

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอสร้าง  
คอม จังหวัดอุดรธานี



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก

ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

Factors Affecting to Success of Community Enterprises Operations In  
Sang Khom District, Udon Thani Province



A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for  
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

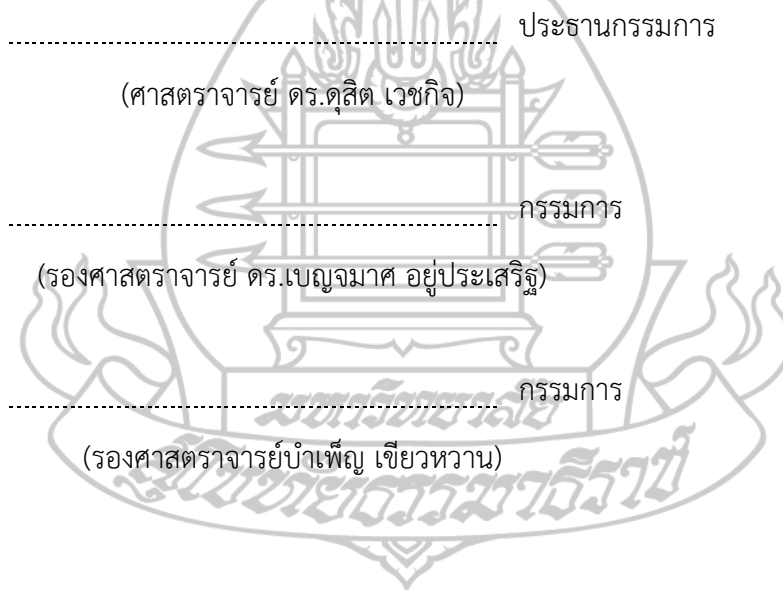
Sukhothai Thammathirath Open University

2023

|                      |   |
|----------------------|---|
| หัวข้อวิทยานิพนธ์    | ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน<br>อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี |
| ชื่อและนามสกุล       | นางสาวเยาวดี สุนทร  |
| แขนงวิชา / วิชาเอก   | ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร  |
| สาขาวิชา             | เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช   |
| อาจารย์ที่ปรึกษา     | 1. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ   |
| อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม | 2. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน   |

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์



ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา  
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัย นางสาวเยาวดี สุนทร รหัสนักศึกษา 2659001479

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน ปีการศึกษา 2566

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 2) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 3) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 4) การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และ 5) ปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

งานวิจัยเรื่องนี้ เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร คือ วิสาหกิจชุมชนในอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี จำนวน 71 แห่ง สมาชิกรวม 263 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 159 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลากตามสัดส่วนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า 1) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ มีอายุเฉลี่ย 50.38 ปี ระยะเวลาการเข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 6.13 ปี รายได้จากวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 70,444.96 บาทต่อปี 2) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า มีการดำเนินงานในระดับมากในด้านผู้นำ ด้านการวางแผน ดำเนินงานในระดับปานกลางในด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิก และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ 3) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ ด้านผู้นำ ด้านการวางแผน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ โดยสมการสามารถทำนายความสำเร็จร้อยละ 67.0 4) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับความรู้การบริหารตลาดน้อยที่สุด และต้องการความรู้ในด้านการบริหารตลาดมากที่สุด 5) สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีปัญหาในการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาด้านการบริหารตลาดมากที่สุด ส่วนแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงาน คือ นักส่งเสริมมีบทบาทในการส่งเสริมให้ความรู้ในด้านผู้นำ ด้านการวางแผน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิก และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ โดยวิธีการในการส่งเสริมที่เหมาะสม ได้แก่ การศึกษาดูงาน การลงพื้นที่ให้ความรู้ การฝึกอบรม การสาธิต และการส่งเสริมผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานสามารถพึ่งตนเองได้ มีผลกำไรมั่นคง และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

**คำสำคัญ** วิสาหกิจชุมชน ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ การวางแผนการตลาด

Thesis title: Factors Affecting to Success of Community Enterprises Operations In Sang Khom District, Udon Thani Province

Researcher: Miss. YAOVADEE SUNTORN; ID: 2659001479;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);

Thesis advisors: (1) Associate Professor Dr. Benchamas Yooprasert;(2) Associate Professor Bumpen Keowan ; Academic year: 2023

### Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic social and economic factors of community enterprise members 2) the community enterprise operation 3) factors affecting the success in the operation of community enterprises 4) the receiving of extension and needs in the extension on community enterprise operations and 5) problems in the operation and the extension guidelines for community enterprise operations.

This research was survey research. The population of this study was 263 members from 71 community enterprises in Sang Khom district, Udon Thani province. The sample size of 159 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.05 through simple random sampling method by drawing slots according to the proportion of community enterprise members. Data were collected by using interview form and were analyzed by using descriptive statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, standard deviation, ranking, and multiple regression analysis.

The results of the research found that 1) most of the community enterprise members had the average age of 50.38 years old, had the average community enterprise membership period of 6.13 years, earned the average income from community enterprises of 70,444.96 Baht/year. 2) According to community enterprise operation, it revealed that the operation was at the high level on leadership, management, and planning while the operations at the moderate level included marketing management, knowledge and data management, membership management, and goods/service management. 3) Factors affecting the success in the operations were such as leadership and management, planning, marketing management, knowledge and data management, and goods/service management with the equation prediction for success at 67.0%. 4) Community enterprise members received knowledge regarding marketing management at the lowest level and needed the knowledge on marketing management at the highest level. 5) Community enterprise members faced with the problems regarding the operations at the moderate level. The most problematic issue was on marketing management. The extension guidelines in the operations of community enterprises included the extensionists from governmental agencies, private agencies, and educational institutions had the roles in the extension of knowledge giving to community enterprises in the leadership and management, planning, marketing management, knowledge and data management, membership management, and goods/service management coupled with the knowledge that community enterprise members' needs such as organizational management, production management, and financial management through appropriate extension method such as field trips, the officers in the field to give out knowledge, training, demonstration, and the receiving of information through online channels in order for community enterprises to be able to mobilize the operations by themselves which would let to secured profit financially and continuous improvement of community enterprises.

**Keywords :** Community enterprise, Factors Affecting to Success, Marketing planning

## กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยที่ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ อย่างดียิ่งจาก อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คือ รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ เสนอแนะ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการทำวิจัย พร้อมติดตามให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิด จนทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อีกทั้งยังขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต เวชกิจ ประธานการสอบ ที่กรุณาสละเวลามาร่วมเป็นคณะกรรมการในการสอบปกป้องวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ พร้อมให้คำแนะนำงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ช่วยกรุณาแนะนำให้ความรู้ด้านวิชาการซึ่งเป็นประโยชน์ อย่างยิ่งในการวิเคราะห์และเขียนวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณบุคลากรและเจ้าหน้าที่สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และ สหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาใน การศึกษาและการจัดทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และ สหกรณ์ทุกท่านที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และให้กำลังใจเสมอมา

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานีทุกท่านที่กรุณาอำนวยความสะดวก ในการทำวิจัยครั้งนี้ พร้อมทั้งให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี และขอขอบคุณสมาชิก วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานีทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้ความร่วมมือตอบ แบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้การศึกษาครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์

สุดท้ายนี้ในส่วนที่เป็นคุณค่าและคุณความดีที่สามารถอำนวยความสะดวกของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแด่ บิดา มารดา และครอบครัวตลอดจนคณาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ทักษะและประสบการณ์ ทางด้านวิชาการตั้งแต่อดีตจนสำเร็จการศึกษา

นางสาวเยาวดี สุนทร

## สารบัญ

หน้า

|  |    |
|--|----|
| บทคัดย่อภาษาไทย.....                             | ง  |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....                          | จ  |
| กิตติกรรมประกาศ .....                            | ฉ  |
| สารบัญ   |    |
| สารบัญตาราง .....                                | ญ  |
| สารบัญรูปภาพ .....                               | ฎ  |
| บทที่ 1 บทนำ                                     |    |
| ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....              | 1  |
| วัตถุประสงค์การวิจัย.....                        | 3  |
| กรอบแนวคิดการวิจัย.....                          | 4  |
| สมมติฐานการวิจัย.....                            | 4  |
| ขอบเขตการวิจัย.....                              | 5  |
| นิยามศัพท์เฉพาะ.....                             | 5  |
| ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....                   | 7  |
| บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง .....              | 9  |
| แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน.....                | 9  |
| แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน..... | 12 |
| แนวคิดความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน.....       | 18 |
| แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร.....          | 25 |

## สารบัญ (ต่อ)

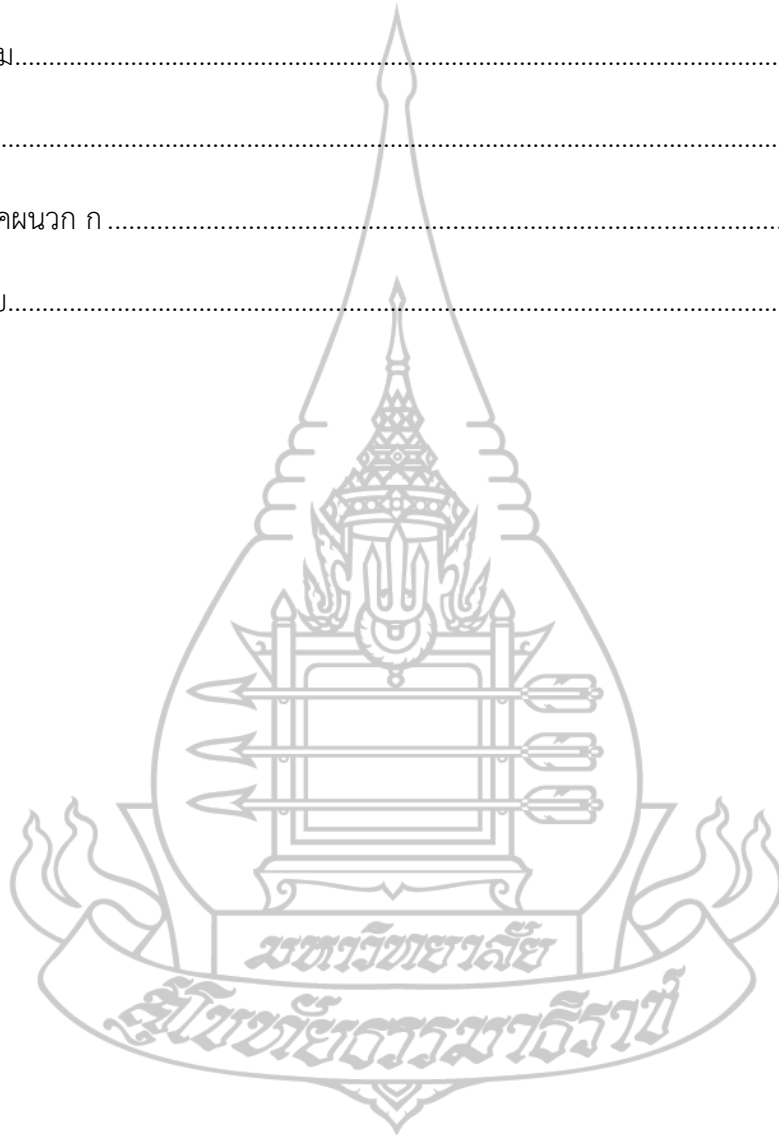
|   | หน้า |
|---|------|
| แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ.....   | 27   |
| บริบทชุมชนอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี.....  | 29   |
| ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....  | 32   |
| บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....   | 37   |
| ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....  | 37   |
| เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....   | 40   |
| การเก็บรวบรวมข้อมูล.....  | 45   |
| การวิเคราะห์ข้อมูล.....   | 47   |
| บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....   | 52   |
| ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....                      | 52   |
| ตอนที่ 2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน.....  | 58   |
| ตอนที่ 3 ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน.....                              | 75   |
| ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน..... | 64   |
| ตอนที่ 5 ปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน.....            | 68   |
| บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....   | 85   |
| สรุปการวิจัย.....   | 85   |
| อภิปรายผล.....  | 96   |
| ข้อเสนอแนะ.....   | 104  |



สารบัญ (ต่อ)

หน้า

|                      |     |
|----------------------|-----|
| บรรณานุกรม.....      | 110 |
| ภาคผนวก.....         | 114 |
| ภาคผนวก ก .....      | 115 |
| ประวัติผู้วิจัย..... | 126 |



สารบัญตาราง

หน้า

|   |    |
|---|----|
| ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา.....  | 39 |
| ตารางที่ 4.1 แสดงค่าจำนวนและร้อยละของปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน...53                         |    |
| ตารางที่ 4.2 แสดงค่าจำนวนและร้อยละของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจ<br>ชุมชน.....                  | 55 |
| ตารางที่ 4.3 สรุปภาพรวมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน.....   | 58 |
| ตารางที่ 4.4 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน.....                        | 59 |
| ตารางที่ 4.5 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน.....                          | 60 |
| ตารางที่ 4.6 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารตลาด.....   | 61 |
| ตารางที่ 4.7 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการความรู้และข้อมูล.....                                   | 61 |
| ตารางที่ 4.8 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....                                | 62 |
| ตารางที่ 4.9 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการสินค้าหรือ<br>บริการ .....                              | 63 |
| ตารางที่ 4.10 สรุปภาพรวมระดับความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน.....                                       | 64 |
| ตารางที่ 4.11 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ.....  | 65 |
| ตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของ<br>วิสาหกิจชุมชน..... | 66 |
| ตารางที่ 4.13 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจ<br>ชุมชน .....              | 67 |
| ตารางที่ 4.14 ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน.....  | 69 |
| ตารางที่ 4.15 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน.....  | 73 |

## สารบัญรูปภาพ

หน้า

|  |    |
|--|----|
| ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....   | 4  |
| ภาพที่ 4.1 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอสร้างคอม<br>จังหวัดอุดรธานี..... | 83 |



## บทที่ 1

### บทนำ

#### 1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม มีการประกอบอาชีพการเกษตรเป็นพื้นฐาน โดยการประกอบอาชีพในภาคการเกษตรต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการผลิตพืช การผลิตสัตว์ การแปรรูปสินค้าเกษตร หรือแม้แต่ด้านบริการ การส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชน เป็นภารกิจหลักอย่างหนึ่งของรัฐบาล ในอดีตที่ผ่านมารัฐบาลได้ออกกฎหมาย ส่งเสริมให้คนในชุมชนรวมตัวกัน เพื่อนำความรู้ ภูมิปัญญา และทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาผลิตเป็นสินค้าและบริการเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ตรงกับความต้องการของตลาด สามารถสร้างรายได้และช่วยเหลือซึ่งกันและกันของชุมชนในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน ส่งผลให้ชุมชนพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน กฎหมายดังกล่าว เรียกว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรมีหน้าที่รับผิดชอบและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ทุกประเภทกิจการร่วมกับหน่วยงานภาคี (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566)

วิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) เป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิต สินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) ความหมายของ วิสาหกิจชุมชนโดยสรุป คือ การประกอบการเพื่อการจัดการ "ทุนของชุมชน" อย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง ปัจจุบันมีวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรแล้วถึงจำนวน 85,132 แห่ง (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชนกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) โดยวิสาหกิจชุมชนเป็นหนึ่งในนโยบายของรัฐบาล เพื่อการแก้ปัญหาภาพรวมของประเทศ เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชน โดยคนในชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างรายได้ เพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ปัจจุบันมีวิสาหกิจชุมชนเข้ารับการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนทั่วประเทศ จำนวน 85,132 แห่ง แต่จากการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน พบว่า มีวิสาหกิจชุมชนในระดับดี ร้อยละ 33.11 เท่านั้น (ระบบ

สารสนเทศวิสาหกิจชุมชนกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) สาเหตุหนึ่งที่วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เกิดจากความไม่เข้าใจในเจตนารมณ์ที่แท้จริงของวิสาหกิจชุมชน ขาดความสามารถในการบริหารจัดการเพื่อยกระดับการผลิตและการจำหน่าย อีกทั้งยังขาดการจัดการความรู้ เพื่อนำไปสู่การนำความรู้ทางภูมิปัญญาไปต่อยอดกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้มีข้อจำกัดในการยกระดับความสามารถในวิชาชีพ (ชาญยุทธ์ ภาณุทัต และคณะ, 2558) ซึ่งวิสาหกิจชุมชนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวน 5,587 แห่ง (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชนกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) จากการรวบรวมข้อมูล พบว่า การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมีทั้งที่ประสบความสำเร็จ มีศักยภาพ สามารถบริหารจัดการกลุ่มได้ดี และมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และบางแห่งมีการล้มเลิกการดำเนินการ ทำให้เกิดความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่าเหตุใดกลุ่มเกษตรกรบางกลุ่มถึงยังดำเนินการและสามารถประสบความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม ในขณะที่บางกลุ่มกลับล้มเลิกการดำเนินกิจกรรม

อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดอุดรธานี มีวิสาหกิจชุมชนที่มาขอจดทะเบียนครอบคลุมทุกตำบลทั้งหมดจำนวน 71 แห่ง (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) มีกิจกรรมที่ดำเนินงานหลากหลายทั้งด้านการผลิตพืช เช่น ข้าว พืชผัก กล้วยหอมทอง การเพาะเห็ด เป็นต้น ด้านการผลิตสัตว์ เช่น โค กระบือ ไก่ เป็ด เป็นต้น ด้านการแปรรูปสินค้าเกษตร เช่น การแปรรูปผงกล้วยบด กล้วยฉาบ แคปหมู ปลาสามปลาร้า เป็นต้น และด้านการบริการ เช่น การล่องแพอ่างน้ำพานซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอสร้างคอม เป็นต้นโดยที่วิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ คือ การดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีผลการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระดับดี และมีการขอต่อทะเบียนดำเนินกิจการทุกปี ซึ่งในอำเภอสร้างคอมมีเพียงครึ่งหนึ่งของวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด สำหรับกลุ่มที่มีการดำเนินกิจกรรมที่ไม่ประสบผลสำเร็จ และดำเนินกิจการไม่ต่อเนื่อง อาจเนื่องมาจากการส่งเสริมจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องที่เข้าไปส่งเสริมยังมีน้อย หรือการส่งเสริมโดยที่ไม่ได้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของวิสาหกิจชุมชน ว่ามีปัญหาในด้านใดและต้องการได้รับการส่งเสริมในด้านไหน รูปแบบใด ทำให้ไม่สามารถช่วยแก้ไขปัญหา หรือไม่ได้รับแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานที่เหมาะสม อีกทั้งปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเองในเรื่องการบริหารจัดการในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิก

วิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ จึงทำให้วิสาหกิจชุมชนมีศักยภาพไม่มากพอในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดการล้มเลิกกิจการไป

จากเหตุผลและข้อมูลข้างต้น จะพบปัญหาที่สำคัญต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เช่น ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผน ด้านการบริหารตลาด และด้านอื่นๆ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต้องวิจัย เพื่อหาความต้องการในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปัจจัยหรือกระบวนการดำเนินงานในด้านใดบ้างที่จะทำให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จจึงวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ซึ่งคำตอบที่ได้จากการศึกษาในประเด็นข้างต้น จะสามารถตอบคำถามและเป็นข้อมูลหรือแนวทางในการดำเนินงานให้กับวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ รวมถึงนักวิจัย นักวิชาการ นักส่งเสริมที่สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบถึงปัจจัยที่มีผลในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนสามารถนำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนต่อไป

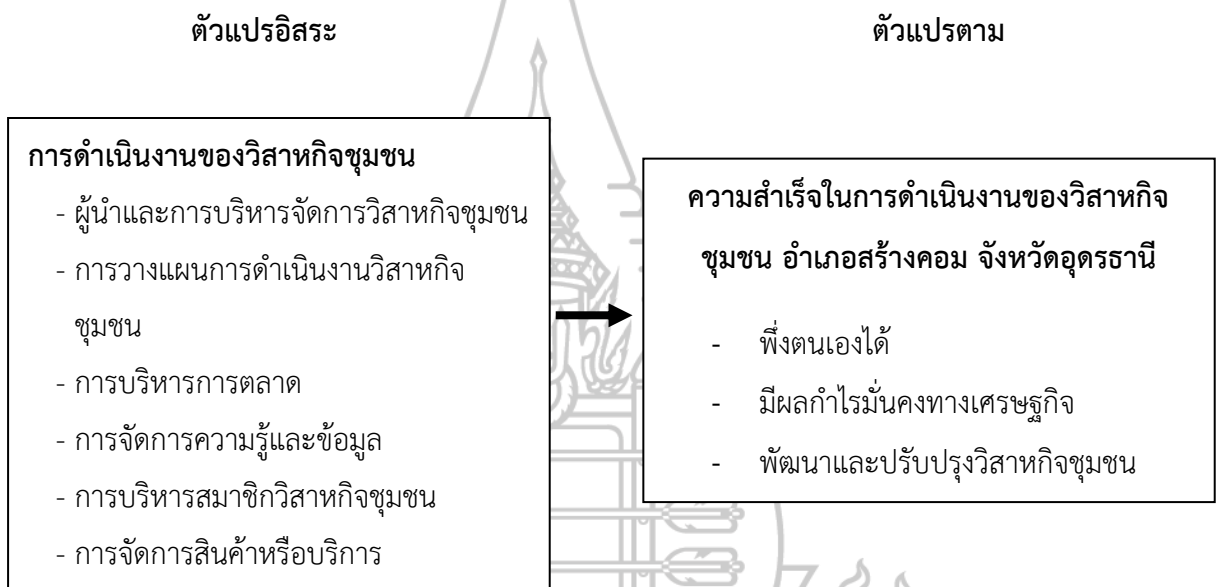
## 2. วัตถุประสงค์การวิจัย

จากความสำคัญ และประเด็นปัญหาการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้จำนวน 5 ข้อ ดังนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- 2.2 เพื่อศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- 2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- 2.4 เพื่อศึกษาการได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- 2.5 เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

### 3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมา กำหนดประเด็นในการศึกษาได้ จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 2) ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยแสดงในกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังภาพที่ 1.1



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

### 4. สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ คือ ปัจจัยการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารการตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ มีอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

## 5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี มีขอบเขตการวิจัย จำนวน 3 ข้อ ดังนี้

**5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา** ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาสำหรับการวิจัยครั้งนี้ไว้ตามประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ 1) ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 2) การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 3) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนและ 4) การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และ 5) ปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

**5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่** การวิจัยครั้งนี้กำหนดพื้นที่ที่ทำการวิจัย คือ พื้นที่ในอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

**5.3 ขอบเขตด้านเวลา** การวิจัยครั้งนี้กำหนดระยะเวลาการวิจัยครอบคลุม ระยะการเตรียมการวิจัย ระยะดำเนินการวิจัย และรายงานผลการวิจัย ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2566 ถึงเดือนสิงหาคม 2567 รวม 11 เดือน เก็บข้อมูลในช่วงเดือนมิถุนายน - เดือนกรกฎาคม 2567

## 6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี มีนิยามศัพท์เฉพาะงานวิจัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน จำนวน 7 ข้อ ดังนี้

**6.1 วิสาหกิจชุมชน** หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าและการให้บริการที่ขึ้นทะเบียนตามหลักเกณฑ์ตาม พ.ร.บ.ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 กับกรมส่งเสริมการเกษตร มีกิจกรรมและการดำเนินงานอยู่ในพื้นที่อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

**6.2 สมาชิกวิสาหกิจชุมชน** หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

**6.3 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน** หมายถึง ปัจจัยในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน สามารถวัดได้จากปัจจัย 6 ประการประกอบด้วย



**6.3.1 ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน** หมายถึง การกำหนดทิศทางดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเรื่องการบริหารองค์กรและความรับผิดชอบต่อชุมชนทั้งในส่วนของผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

**6.3.2 ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน** หมายถึง กิจกรรมที่มีการเชื่อมโยงกัน เพื่อจุดมุ่งหมายในการนำแนวความคิด กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และทิศทางในการผลิตหรือบริการไปสู่ผู้รับบริการของวิสาหกิจชุมชน การแปลงแนวคิดเป็นแผนดำเนินการวิสาหกิจชุมชนที่สอดคล้องกับแผนแม่บทชุมชนแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนแสดงถึงการถ่ายทอดแนวทางปฏิบัติตามแผนไปสู่สมาชิก เพื่อให้ดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าหมาย

**6.3.3 ด้านการบริหารการตลาด** หมายถึง วิธีการที่วิสาหกิจชุมชนใช้ในการทำความเข้าใจต่อความต้องการของลูกค้าและตลาด ซึ่งมีทั้งตลาดภายในและภายนอกชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายในการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนเป็นหลัก มีการบริหารเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมการผลิตหรือบริการที่มีความสัมพันธ์กันเกื้อกูลกัน และส่งเสริมซึ่งกันและกัน สร้างความประทับใจความเชื่อมั่นในด้านคุณภาพ ความปลอดภัยของสินค้าหรือบริการการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวิสาหกิจชุมชนและลูกค้า การรับฟังข้อมูลความพอใจของลูกค้าเป็นเรื่องสำคัญที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนได้มีการเรียนรู้ทำความเข้าใจลูกค้า และตลาด เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนร่วมกันดูแลทรัพยากร สิ่งแวดล้อมในชุมชน ให้มีใช้ตลอดไปอย่างสมดุล

**6.3.4 ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล** หมายถึง การจัดการความรู้ข่าวสาร ข้อมูลวิสาหกิจชุมชนที่มีการจัดเก็บและรวบรวมอย่างมีคุณภาพ มีความน่าเชื่อถือ มีความพร้อมและ สะดวกในการนำมาใช้งาน ทำให้การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และการจัดการความรู้ของวิสาหกิจชุมชนมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มความสามารถในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

**6.3.5 ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน** หมายถึง การบริหารสมาชิกที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการชุมชน ที่ประกอบด้วย คน ความรู้ ความสามารถ ภูมิปัญญาของชุมชนและเครือข่าย ภายใต้กระบวนการตัดสินใจในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแผนดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สามารถนำไปบริหารจัดการสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและขยายผลสู่เครือข่าย

**6.3.6 ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ** หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการในการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและการเติบโตของกิจการ

**6.4 การได้รับการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน** หมายถึง กระบวนการนำความรู้ วิทยาการ หรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆ โดยได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ เช่น ด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการผลิต ด้านการจัดการการตลาด ด้านการจัดการการเงิน การได้รับวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล แบบกลุ่ม แบบมวลชน

**6.5 ความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน** หมายถึง ความต้องการในการส่งเสริมเกี่ยวกับเรื่องของความรู้ วิทยาการ หรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆ โดยความต้องการส่งเสริมด้านความรู้ เช่น ด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการผลิต ด้านการจัดการตลาด ด้านการจัดการการเงิน ความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล แบบกลุ่ม และแบบมวลชน

**6.6 ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน** หมายถึง การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่สามารถดำเนินกิจการโดยอยู่บนพื้นฐานของความอยู่รอดและพอเพียง โดยความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนจะเกิดขึ้นได้สามารถวัดได้จากปัจจัย 3 ประการ ประกอบด้วย

**6.6.1 พึ่งพาตนเองได้** หมายถึง ความสามารถในการดำรงตนอยู่ได้อย่างอิสระมั่นคง สมบูรณ์การพึ่งตนเองได้มีได้ทั้งระดับปัจเจกชนและ ชุมชน แนวคิดการพึ่งตนเองของชุมชนชนบท 5 ด้าน คือ การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ และสังคม

**6.6.2 ผลกำไรมั่นคงทางเศรษฐกิจ** หมายถึง การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการวัดประสิทธิภาพทางการเงินของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

**6.6.3 พัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง** หมายถึง วิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาและปรับปรุงให้มีคุณภาพ มีการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

**6.7 ปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน** หมายถึง ปัญหาของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารการตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ รวมไปถึงแนวทางการส่งเสริมที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้องการนำไปปฏิบัติ แล้วเกิดประโยชน์ เกิดการพัฒนาและสามารถเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานกิจการของวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

## 7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี จะทำให้ทราบถึงบริบททั่วไปของวิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีประโยชน์ที่จะได้รับใน 4 ด้าน ดังนี้

**7.1 ด้านผู้วิจัย** ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

**7.2 ด้านประชากรเป้าหมาย** เพื่อเป็นประโยชน์แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนากระบวนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้และเกิดความยั่งยืน

**7.3 ด้านหน่วยงาน** เพื่อเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ในการนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์และนโยบายในการพัฒนางานด้านวิสาหกิจชุมชนและองค์กรเกษตรที่มีลักษณะคล้ายกันของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้เกิดความสำเร็จอย่างยั่งยืน

**7.4 ด้านวิชาการ** เพื่อเป็นประโยชน์แก่ นิสิต นักศึกษา นักวิจัย ในการใช้เป็นแนวทางหรือข้อมูลอ้างอิงในการทำวิจัยครั้งต่อไป



## บทที่ 2

### วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน  
อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
3. แนวคิดความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
6. บริบทชุมชนอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี
7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### 1. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน เป็นธุรกิจของคนในชุมชนเปรียบเสมือนเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน โดยเกิดจากความต้องการรวมกลุ่มกันของชุมชนเพื่อช่วยเหลือกันในการดำเนินกิจการต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นการประกอบการบริหารจัดการเชิงธุรกิจ ประเด็นที่ต้องกล่าวถึงเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ความหมายของวิสาหกิจชุมชน ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน และประเภทของวิสาหกิจชุมชน มีรายละเอียด ดังนี้

##### 1.1 ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) ให้ความหมายของคำว่า วิสาหกิจชุมชนว่าเป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า หรือการให้บริการหรือการอื่นๆ โดยดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ซึ่งจะเป็นนิติบุคคล หรือไม่เป็นนิติบุคคลก็ได้ เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ซึ่งคู่มือการบริหารกิจการวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร (2562, น.1) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบกิจการของชุมชน ซึ่งรวมถึงกระบวนการคิด การจัดการผลผลิต ทรัพยากร และทุนต่างๆ โดยภูมิปัญญาของชุมชน เพื่อสร้างรายได้ สวัสดิการ ความมั่นคงให้ครอบครัว และชุมชนและมุ่งเน้นประโยชน์ทางสังคมของชุมชนมากกว่าการแสวงหากำไรสูงสุด พจนานุกรมไทย

ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) กล่าวถึง วิสาหกิจชุมชนว่ามาจากการผสมระหว่างคำว่า วิสาหกิจและชุมชน วิสาหกิจ หมายถึง การประกอบกิจการ เช่น การผลิต การขนส่ง การจำหน่าย เป็นการประกอบกิจการที่ยากสลับซับซ้อน หรือเสี่ยงต่อการขาดทุน ล้มละลาย ส่วนชุมชน หมายถึง หมู่ชน กลุ่มชน กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน เช่นเดียวกับเสรี พงศ์พิศ (2552, น. 9-10) ที่กล่าวถึง ความหมายของวิสาหกิจชุมชนว่าเป็นการที่คนกลุ่มหนึ่งในชุมชนมาร่วมมือกันทำอะไร บางอย่างที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การแปรรูป การจัดการทรัพยากร การจัดการทุน การจัดการตลาด โดยมีการซื้อขายในลักษณะสหกรณ์ แต่แตกต่างกันที่ระเบียบและกฎเกณฑ์ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเน้นการแบ่งปัน การช่วยเหลือกัน มากกว่าการแข่งขัน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหน่วยที่ทำให้เกิดความร่วมแรง ร่วมใจ ไม่แตกแยก แบ่งพวก และไม่ต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง เพราะวิสาหกิจ ชุมชนคือการเน้นการช่วยเหลือ

จากข้อมูลดังกล่าว สรุปได้ว่าวิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนที่เกิดจากการรวมกลุ่มของคนในชุมชนที่มีความต้องการผลิตสินค้า หรือการให้บริการโดยมีการใช้ภูมิปัญญา ทรัพยากร และทุนต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้และสามารถพึ่งพาตนเอง ครอบคลุม และชุมชนโดยมุ่งเน้นประโยชน์ทางสังคมของชุมชนมากกว่าการแสวงหาผลกำไร

## 1.2 ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น.9-10) กล่าวถึง ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชนว่าเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน ระหว่างชุมชน จนถึงระดับประเทศ ดังนี้

**1.2.1 เป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน** เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นภาคการผลิตและการสร้างรายได้ของระบบเศรษฐกิจชุมชน กิจกรรมวิสาหกิจชุมชนที่มีความหลากหลาย จะทำให้ชุมชน มีกิน มีใช้ มีรายได้ พึ่งตนเองได้ ทำให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง

**1.2.2 เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน** ควบคู่กับการพัฒนากิจการ เพราะวิสาหกิจชุมชนเน้นกระบวนการเรียนรู้และการทำกิจกรรมบนฐานความรู้ ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินกิจการ

**1.2.3 เป็นทางเลือกใหม่** ที่ช่วยให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้และมีความเชื่อมั่นที่จะสร้างสรรค์ผลผลิตเพื่อการบริโภค อุปโภค จากทุนที่มีอยู่ในชุมชน สามารถจัดการชีวิตความเป็นอยู่และพึ่งตนเองได้

**1.2.4 เป็นหน่วยสร้างงาน สร้างรายได้ในชุมชน** ก่อให้เกิดการจ้างงานในท้องถิ่น และลดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานสู่ชุมชนเมืองหรือภาคอุตสาหกรรม

**1.2.5 เป็นตัวกลาง** ที่สำคัญทำให้คนในชุมชนได้ทำงานร่วมกัน

**1.2.6 เป็นตัวอย่างของการผลิต** ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูระบบนิเวศโดยรวม

กรมส่งเสริมการเกษตร (2557, น.12) กล่าวถึง ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน คือ 1) วิสาหกิจชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจพื้นฐาน ทำให้ชุมชนมีความมั่นคงในการผลิต การบริโภค การออม การลงทุนจะทำให้เศรษฐกิจมหภาคขับเคลื่อนไปได้ 2) วิสาหกิจชุมชนเป็น เงื่อนไขสำคัญในการเรียนรู้ ฟังตนเองและพลิกฟื้นพลังสำคัญ 3) เรื่องให้กลับคืน คือ ความเชื่อมั่นใน ตนเองของผู้คนในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ และระบบการบริหารจัดการของ ชุมชน 3) คุณค่าของวิสาหกิจชุมชนจึงไม่ใช่แค่การสร้างผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มรายได้ แต่เป็นการฟื้นฟู ความสัมพันธ์ทางสังคมแบบพึ่งพาอาศัยกันกลับคืนมา ฟื้นฟูอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และผลผลิตของชุมชนโดยชุมชน ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรเองและเป็นการฟื้นฟูการพึ่งพาตนเองทาง เศรษฐกิจของชุมชน ทำให้ชุมชนเป็นอิสระจากการพึ่งพาทนออก

### 1.3 องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) กล่าวถึง องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชนที่ต้องมีอย่างน้อย 7 ประการ คือ 1) ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการเป็นหลัก คนนอกอาจจะมีส่วนร่วมและถือหุ้นได้ แต่ไม่ใช่หุ้นใหญ่ที่มีอำนาจตัดสินใจ 2) ผลิตผลมาจากกระบวนการในชุมชน ซึ่งอาจจะนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกบ้าง แต่เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลัก 3) ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน เพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเองโดยใช้ความรู้ ภูมิปัญญา และกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมจนเกิดความ มั่นใจในศักยภาพของตนเอง ก่อให้เกิดการสร้างสรรค่นวัตกรรมใหม่ 4) เป็นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานภูมิปัญญาสากลโดยการประยุกต์ให้เข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่และสอดคล้องกับสภาพ สังคมและเศรษฐกิจตามยุคตามสมัย 5) มีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นระบบ 6) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลัก ทั้งเรียนรู้จากความสำเร็จและความผิดพลาด เพื่อการพัฒนา กิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน 7) มีเป้าหมายที่สำคัญคือการพึ่งพาตนเองทั้งระดับครัวเรือน ชุมชน และเครือข่าย

### 1.4 ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 11-12) ได้แบ่งกิจการวิสาหกิจชุมชน เป็น 2 ประเภท ตามกิจกรรมที่ดำเนินการและตามระดับการพัฒนา ดังนี้

#### 1.4.1 แบ่งตามกิจกรรมที่ดำเนินการ ประกอบด้วย

1) การแปรรูปหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการผลิตทางการเกษตรที่เป็นอาชีพหลัก เพื่อการพึ่งพาตนเองและเพิ่ม

มูลค่า ของผลผลิตทางการเกษตร เช่น การแปรรูปข้าวในกลุ่มคนที่มีอาชีพทำนา หรือกลุ่มคนที่เป็น  
เครือข่ายกับชาวนา การทำผลไม้แปรรูปในกลุ่มคนที่เป็นชาวสวนผลไม้ เป็นต้น

2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรและภูมิ

ปัญญาของชุมชน เช่น ยาสมุนไพร หัตถกรรมพื้นบ้านผ้าไหมลายพื้นเมือง ผ้าอ้อมสิริธรรมชาติ เป็นต้น

3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทดแทนการซื้อจากภายนอก เพื่อลด  
รายจ่ายและตอบสนองการพึ่งตนเองของชุมชน เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ เครื่องใช้ทางการเกษตร สบู่ น้ำยา  
ล้างจาน น้ำดื่ม เป็นต้น

4) การพัฒนาระบบการตลาด การบริการ และสวัสดิการชุมชน  
เพื่อให้ชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เช่น ร้านค้าชุมชน ท่องเที่ยวเชิงเกษตร โฮมสเตย์  
กลุ่มออมทรัพย์ ศูนย์สุขภาพพื้นฐาน และบริการซ่อมเครื่องจักรกล เป็นต้น

#### 1.4.2 แบ่งตามระดับการพัฒนา ประกอบด้วย

1) วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เป็นกิจการขั้นต้น การสร้างผลผลิตหรือ  
ผลิตภัณฑ์เพื่อกินเพื่อใช้ตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของครอบครัวและพอเพียงกับความต้องการ  
ของชุมชน

2) วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า เป็นกิจการที่พัฒนาต่อเนื่องจาก  
ระดับพื้นฐาน การผลิตหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบด้วยรูปแบบที่ทันสมัย ใช้  
ทุนและเทคโนโลยี เพื่อตอบสนองชุมชน เครือข่ายและตลาดในระดับที่กว้างขึ้น

จากแนวคิดในด้านความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน และ  
ประเภทของวิสาหกิจชุมชน สรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญในด้านการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ  
ชุมชน ในการพัฒนาคนควบคู่กับการพัฒนากิจการโดยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและผลผลิตของ  
ชุมชน ก่อให้เกิดการสร้างรายได้ในชุมชน โดยวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 7  
ประการ ในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน และแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ตามกิจกรรมที่ดำเนินการ  
และตามระดับการพัฒนา

## 2. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีประเด็นที่ต้องกล่าวถึง ได้แก่  
การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 และ 2562  
(ฉบับที่ 2) การประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน และการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนโดยมี  
รายละเอียด ดังนี้

## 2.1 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 และ 2562 (ฉบับที่ 2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2552, น. 9-11) กล่าวถึง พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ว่า เกิดจากการนำเสนอของผู้นำชุมชนร่วมกับมูลนิธิหมู่บ้าน ผ่านกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ เมื่อปี 2544 และผ่านขั้นตอนในการตรากฎหมายจนกระทั่งมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 19 มกราคม 2548 มีเจตนารมณ์สำคัญ คือ ให้มีการส่งเสริมกิจการชุมชนในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนด้วยการส่งเสริมความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการและพัฒนาในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต โดยพระราชบัญญัติกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดและคณะกรรมการประสานนโยบายกองทุนเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนได้ออกประกาศกำหนดคุณสมบัติหลักเกณฑ์ และลักษณะของวิสาหกิจชุมชนไว้ ณ วันที่ 15 สิงหาคม 2548 คือ 1) เป็นกิจการที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของ ชุมชน 2) เป็นกิจการที่ดำเนินการหรือประสงค์ดำเนินการร่วมกันในชุมชนโดยคณะบุคคลที่เป็นนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคล และประกอบด้วยสมาชิกที่อยู่ร่วมกันในชุมชนไม่น้อยกว่า 7 คนโดยบุคคลดังกล่าวต้องไม่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน 3) เป็นกิจการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้ เพื่อการพึ่งพาตนเอง และเพื่อประโยชน์สุขของคนในชุมชน 4) เป็นกิจการที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยวิสาหกิจชุมชนที่มีคุณสมบัติ ดังกล่าว ต้องจดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการรับจดทะเบียนและการเพิกถอนทะเบียนวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562, น.2) กล่าวว่า ในขณะที่สภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อแรกออกกฎหมาย กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้ขอแก้ไขเพิ่มเติมให้กฎหมายมีความทันสมัยโดย “พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2562 และมีผลทางกฎหมาย เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2562 การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนครั้งนี้ต้องการให้วิสาหกิจชุมชนมีการประกอบกิจการอย่างเป็นระบบและมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนที่มีความพร้อมประกอบกิจการในรูปแบบของนิติบุคคลเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคล ในรูปแบบกลุ่มเกษตรกรสหกรณ์ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด และให้กรมส่งเสริมการเกษตรอำนวยความสะดวกวิสาหกิจชุมชน ในการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ซึ่งวิสาหกิจชุมชนควรพิจารณาถึงศักยภาพของกิจการก่อนตัดสินใจดำเนินธุรกิจในรูปแบบของนิติบุคคลต่อไป



## 2.2 การประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562, น. 5-20) กล่าวถึง วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนแล้วต้องดำเนินการ ดังนี้

### 2.2.1 ประเมินศักยภาพ การประเมินศักยภาพเป็นเครื่องมือในการ

ตรวจสอบการดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชนว่ามีความสามารถในการประกอบกิจการอยู่ในระดับใด โดยให้ผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้ดำเนินการประเมิน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำแก่วิสาหกิจชุมชนในการประเมินศักยภาพ เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินศักยภาพไปใช้ในการจัดทำแผนพัฒนากิจการของวิสาหกิจชุมชน การประเมินศักยภาพควรดำเนินการเป็นประจำอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อจะได้ทราบความก้าวหน้าในการดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชน

### 2.2.2 วิเคราะห์และจัดทำแผนพัฒนากิจการหรือแผนธุรกิจ ผู้นำ และ

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนใช้ผลการประเมินศักยภาพ มาวิเคราะห์ หาจุดเด่น จุดด้อย อุปสรรค และโอกาส ของวิสาหกิจชุมชน โดยพิจารณาจาก

- 1) ปัจจัยที่วิสาหกิจชุมชนมีอยู่ เช่น ทรัพยากรหรือวัตถุดิบ กำลังแรงงาน องค์ความรู้หรือภูมิปัญญา และเงินทุน ที่วิสาหกิจชุมชนมีอยู่
- 2) ปัญหาที่วิสาหกิจชุมชนพบ และต้องการแก้ไข เช่น คุณภาพสินค้าไม่ดี ต้นทุนการผลิตสูง วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตไม่เพียงพอ เป็นต้น
- 3) ปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมภายนอก ที่มีผลต่อการดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชน เช่น นโยบายของรัฐในการให้ความช่วยเหลือ ราคาสินค้าที่เป็นคู่แข่ง ราคาวัตถุดิบ เป็นต้น โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำแผนเพื่อแก้ไขปัญหาของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งต้อง คำนึงถึงความพร้อมของวิสาหกิจชุมชนเป็นหลัก กิจกรรมใดวิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการเอง ได้ก็ให้ดำเนินการได้เลย หากกิจกรรมใดวิสาหกิจชุมชนไม่สามารถดำเนินการเองได้ อาจจัดทำเป็นโครงการเพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

## 2.3 การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548, น.2-4) กล่าวถึง การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ว่าเป็นการดำเนินงานเพื่อให้ได้รับรู้ศักยภาพและความสามารถของวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในเรื่องทิศทางของวิสาหกิจชุมชน การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การบริหารตลาด การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ และผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยใช้แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลและสรุปผล การประเมิน เพื่อเป็นข้อมูลให้วิสาหกิจชุมชนใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางพัฒนาตนเองและ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้พิจารณากำหนดแนวทางส่งเสริมสนับสนุนตามศักยภาพในแบบการ ประเมิน ศักยภาพวิสาหกิจชุมชนมีโครงสร้างที่ใช้ประเมิน ดังนี้

### 2.3.1 ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ มีประเด็นดังนี้

1) ผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน เป็นการประเมิน เพื่อให้ทราบแนวทางการกำหนดทิศทางดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเรื่องการบริหารองค์กร และความรับผิดชอบต่อชุมชน ทั้งในส่วนของผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ซึ่งการบริหารองค์กรเป็นการ ประเมินเพื่อให้ทราบว่าวิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายขององค์กรไว้หรือไม่ และ สมาชิกมีส่วนร่วมหรือไม่อย่างไรในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางองค์กร การกำหนดเป้าหมายและ ทิศทาง การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางดำเนินการของวิสาหกิจ ชุมชน

2) การวางแผนการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน มุ่งเน้นกิจกรรมที่ เชื่อมโยงกันเพื่อจุดมุ่งหมายในการนำแนวความคิด กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและทิศทางในการ ผลิตหรือบริการไปสู่ผู้รับบริการของวิสาหกิจชุมชน การแปลงแนวคิดเป็นแผนการดำเนินการวิสาหกิจ ชุมชน ที่สอดคล้องกับแผนแม่บทชุมชนแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนแสดงถึงการถ่ายทอดแนวทางปฏิบัติ ตามแผนไปสู่สมาชิก การติดตามควบคุมและการปรับแผนเพื่อให้ดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าหมาย มุ่งเน้นแง่มุมสำคัญ 3 ประการ คือ ครอบคลุมพึ่งตนเอง ชุมชนเครือข่ายพอเพียง และธุรกิจพัฒนา ผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการ

3) การบริหารตลาด หัวข้อนี้มุ่งเน้นถึงวิธีการที่วิสาหกิจชุมชนใช้ในการ ทำความเข้าใจต่อความต้องการของลูกค้าและตลาด ซึ่งมีทั้งตลาดภายในและภายนอกชุมชน โดย มีจุดมุ่งหมายในการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนเป็นหลัก มีการ บริหารเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมการผลิตหรือบริการที่มีความสัมพันธ์กันเกี่ยวเนื่องกัน และ ส่งเสริมซึ่งกันและกัน สร้างความประทับใจ ความเชื่อมั่นในด้านคุณภาพ ความปลอดภัยของสินค้า หรือบริการ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวิสาหกิจชุมชนและลูกค้า การรับฟังข้อมูลความพอใจ ของ ลูกค้าเป็นเรื่องสำคัญที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนได้มีการเรียนรู้ทำความเข้าใจลูกค้าและตลาด เพื่อให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนร่วมกันดูแลทรัพยากร สิ่งแวดล้อมในชุมชนให้ มีใช้ตลอดไปอย่างสมดุล

4) การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร การจัดการความรู้ ข่าวดสาร ข้อมูลวิสาหกิจชุมชนเองที่มีการจัดเก็บและรวบรวมอย่างมีคุณภาพ มีความน่าเชื่อถือ มีความ พร้อมและสะดวกในการนำมาใช้งาน ทำให้การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนและการ จัดการความรู้ของวิสาหกิจชุมชนมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มความสามารถ ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

(1) การจัดการความรู้ เป็นการรวบรวม ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญา ท้องถิ่น มีการถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง ให้เกิดการเรียนรู้ และนำองค์ความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อการประกอบการวิสาหกิจชุมชน รวมถึงการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และมีการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น นำความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ให้เข้ากับภูมิปัญญาเดิมที่วิสาหกิจชุมชนมีอยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตชุมชนในปัจจุบัน เป็นการสร้างความรู้ใหม่จากฐานความรู้เดิมของชุมชน

(2) ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล มีระบบการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชนที่น่าเชื่อถือ ถูกต้องแม่นยำ ทันสมัย มีรูปแบบในการจัดเก็บที่มีความพร้อมและสะดวกในการนำมาใช้งานของชุมชนเอง และมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่าย และบุคคลภายนอกให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ทันสมัย น่าเชื่อถือ มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องหรือไม่

5) การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มุ่งเน้นการบริหารจัดการชุมชนที่ประกอบด้วย คน ความรู้ ความสามารถ ภูมิปัญญาของชุมชนและเครือข่าย ภายใต้กระบวนการ ตัดสินใจในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแผนดำเนินการวิสาหกิจชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ สามารถนำไปบริหารจัดการสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและขยายผลสู่เครือข่าย

(1) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก วิสาหกิจชุมชน วิธีการอย่างไรในการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการรับสมาชิกใหม่และเครือข่ายเพื่อให้ได้สมาชิกวิสาหกิจ ชุมชนที่เข้าใจในกฎระเบียบและเงื่อนไขของวิสาหกิจชุมชน และดำเนินกิจกรรมเชื่อมโยงอย่าง มั่นคงและยั่งยืน

(2) การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไรในการพัฒนาคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนและสมาชิก ให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการและดำเนินงานได้คล่องตัว ทันท่วงทีเหตุการณ์และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จนบรรลุแผนการดำเนินงานของชุมชน มีแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน และสอดคล้องกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ

(3) การสร้างขวัญกำลังใจ ความพึงพอใจ และแรงจูงใจ หมายถึง การให้ผลตอบแทนทั้งด้านการเงิน สวัสดิการ และการสนับสนุนยกย่องชมเชย การประเมินในส่วนนี้ทำให้ ทราบถึงระบบและวิธีการของวิสาหกิจชุมชนในการสร้างขวัญและกำลังใจในการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืน มีระบบการดำเนินการที่เหมาะสมทั่วถึง และเป็นธรรมหรือไม่

(4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก วิสาหกิจชุมชนมีแนวทางในการติดตามและวัดความก้าวหน้า หรือปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและปรับปรุงการดำเนินงานของสมาชิกหรือไม่อย่างไร อาจมีการกำหนดเป็นทีมงานหรือคณะทำงานของวิสาหกิจชุมชน เพื่อติดตามประเมินผลงาน และแจ้งผลให้สมาชิกทราบ และนำไปปรับปรุงการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

6) การจัดการสินค้าและบริการ หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการต่างๆ ในการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค และส่งผลต่อความสำเร็จและการเติบโตของกิจการ

(1) การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน จำแนกได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับภายในองค์กร มีวิธีการจัดการกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการภายในกิจการ เพื่อให้กระบวนการในการผลิตและบริการมีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกัน โดยส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการผลิต และระดับภายนอกองค์กรมีวิธีการจัดการกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและเกื้อกูลกับกิจกรรมวิสาหกิจอื่น ๆ ในชุมชน โดยส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการผลิต

(2) ผลิตภัณฑ์และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ (การจัดการสินค้าและบริการ) วิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดขั้นตอน กระบวนการ และระบบในการผลิตสินค้าหรือบริการ ให้สามารถควบคุมคุณภาพ ความสม่ำเสมอของสินค้า มีการนำข้อมูลจากลูกค้า ความรู้ และเทคโนโลยี มาปรับปรุงกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ และพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า เพื่อให้เกิดสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพดี สม่ำเสมอ และเป็นที่พอใจของลูกค้า

(3) การควบคุมระบบงาน ป้องกันความผิดพลาดในระบบงานปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการในการควบคุมและป้องกันให้กระบวนการผลิตเป็นไปตามขั้นตอนหรือเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งได้มีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการเพื่อให้ระบบการทำงานดีขึ้น

**2.2.3 ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพธ์** ประเมินผลจากการดำเนินงานและแนวโน้มด้านต่างๆ ที่สำคัญมีประเด็น ดังนี้

1) ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน เป็นการตรวจประเมินผลสำเร็จเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชนในเรื่อง ลดรายจ่าย โดยวิสาหกิจชุมชนสามารถลดรายจ่ายในการดำเนินงานรวมถึงลดการซื้อสินค้าจากภายนอกได้หรือไม่อย่างไร เพิ่มรายได้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการดำเนินงานหรือไม่อย่างไร มีคุณภาพชีวิตพึ่งตนเองได้ สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข อยู่ได้อย่างพอเพียง หนี้สินลดลงหรือไม่

2) **ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ** เป็นการตรวจประเมินผลสำเร็จของตัวสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชน โดยประเมินในเรื่องคุณภาพความปลอดภัยของสินค้า โดยที่ สินค้าและบริการมีคุณภาพดี มีกระบวนการผลิตและให้บริการที่ดี ปลอดภัย ได้รับการรับรองคุณภาพ และได้รับการตอบรับที่ดีจากลูกค้า และเรื่องการสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ มีการสร้างสรรค์สินค้าและบริการมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่เหมือนใคร เป็นที่ต้องการของตลาด

3) **ด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน** พิจารณาในเรื่องการลดต้นทุนการผลิตสินค้า/บริการ การลดการสูญเสีย การควบคุมคุณภาพในแต่ละขั้นตอนการผลิต การสร้างนวัตกรรมในระบบงานหรือไม่อย่างไร

4) **ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน** โดยพิจารณาเรื่องความสำเร็จของแผนการดำเนินงานบรรลุตามแผนที่วางไว้หรือไม่อย่างไร ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านบวก เช่น คนในชุมชนมีงานทำ มีสินค้าและบริการตอบสนองความต้องการของชุมชน คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น และด้านลบ เช่น สภาพแวดล้อมเสียหาย เกิดมลพิษ เป็นต้น การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก สมาชิกมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นเกิดทักษะในการทำงาน สามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้ ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ความพึงพอใจของสมาชิก สมาชิกมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรม มีความพึงพอใจ จากการได้มีส่วนร่วมในการทำงาน มีรายได้เพิ่ม ได้รับสวัสดิการ และได้รับการยอมรับ

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคล จะต้องมีการประเมินศักยภาพการวิเคราะห์และจัดทำแผนพัฒนากิจการหรือแผนธุรกิจ การจดทะเบียนพาณิชย์ และการเสียภาษีอากร เพื่อเกิดการพัฒนาความสามารถในการจัดการและพัฒนารูปแบบวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต ดังนั้น จึงได้นำแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนไปใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

### 3. แนวคิดความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำเป็นต้องคำนึงถึงการผลิตการบริโภค การตลาด และการจัดการทุกขั้นตอน (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2548) ได้กล่าวถึง ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน คือ ความพร้อมของชุมชน ซึ่งหมายถึง ชุมชนที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการผลักดันให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งยั่งยืน รวมถึงการมีส่วนร่วมของมวลสมาชิกในการจัดทำแผนวิสาหกิจชุมชน และการแสดงความคิดเห็นร่วมกันจากการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจะส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับทราบ แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนอันเป็น

พื้นฐานของการพึ่งพาตนเองและสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นได้ในอนาคต อันจะนำมาซึ่งการพึ่งพาตนเอง การลดรายจ่าย การสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนตามตัวชี้วัดซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

### 3.1 ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตามภารกิจของกรมส่งเสริมสหกรณ์ คือ

**3.1.1 มีการจัดทำแผนวิสาหกิจชุมชน** ที่มีหลักการทางวิชาการ สามารถเสนอแผนธุรกิจ เพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนเงินทุนจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ได้ เนื่องจากการจัดทำแผน วิสาหกิจชุมชนจะช่วยให้กลุ่มมีเป้าหมายการทำธุรกิจที่ชัดเจน สามารถใช้กำหนดการปฏิบัติงานที่ ต่อเนื่องในอนาคตของกลุ่ม และนอกจากนี้แผนธุรกิจยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาเงินทุนจากกองทุนหรือสถาบันการเงินต่าง ๆ รวมถึงการระดมทุนจากสมาชิกกลุ่ม แผนธุรกิจเป็นการใช้ข้อมูลเชิงวิเคราะห์ให้เห็นถึงโอกาสที่ธุรกิจที่จะทำนั้นจะประสบความสำเร็จ ฉะนั้น ตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีควรจัดทำแผนวิสาหกิจชุมชน จะพิจารณาถึงความมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดทำแผน จำนวนโครงการที่วิสาหกิจชุมชนกำหนดไว้ในแผนเปรียบ เทียบกับจำนวนโครงการที่สามารถดำเนินได้ ความสามารถในการบูรณาการกับกิจกรรมต่างๆ เข้า ด้วยกันอย่างต่อเนื่อง แผนงานที่กำหนดไว้ มีรูปแบบแปลกใหม่ และมีความคิดสร้างสรรค์

**3.1.2 มีการบริหารจัดการภายในกลุ่มอย่างเป็นระบบ** มีแบบแผน และเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้ มีการจัดทำบัญชีได้อย่างมีระบบ ตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีการบริหารจัดการภายในกลุ่มอย่างเป็นระบบ จะพิจารณาถึงการประชุมสมาชิก การประชุมคณะกรรมการ การกำหนดระเบียบ การบันทึกบัญชี และมีผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชี มีผู้รับผิดชอบด้านการเงิน มีการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของคณะกรรมการ มีการควบคุมภายใน มีการระดมทุน การส่งเสริมการออมการมีส่วนร่วมในการใช้บริการและกิจกรรมภายในกลุ่ม การเพิ่มจำนวนของสมาชิก

**3.1.3 การดำเนินธุรกิจของกลุ่ม** มีการพัฒนากระบวนการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค มีการเข้าถึงตลาดผู้บริโภคได้ถูกช่องทางรักษาตลาดและมาตรฐานคุณภาพสินค้า ตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาวิสาหกิจ ชุมชน ให้มีการพัฒนากระบวนการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ จะพิจารณาถึง วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการผลิต รายได้จากการดำเนินธุรกิจ ความต่อเนื่องในการดำเนินกิจการ ภูมิปัญญา และเอกลักษณ์ท้องถิ่นในตัวผลิตภัณฑ์

**3.1.4 ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับมีการกำหนดกติกาของกลุ่มร่วมกัน** อันจะนำมาซึ่งการพึ่งพาตนเอง การลดรายจ่าย การสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน รักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรม ท้องถิ่น เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนซึ่งชุมชน

จะได้รับ จะพิจารณาถึงประโยชน์ของคนในชุมชนที่ได้รับจากการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน การผลิต และ บริการที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม การใช้แรงงานในชุมชน การเรียนรู้ของคนในชุมชน มีการศึกษา ดูงานจากภายนอกชุมชน

**3.1.5 ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน** เป็นการแสดงถึงความ เป็นไปได้ทางเศรษฐกิจของโครงการที่ชุมชนร่วมกันจัดทำขึ้น ตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา วิสาหกิจชุมชนให้มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน จะพิจารณาถึงความสามารถในการเข้าหา แหล่งเงินทุน ที่มาของแหล่งเงินทุน วงเงินที่ได้รับการสนับสนุน จำนวนโครงการที่ได้รับการสนับสนุน และวิธีการเข้าหาแหล่งเงินทุน

3.2 ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวของวิสาหกิจชุมชน จากการศึกษาของ จริฎกรม (2563) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชาติ-วรรณ ชุมชนพัฒนา ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่ต้องให้ความสำคัญสำหรับการ ดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน 7 ด้าน เรียงตามลำดับความสำคัญในแต่ละประเด็นในการนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย

**3.2.1 ปัจจัยด้านลักษณะของผู้นำกลุ่ม** มีความสำคัญต่อความสำเร็จของ กลุ่มเป็นลำดับแรก โดยสมาชิกกลุ่มให้ความสำคัญและมีความเชื่อมั่นต่อผู้นำกลุ่มของตนเป็นอย่างมาก ซึ่งจากการศึกษา พบว่า สมาชิกมีความเห็นว่าผู้นำกลุ่มเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีความตั้งใจ รับผิดชอบในการทำงาน และมีความเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมได้ มีความสำคัญมากในระดับ เท่าเทียมกัน รองลงมา คือ ผู้นำยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ และผู้นำกลุ่มเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมของปัจจัยด้านลักษณะของผู้นำกลุ่ม ทั้ง 5 ประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดในทุกประเด็น แสดงให้เห็นว่าผู้นำกลุ่มมี ความสำคัญและมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ พร้อมสร้างความมั่นคงและ ยั่งยืนของกลุ่มต่อไปในอนาคต

**3.2.2 ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ** มีความสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่ม เป็นลำดับที่ 2 ซึ่งจากการศึกษาพบว่า สมาชิกมีความเห็นว่า เจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้ามาเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำปรึกษาในการทำงานของกลุ่ม มีความสำคัญมากเป็น ลำดับแรก รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้ามาให้ความรู้และทักษะในการดำเนินงานของกลุ่ม สนับสนุนเงินทุนให้แก่กลุ่ม ติดตามตรวจสอบ การดำเนินงานของกลุ่มสม่ำเสมอ ช่วยประสานงานใน การจัดหาตลาดเพื่อรองรับสินค้า และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ให้แก่กลุ่ม ตามลำดับ และเมื่อพิจารณา ในภาพรวมของปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐทั้ง 6 ประเด็น พบว่า สมาชิก กลุ่มมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดในทุกประเด็น แสดงให้เห็นว่าการได้รับการสนับสนุนจาก

เจ้าหน้าที่ภาครัฐในทุกมิติยังคงมีความสำคัญต่อการพัฒนากลุ่มในการประกอบกิจการให้ประสบความสำเร็จต่อไปได้

### 3.2.3 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม มี

ความสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่ม เป็นลำดับที่ 3 ซึ่งจากการศึกษาพบว่า สมาชิกมีความเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของกลุ่ม เช่น การรับเงินปันผล และนำผลผลิตไปบริโภค มีความสำคัญมากเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการประชุมหรือวางแผนการทำงานของของกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการดำเนินการของกลุ่ม เช่น การผลิต จำหน่าย และจัดตลาด เป็นต้น การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานต่าง ๆ ของกลุ่ม ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมของปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม ทั้ง 5 ประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่ม มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดในทุกประเด็น แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม มีความสำคัญมากต่อการขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มให้ประสบความสำเร็จโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของกลุ่ม เช่น การรับเงินปันผล และนำผลผลิตไปบริโภค ซึ่งเกิดจากการที่สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการผลิต การจำหน่ายผลผลิต และการจัดตลาดเพื่อรองรับผลผลิตของกลุ่มส่งผลให้กลุ่มเกิดผลกำไรจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว จนสามารถจัดสรรผลกำไรในรูปแบบเงินปันผลแก่สมาชิกกลุ่มทุกคน ซึ่งเป็นการสร้างขวัญกำลังใจแก่สมาชิกทุกคนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มให้ประสบความสำเร็จต่อไปได้

### 3.2.4 ปัจจัยด้านการบริหารงานกลุ่ม มีความสำคัญต่อความสำเร็จของ

กลุ่มเป็นลำดับที่ 4 ซึ่งจากการศึกษาพบว่า สมาชิกมีความเห็นว่าการบริหารงานกลุ่มด้านการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของกลุ่ม เป็นปัจจุบันพร้อมตรวจสอบได้ตลอดเวลา มีความสำคัญมากเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ กลุ่มสามารถผลิต และจำหน่ายสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง กลุ่มมีการระดมทุนจากองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกเพื่อสะสมเข้ากองทุน กลุ่มมีแผนงานต่อกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างชัดเจน การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่มมีความเหมาะสม และกลุ่มมีการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มผู้ผลิตอื่น ๆ และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขยายการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมของปัจจัยด้านการบริหารงานกลุ่มของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม ทั้ง 6 ประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดในทุกประเด็น แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านการบริหารงานกลุ่มเป็นกระบวนการสำคัญต่อการบริหารจัดการทั้งระบบของกิจการ เพื่อการบรรลุเป้าหมายที่กลุ่มได้กำหนดไว้ โดยมีประเด็นด้านการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของกลุ่มเป็น ปัจจุบันพร้อมตรวจสอบได้ตลอดเวลา เป็นประเด็นสำคัญมากลำดับแรกที่สมาชิกกลุ่มให้ความสำคัญซึ่งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการบริหารงานกลุ่มให้ประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน



### 3.2.5 ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ภาคเอกชน มี

ความสำคัญต่อ ความสำเร็จของกลุ่ม เป็นลำดับที่ 5 ซึ่งจากการศึกษาพบว่า สมาชิกมีความเห็นว่า เจ้าหน้าที่ภาคเอกชนเข้ามาเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำปรึกษาในการทำงานของกลุ่ม มีความสำคัญมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่ภาคเอกชนเข้ามาให้ความรู้ และทักษะในการดำเนินงานของกลุ่ม ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มสม่ำเสมอ ช่วยประสานงานในการจัดหาตลาดเพื่อรองรับสินค้า สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ให้แก่กลุ่ม และสนับสนุนเงินทุนให้แก่กลุ่ม ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมของปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ภาคเอกชน ทั้ง 6 ประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นในระดับมากในประเด็นเจ้าหน้าที่ภาคเอกชนสนับสนุนเงินทุนให้แก่กลุ่ม ส่วนอีก 5 ประเด็นที่เหลือสมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ในทุกประเด็น แสดงให้เห็นว่าการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ภาคเอกชนในทุกมิติยังคงมีความสำคัญต่อ การพัฒนา กลุ่มเพื่อต่อยอดในการประกอบกิจการให้ประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องต่อไปได้

### 3.2.6 ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน มีความสำคัญต่อ

ความสำเร็จของกลุ่ม เป็นลำดับที่ 6 ซึ่งจากการศึกษาพบว่า สมาชิกมีความเห็นว่าผู้นำชุมชนสนับสนุนเงินทุนให้แก่กลุ่ม มีความสำคัญมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ผู้นำชุมชนสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ให้แก่กลุ่ม ติดตามตรวจสอบ การดำเนินงานของกลุ่มสม่ำเสมอ เยี่ยมเยียนให้คำแนะนำ ปรึกษาในการทำงานของกลุ่ม ช่วยประสานงาน ในการจัดหาตลาดเพื่อรองรับสินค้า และให้ความรู้และทักษะในการดำเนินงานของกลุ่ม ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมของปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน ทั้ง 6 ประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นในระดับมากในประเด็นผู้นำชุมชนเข้ามาให้ความรู้และทักษะในการทำงานของกลุ่ม ส่วนอีก 5 ประเด็นที่เหลือ สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดในทุกประเด็น แสดงให้เห็นว่าการได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนในทุกมิติยังคงมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการพัฒนา กลุ่มเพื่อต่อยอดในทุกกระบวนการของการประกอบกิจการให้ประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไปได้

### 3.2.7 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในหลักการดำเนินงานของกลุ่ม

มีความสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่ม เป็นลำดับที่ 7 ซึ่งจากการศึกษาพบว่า สมาชิกมีความเห็นว่า สมาชิกรับทราบข้อมูลการดำเนินงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบันมีความสำคัญมากเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม และสมาชิกรู้และเข้าใจในวัตถุประสงค์การดำเนินงานของกลุ่ม ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมของปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ ในหลักการดำเนินงานของกลุ่ม ทั้ง 6 ประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นในระดับมากในประเด็นสมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม และสมาชิกรู้และเข้าใจในวัตถุประสงค์การดำเนินงานของกลุ่ม ตามลำดับ ส่วนประเด็นสมาชิกรับทราบข้อมูลการดำเนินงานของกลุ่ม อย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจในหลักการดำเนินงานของกลุ่ม เป็นกระบวนการสำคัญต่อการดำเนินงานของกลุ่มทั้งระบบเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่กลุ่มได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่มให้ประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนมาจนถึงปัจจุบัน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562) กล่าวถึง เป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน ว่าเป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน คือ การพึ่งพาตนเองได้ ถ้าหากพลาดเป้าหมายนี้ คือ พลาดเป้าวิสาหกิจชุมชนจะกลายเป็นธุรกิจที่มีเป้าหมายที่กำไรก่อนที่จะคิดทำให้อร่อยไม่พัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดความมั่นคงก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาธุรกิจ

**3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง** เนื้อหาในส่วนนี้ประกอบด้วยความหมายของการพึ่งตนเอง ระดับการพึ่งตนเอง และการพึ่งตนเองตามตัวแบบ TERMS Model รายละเอียด ดังนี้

**3.3.1 ความหมายของการพึ่งตนเอง** กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ (2530) กล่าวถึง การพึ่งตนเองขององค์กร ชุมชนควรจะมีการจัดระบบที่เอื้ออำนวยเพื่อให้สมาชิกสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการของตนเอง ด้วยวิธีการช่วยเหลือตนเอง ด้วยการร่วมมือกับคนอื่นที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกันการพึ่งตนเองที่แท้จริงรวมถึงการมีอิสระของกลุ่มชนในการตั้งเป้าหมาย และมีอิสระในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้ความพยายามและกำลังของตนเอง ส่วนการดำเนินงานของกลุ่มหรือองค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่มควรมีความเป็นอิสระ สามารถตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมด้วยตัวเองของกลุ่มเพื่อประโยชน์ของสมาชิกหรือให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ กล่าวคือ องค์กรชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ ต้องมีกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาที่สมาชิกกำลังประสบผลสำเร็จในที่สุดหรือพึ่งตนเองได้ในที่สุด ส่วนเสวลักษณ์ ผลเจริญ (2561) กล่าวว่า การพึ่งตนเองเป็นสิทธิขั้นหนึ่งของประชาชนที่จะพัฒนาตนเองโดยมีเนื้อหาชัดเจนในการส่งเสริมค่านิยมของการรวบรวมกลุ่ม และการมีชีวิตในชุมชนร่วมกันมีการผสมผสานสิทธิ ทางการเมือง และสิทธิทางเศรษฐกิจเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืนทั้งประชาชนและชุมชนต้องมีโอกาสที่จะแสวงหาหนทางพัฒนาที่เป็นอิสระจากการพึ่งพา และครอบงำจากภายนอก เช่น รัฐหรือทุนสมัยใหม่

**3.3.2 การพึ่งตนเองตามตัวแบบ TERMS** สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการพึ่งตนเองของชุมชนชนบทว่าการที่ชุมชนชนบทจะพึ่งตนเองได้จะต้องมีการพึ่งตนเอง 5 ด้าน คือ การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ และการพึ่งตนเองได้ทางสังคมและวัฒนธรรมโดยใช้สัญลักษณ์ภาษาอังกฤษว่า TERMS ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี (Technological self-

*reliance: T*) หมายถึง การมีปริมาณและคุณภาพของเทคโนโลยีทางวัตถุและเทคโนโลยีทางสังคม การรู้จักใช้ งานเทคโนโลยีในความหมายนี้รวมทั้งของสมัยใหม่และของดั้งเดิมของท้องถิ่นที่เรียกว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Folk Wisdom)

2) การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (Economic self-reliance: E)

หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจอยู่ในลักษณะที่สามารถสร้างภาวะสมดุลให้เกิดขึ้น ระหว่างความต้องการและขีดความสามารถการสนองความต้องการเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีการ พัฒนาต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพในการแข่งขันกับภายนอก มีความสามารถในการออมและการ ลงทุน สามารถรวมกลุ่มเพื่อการผลิตและการตลาด ตลอดจนมีการวางแผนสำหรับอนาคต

3) การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ (Natural

*resources self-reliance: R*) หมายถึง การมีทรัพยากรธรรมชาติ ความสามารถในการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาตินั้น และความสามารถในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ดำรงอยู่ไม่ให้เกิดเสียหายไปจนหมด ควรใช้อย่างอุดมสมบูรณ์หรือสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีคุณภาพของระบบ นิเวศ และอยู่ในสภาพที่สามารถฟื้นฟูได้

4) การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ (Mental self-reliance: M)

หมายถึง สภาพจิตใจที่กล้าแข็ง พร้อมทั้งจะต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ความสามารถในการสู้ กับความยากลำบากต่าง ๆ และคนในชุมชนควรมีจิตสำนึก

5) การพึ่งตนเองได้ทางสังคมวัฒนธรรม (Socio-Cultural Self-

*Reliance: S*) หมายถึง ภาวะการณ์ที่กลุ่มคนหนึ่ง ๆ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีผู้นำที่สามารถนำ กลุ่มคนเหล่านี้ไปปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายอย่างสำเร็จ

แนวคิดการพึ่งตนเองตามตัวแบบ TERMS (TERMS Model) อธิบายให้เห็นว่าชุมชนจะ พึ่งตนเองได้จำเป็นต้องประกอบด้วยการพึ่งพาตนเอง 5 ประการ ได้แก่ 1) การพึ่งตนเองทาง เทคโนโลยี (Technological Self-reliance: T) 2) การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ(Economic Self-reliance: E) 3) การพึ่งตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ(NaturalResources Self-reliance: R) 4) การพึ่งตนเองทางจิตใจ (Mental Self-reliance: M) 5) การพึ่งตนเองทางสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural Self-reliance: S) ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องมีการพัฒนาอย่างสมดุลให้เป็นไปตามศักยภาพ และเป็นเครือข่าย โดยที่ทุกคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องมีการพึ่งตนเองทั้งภายในกลุ่มและ ภายนอกกลุ่ม เนื่องจากปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เกิดขึ้นอย่างมากมาย จึงต้องมีการแข่งขันกัน โดยกลุ่มต้องสร้างความเข้มแข็งภายในกลุ่มก่อน แล้วจึงเกิดการพัฒนา เพื่อให้กลุ่มมีความสามารถในการแข่งขันกับกลุ่มอื่น ๆ ได้

#### 4. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร วิธีการส่งเสริมการเกษตร และการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีรายละเอียด ดังนี้

**4.1 ความหมายการส่งเสริมการเกษตร** เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2561, น. 1-2) ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การถ่ายทอดเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรไปสู่เกษตรกร เพื่อให้บรรลุถึงปรัชญาของการส่งเสริมการเกษตรที่ต้องการให้เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาให้ดีขึ้นทั้งตัวเกษตรกรและครอบครัว เช่นเดียวกับ พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2561, น. 4-16) ให้ความหมายของการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรว่า หมายถึง การสนับสนุนเกื้อหนุนทำให้ดีขึ้น และการถ่ายทอดหรือเผยแพร่ บริการความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ เกี่ยวกับการเกษตรไปสู่เกษตรกร จนเกษตรกรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มรายได้

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การถ่ายทอด เผยแพร่ความรู้ไปสู่เกษตรกรโดยใช้กระบวนการพัฒนาการนำเทคโนโลยี ผสมผสานกับภูมิปัญญาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ให้เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาให้ดีขึ้น ทั้งตัวเกษตรกรและครอบครัว ให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างยั่งยืน

**4.2 รูปแบบของวิธีการส่งเสริมการเกษตร** พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2561, น.4-41) วิธีการส่งเสริมการเกษตรเป็นกระบวนการนำความรู้ด้านวิชาการและเทคโนโลยีไปเผยแพร่สู่เกษตรกร อาจเป็นการถ่ายทอดความรู้หรือการฝึกอบรม โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกษตรกรสนใจและมีความรู้ จนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีเงื่อนไขประกอบในแต่ละวิธีการหรือเทคนิควิธีสามารถนำมาวัดประสิทธิภาพของแต่ละวิธีได้ โดยมีวิธีการส่งเสริมที่สำคัญ แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ แบบรายบุคคล แบบกลุ่ม และแบบมวลชน ซึ่งรายละเอียดดังนี้

**4.2.1 วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล (Individual Methods)** เป็นการส่งเสริมแบบตัวต่อตัว ระหว่างนักส่งเสริมกับเกษตรกร เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ เพราะเกษตรกร และนักส่งเสริมปฏิสัมพันธ์กันได้อย่างเต็มที่ ตัวอย่างของวิธีการส่งเสริมแบบนี้ ได้แก่ การเยี่ยมไร่นา การติดต่อจดหมาย และการติดต่อทางโทรศัพท์ แต่วิธีการที่เป็นที่นิยมมากที่สุด ได้แก่ การเยี่ยมไร่นา อย่างไรก็ตาม วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคลมีข้อเสีย ได้แก่ ผู้ได้รับประโยชน์มีจำนวนน้อยราย เสียเวลา และงบประมาณมาก นักส่งเสริมอาจจะให้คำแนะนำที่ผิดพลาดโดยไม่มีการตรวจสอบจากบุคคลภายนอก และการถ่ายทอดความรู้จะได้ผลก็ต่อเมื่อ เกษตรกร มีความเชื่อถือในตัวนักส่งเสริม

**4.2.2 วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม (Group Methods)** เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ และใช้กันอย่างแพร่หลายในการถ่ายทอดเทคโนโลยี เพราะเป็นวิธีการที่มีผู้ได้รับประโยชน์จำนวนมาก พอสมควร เกษตรกรผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสพบปะ และแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ ซึ่งกัน และกัน นักส่งเสริมผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความ ต้องการของกลุ่ม ที่สำคัญ คือ เป็นวิธีการที่สามารถส่งเสริมให้เกษตรกรนำความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ไปทดลอง ปฏิบัติได้ดีกว่าการส่งเสริมแบบรายบุคคล เช่น การประชุมกลุ่ม การฝึกอบรม การบรรยาย การสัมมนา การสาธิต และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นต้น

**4.2.3 วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Methods)** เป็นวิธีการส่งเสริมที่ สามารถส่งข่าวสารข้อมูลถึงบุคคลกลุ่มเป้าหมายได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งวิธีการส่งเสริมแบบนี้เหมาะ สำหรับทำให้คนที่ได้รับข่าวสารทราบถึงความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อให้ตระหนัก และเกิดความ สนใจที่จะศึกษาหาความรู้ และประสบการณ์เพิ่มเติม เช่น การใช้วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ วารสาร การจัดนิทรรศการ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

**4.3 การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน** สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชน (2548) มีกฎหมายที่กำหนดให้มีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างครบวงจรไว้ 3 ระดับ ได้แก่

**4.3.1 ระดับปฐมภูมิส่งเสริมจัดตั้ง** การให้ความรู้การศึกษาวิจัยในการนำทุนใน ชุมชนมาใช้ให้เหมาะสม การร่วมมือกันในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้

**4.3.2 ระดับสูงขึ้น** ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรักษาคุณภาพ การศึกษาวิจัย เทคโนโลยีและการตลาด การสร้างความเชื่อถือทางธุรกิจ และความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค การ ประสานแหล่งเงินทุน เพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมต่อไปในอนาคต

**4.3.3 การส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน** รัฐจะให้การสนับสนุนการจัดตั้งการ ประกอบการ การตลาดความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่าย หรือภาคธุรกิจหรือ อุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การส่งเสริมรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม การส่งเสริมแบบมวลชน และเพิ่มเติมในสังคมปัจจุบันที่มี เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในเครือข่ายสังคมในการช่วยส่งเสริมการเกษตร ในรูปแบบ ออนไลน์ ทั้งนี้การส่งเสริมในรูปแบบต่างๆ นักส่งเสริมจำเป็นต้องเลือกวิธีการส่งเสริมให้เหมาะสมกับ กลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย

## 5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ มีประเด็นที่ต้องกล่าวถึง ได้แก่ ความหมายของความต้องการ และทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ ดังนี้

### 5.1 ความหมายของความต้องการ

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554, น.468) กล่าวถึง ความต้องการว่าเป็นความอยากได้ ใคร่ได้ หรือประสงค์จะได้ และเมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้ร่างกายเกิดการขาดความสมดุลเนื่องมาจากมีสิ่งรบกวนกระตุ้น มีแรงขับภายในเกิดขึ้น ทำให้ร่างกายไม่อาจอยู่นิ่ง ต้องพยายามดิ้นรนและแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ เมื่อร่างกายได้รับการตอบสนองแล้วก็จะกลับสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่ง และก็จะเกิดความต้องการใหม่ๆ เกิดขึ้นมา ทดแทนวนเวียนไม่มีที่สิ้นสุด

เดิมศักดิ์ คทวณิช (2546, น.150) กล่าวถึง ความต้องการว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงขับ และแรงจูงใจในตัวบุคคล เมื่อใดก็ตามที่บุคคลมีความต้องการเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากร่างกายอยู่ในสภาวะของการแสวงหาบางสิ่งบางอย่างที่ขาดหายไปหรือสูญเสียไป จนทำให้เกิดแรงกระตุ้นต่อร่างกายให้เกิดพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อตอบสนองสภาวะของร่างกายที่ขาดความสมดุลให้กลับสู่ภาวะปกติ ความต้องการแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1) **ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs)** ได้แก่ ความต้องการน้ำ อาหาร อากาศ การพักผ่อน ความต้องการทางเพศ ความต้องการเหล่านี้จะต้องอยู่ในภาวะสมดุลมิฉะนั้นจะเกิดการแสวงหาเมื่อขาดหรือขจัดส่วนเกินความต้องการออกไปจากร่างกาย

2) **ความต้องการทางจิตใจ (Psychological Needs)** เป็นความต้องการที่ได้มาโดยอาศัยการตอบสนองจากคนอื่น ๆ ในสังคมที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่ เช่น ความต้องการความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคง ความปลอดภัย ความต้องการการยอมรับจากสมาชิกอื่นในสังคม ความต้องการความเคารพนับถือและความภาคภูมิใจ เป็นต้น

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ความต้องการแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความต้องการทางร่างกายและความต้องการทางจิตใจ ก่อให้เกิดแรงกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อสภาวะของร่างกายที่ขาดสมดุลให้สู่ภาวะปกติ ซึ่งความต้องการของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุดเมื่อได้รับการตอบสนองสิ่งหนึ่งแล้วก็จะมีความต้องการสิ่งใหม่เพิ่มขึ้นมาเสมอ

### 5.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

เมธา ทริมเทพาทิพ (2561) อ้างถึง Maslow (1970) ได้คิดทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ว่าบุคคลจะมีความต้องการไม่สิ้นสุด โดยเมื่อความต้องการหนึ่งได้รับการ

ตอบสนองแล้วก็จะลดแรงขับต่อพฤติกรรมลง และจะมีความต้องการในลำดับขั้นที่สูงขึ้น โดยได้ แบ่งลำดับขั้นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ออกเป็น 5 ขั้น คือ ความต้องการด้านร่างกาย ความต้องการด้านความปลอดภัย ความต้องการด้านสังคม ความต้องการการยกย่อง และความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต โดยจัดลำดับความสำคัญจากระดับต่ำไปยังระดับสูง โดยบุคคลจะแสวงหาความต้องการระดับต่ำก่อน เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลจะแสวงหา ความต้องการในระดับที่สูงขึ้นต่อไป ถ้าความต้องการในระดับต่ำยังไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการนั้นจะยังคงอยู่

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2547) อ้างถึง Alderfer (1972) ได้คิดทฤษฎีความต้องการที่เรียกว่าทฤษฎีอีอาร์จี (ERG: Existence-Relatedness-Growth Theory) จัดกลุ่มความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ความต้องการดำรงชีวิตอยู่ (existence needs) ความต้องการความสัมพันธ์ (relatedness needs) และความต้องการก้าวหน้า (growth needs)

1) ความต้องการดำรงชีวิตอยู่ (Existence needs: E) เป็นความต้องการทางร่างกายและความปลอดภัยในชีวิต เพื่อตอบสนองให้มนุษย์มีชีวิตอยู่เปรียบได้กับความต้องการทางร่างกายและความต้องการความปลอดภัย ตามแนวคิดของมาสโลว์

2) ความต้องการความสัมพันธ์ (Relatedness needs: R) เป็นความต้องการของบุคคลที่จะมีมิตรสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างเกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งในที่ทำงานและสภาพแวดล้อมอื่นๆ เปรียบได้กับความต้องการทางสังคม ตามแนวคิดของมาสโลว์

3) ความต้องการความก้าวหน้า (Growth needs: G) เป็นความต้องการสูงสุด เป็นความต้องการภายในเพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อความเจริญเติบโต การใช้ความสามารถของตัวเองได้เต็มที่ แสวงหาโอกาสในการเอาชนะความท้าทายใหม่ๆ เปรียบได้กับความต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียง และความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงตามแนวคิดของมาสโลว์ เมธา ทริมเทพาทิพ (2561) อ้างถึง Depoy & Gilson (2012) ที่กล่าวถึง พีระมิด ลำดับ 8 ขั้น ของความต้องการ ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการลำดับต่ำสุดและเป็นพื้นฐานของชีวิต เป็นแรงผลักดันทางชีวภาพ

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (need for safety) เป็นความต้องการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากอันตรายทั้งทางกายและทางจิตใจ เป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจาก ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองอย่างไม่ขาดแคลนแล้ว

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและการยอมรับ (need for love and acceptance) จะเกิดขึ้นเมื่อมีความปลอดภัยในชีวิตและมั่นคงในการทำงานแล้ว คนเราต้องการความรัก มิตรภาพ ความใกล้ชิดผูกพัน และการยอมรับเป็นสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่ม

ขั้นที่ 4 ความต้องการนับถือตนเองและได้รับการเคารพจากผู้อื่น (need

for self esteem) เมื่อความต้องการความรักและการยอมรับได้รับการตอบสนองแล้ว คนเราจะต้องการสร้างสถานภาพของตัวเองให้สูงเด่น มีความภาคภูมิใจ และสร้างความนับถือตัวเอง ขึ้นชมในความสำเร็จของงานที่ทำ

ขั้นที่ 5 ความต้องการรู้ และเข้าใจตนเอง (knowledge and understanding needs) ในด้านความสามารถ ความสนใจ สิ่งที่ชอบ สิ่งที่ทำแล้วเกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมอย่างแท้จริง โดยไม่ยึดติดกับตำแหน่งหน้าที่ในการทำงาน แต่ทำทุกอย่างที่เป็นความสบายใจของตนเอง และเกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

ขั้นที่ 6 ความต้องการเข้าถึงสุนทรียะความงามของชีวิต (need for aesthetics/beauty) คือมีความสามารถในการมองเห็นสิ่งสวยงามที่อยู่รอบตัวที่คนอื่นมองไม่เห็น เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งว่าตนเองและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออกทุกสิ่งในโลกนี้ล้วนสวยงาม และมีคุณค่าในตนเอง

ขั้นที่ 7 ความต้องการเข้าถึงศักยภาพแห่งตน (self-actualization needs) คือ ความต้องการจะเติมเต็มศักยภาพของตนเอง ต้องการความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาของตนเอง ความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาทักษะความสามารถให้ถึงขีดสุดยอด มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ และคิดสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ การก้าวสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นในอาชีพและการทำงาน

ขั้นที่ 8 ความต้องการเป็นบุคคลที่ยอดเยี่ยมในการอุทิศตนเพื่อมวลมนุษยชาติ (transcendence) คือ ความต้องการเป็นอัจฉริยะบุคคลที่สามารถสร้างประโยชน์ให้กับมนุษยชาติอย่างถึงที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ มีชีวิตอยู่เพื่อผู้อื่น จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว สรุปได้ว่าความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้นตอน โดยจะแสวงหาความต้องการระดับต่ำขั้นพื้นฐานก่อน เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองแล้วจะแสวงหาความต้องการในระดับที่สูงที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นต่อไป โดยแต่ละคนมีระดับความต้องการที่แตกต่างกันออกไป จึงจำเป็นต้องประยุกต์ใช้ความรู้ในเรื่องของความต้องการในการเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้งานส่งเสริมการเกษตรประสบผลสำเร็จ

## 6. บริบทชุมชนอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

ที่ทำการปกครองอำเภอสร้างคอม (2567) กล่าวว่า พื้นที่ของอำเภอสร้างคอมเดิมเป็นที่รู้จักในชื่อ "บ้านสร้างคอม" อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี คำว่า "สร้าง" หรือ "สร้าง" ในภาษาอีสาน ออกเสียงเป็น "สร้าง" แปลว่า บ่อน้ำ ส่วน "คอม" คือชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง เมื่อตอนสร้างหมู่บ้านประมาณปี พ.ศ. 2441 มีการขุดบ่อน้ำและต้นคอมก็ขึ้นอยู่ริมน้ำ ชาวบ้านจึงเรียกกันว่าบ้านสร้างคอม ต่อมาจึงปริวรรตวิธีสะกดชื่อไปสู่สำเนียงภาษากลางเป็นบ้านสร้างคอม



## 6.1 ด้านกายภาพ

**6.1.1 ลักษณะที่ตั้งสร้างคอม** เป็นอำเภอหนึ่งของ จังหวัดอุดรธานี เดิมเป็นตำบลสร้างคอม อำเภอเพ็ญ ห่างจากอำเภอเมืองอุดรธานีไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 68 กิโลเมตร อำเภอสร้างคอม ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดอุดรธานี ที่ว่าการอำเภอสร้างคอม ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 1 ตำบลสร้างคอม มีพื้นที่ 287.179 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 179,486 ไร่

### 6.1.2 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอโพนพิสัย (จังหวัดหนองคาย)  
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอบ้านดุง  
 ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเพ็ญ  
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเพ็ญ

**6.1.3 ลักษณะภูมิประเทศ** ลักษณะภูมิประเทศ มีพื้นที่ทั่วไปเป็นเป็นที่ราบลุ่ม สูงกว่าระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ยประมาณ 187 เมตร พื้นที่เอียงลาดลงสู่แม่น้ำโขงทางจังหวัดหนองคาย ประกอบด้วยทุ่งนา ป่าไม้ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินลูกรัง และดินปนทรายไม่สามารถเก็บกักน้ำหรืออุ้มน้ำได้ในฤดูแล้ง

### 6.1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะทางภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมมี 3 ฤดู  
 1) ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงกลางเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนและแห้งแล้ง แต่บางครั้งอาจมีอากาศเย็นบ้างครั้งเกิดพายุฝนฟ้าคะนองและลมกระโชกแรงหรืออาจมีลูกเห็บตกก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนทุกปี เรียกว่า “พายุฤดูร้อน” อากาศร้อน จะมีอุณหภูมิระหว่าง 35-39.9 องศาเซลเซียส ร้อนจัด มีอุณหภูมิประมาณ 40 องศาเซลเซียสขึ้นไป

2) ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม ฝนตกมากในช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคมแต่อาจเกิด “ช่วงฝนทิ้งช่วง” ซึ่งอาจนานประมาณ 1-2 สัปดาห์หรือบางปีอาจเกิดขึ้นรุนแรงและมีฝนน้อยยาวนานนับเดือน ในเดือนมิถุนายน

3) ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม ในช่วงปลายเดือนตุลาคมประมาณ 1-2 สัปดาห์ เป็นช่วงเปลี่ยนฤดูจากฤดูฝนเป็นฤดูหนาว อากาศแปรปรวนไม่แน่นอน อาจเริ่มมีอากาศเย็นหรืออาจยังมีฝนฟ้าคะนอง อากาศหนาวอุณหภูมิต่ำสุด ประมาณ 12 องศาเซลเซียส

## 6.2 การปกครอง

อำเภอสร้างคอม มีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 ตำบล 53 หมู่บ้าน คือ ตำบลสร้างคอม ตำบลบ้านโคก ตำบลเชียงดา ตำบลบ้านยวด ตำบลนาสะอาด และตำบลบ้านหินโงม มีประชากรทั้งสิ้น 29,153 คน มีจำนวนครัวเรือน 8,599 ครัวเรือน ประชากรนับถือศาสนาพุทธ

**6.3 สภาพทางเศรษฐกิจ** อาชีพส่วนใหญ่ของชาวสร้างคอม คือ เกษตรกรรม ส่วนใหญ่ทำนา ปลูกผัก ปลูกกล้วยหอมทอง แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอสร้างคอม คือ ท่าแพอ่างน้ำ ส่วนอาชีพเสริม คือ ค้าขาย ประมง ปศุสัตว์ รับจ้างทั่วไปในพื้นที่ ประชาชนในพื้นที่อำเภอสร้างคอมมีรายได้ ประมาณ 36,000 บาท/ปี/ครัวเรือน

#### **6.4 ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนอำเภอสร้างคอม**

วิสาหกิจชุมชนในอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ที่ขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2566 จำนวน 71 แห่ง มีสมาชิกทั้งหมด 903 ราย (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2566) จำแนกตามประเภทกิจการประกอบด้วย การแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จำนวน 10 แห่ง การผลิตพืช จำนวน 29 แห่ง การผลิตปศุสัตว์ จำนวน 20 แห่ง การผลิตประมง จำนวน 5 แห่ง ท่องเที่ยว จำนวน 4 แห่ง ออมทรัพย์ชุมชน จำนวน 1 แห่ง เครื่องจักสาน จำนวน 3 แห่ง การผลิตปัจจัยการผลิต จำนวน 5 แห่ง ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื้อผ้า ผลิตภัณฑ์สมุนไพร เครื่องจักสานและร้านค้าชุมชน ประเภทละ 1 แห่ง สำนักงานเกษตรอำเภอสร้างคอม (2567) ให้ข้อมูลว่าอำเภอสร้างคอม มีผลิตภัณฑ์จากวิสาหกิจชุมชนที่มีชื่อเสียง ได้แก่ กล้วยหอมทอง ผลิตโดยวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองสามน้ำโขง ที่อยู่ 359 หมู่ 2 ตำบลบ้านโคก อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี โดยมีนายจักรินทร์ โพธิ์พรม เป็นประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีการรวมตัวกันของคนในชุมชน ผลิตและจำหน่ายกล้วยหอมทองโดยมีการจัดส่งให้กับบริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) และส่งให้กับ บริษัท เจเฟรช เซกะ จำกัด ประเทศญี่ปุ่น

### **7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีประเด็นที่ต้องกล่าวถึงได้แก่ 1) ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 2) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 3) ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 4) การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และ 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีรายละเอียด ดังนี้

#### **7.1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน**

**7.1.1 เพศ** จากการศึกษา ลักษณะ อินทร์บึง และคณะ (2563) ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น พบว่าสมาชิกกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.67 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 30.33 เป็นเพศชาย สอดคล้องกับ ทรงศักดิ์ สีหาค (2562) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใน จังหวัดตราด พบว่า สมาชิกร้อยละ 65.6 เป็นเพศหญิง และสวิตญา สมบุญโส (2561)

ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร อำเภอแจ้ห่ม จังหวัด ลำปาง พบว่า สมาชิกวิสาหกิจร้อยละ 86.5 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 13.5 เป็นเพศชาย

**7.1.2 อายุ** ลักษณะ อินทร์บึง (2563) พบว่า มีอายุระหว่างส่วนใหญ่ ช่วงระหว่าง อายุ 41 – 50 ปี ร้อยละ 34.43 ทรงศักดิ์ สีหามาต (2562) พบว่า สมาชิกมีอายุเฉลี่ย 51.41 ปี และ ตติยา ตาแก้ว (2563) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีอายุเฉลี่ย 45.24 ปี

**7.1.3 ระดับการศึกษา** ทรงศักดิ์ สีหามาต (2562, น.54) พบว่า ร้อยละ 80.5 จบ การศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนตติยา ตาแก้ว (2563) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) และลักษณะ อินทร์บึง (2563) พบว่า ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่การศึกษา ระดับ ปวส./อาชีวศึกษา ร้อยละ 38.52

**7.1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน** ตติยา ตาแก้ว (2563) พบว่า มีจำนวนสมาชิกใน ครัวเรือนเฉลี่ย 3.84 คน และณิชศิกา ชาวนาฟาง (2563) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จใน การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมังคุดแปลงใหญ่ จังหวัดจันทบุรี พบว่ามีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.95 คน

**7.1.5 การประกอบอาชีพหลัก** ทรงศักดิ์ สีหามาต (2562) และลักษณะ อินทร์บึง (2563) พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม สวีชญา สมบุญโสต (2561, น.63) พบว่า ร้อยละ 76.4 ประกอบอาชีพหลัก เป็นเกษตรกร และร้อยละ 40.9 ประกอบ อาชีพรอง รับจ้างทั่วไป ตติยา ตาแก้ว (2563) พบว่า ร้อยละ 59.0 สมาชิกประกอบอาชีพการเกษตร เป็นอาชีพหลัก และประกอบอาชีพค้าขาย เป็นอาชีพรอง

**7.1.6 รายได้** ทรงศักดิ์ สีหามาต (2562, น.58) พบว่า สมาชิกมีรายได้ของครัวเรือน เฉลี่ย 135,703.12 บาทต่อปี นุชสรุ คำมัน (2558) พบว่า สมาชิกมีรายได้ 165,969.01 บาทต่อปี และมีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 6,221.20 บาท

**7.1.7 ระยะเวลาเข้าร่วมการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน** สวีชญา สมบุญโสต (2561, น.61) พบว่า มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 10.86 ปี ตติยา ตาแก้ว (2563) พบว่า มีระยะเวลา เป็นสมาชิกเฉลี่ย 6.87 ปี และณิชศิกา ชาวนาฟาง (2563) พบว่า มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 3.98 ปี

**7.1.8 ประเภทวิสาหกิจชุมชน** กลอยใจ เย็นรักษา (2564) พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.1 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประเภทผลิตสินค้า และร้อยละ 9.9 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประเภทบริการ

**7.1.9 ตำแหน่งในวิสาหกิจชุมชน** กลอยใจ เย็นรักษา (2564) พบว่า สมาชิก ร้อย ละ 79.1 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 19.9 มีตำแหน่งเป็นประธานหรือรองประธานวิสาหกิจ ชุมชน และร้อยละ 1.0 มีตำแหน่งเป็น คณะกรรมการ

**7.1.10 หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน** กลอยใจ เย็นรักษา (2564) พบว่าสมาชิกได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอมากที่สุด ร้อยละ 100.0 รองลงมาคือ สถาบันการศึกษาต่างๆ ร้อยละ 96.3 และจากกรมการพัฒนาชุมชน ร้อยละ 3.7

## 7.2 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

**7.2.1 ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน** กลอยใจ เย็นรักษา (2564) พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีผู้นำบริหารจัดการองค์กรด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ มากที่สุด รองลงมา คือ ผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน ผู้นำสามารถสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา และสร้างความร่วมมือของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผู้นำได้รับการยอมรับในด้านความรู้ความสามารถจากชุมชนและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างดี ผู้นำสามารถเข้าใจพื้นฐานและการดำเนินงานที่เป็นความแตกต่างของสมาชิกในองค์กรเป็นอย่างดี ตามลำดับ และผู้นำมีความเข้าใจและชำนาญในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมน้อยที่สุด

**7.2.2 ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน** รจนา เตียวพานิชย์กิจ (2559) ภาพรวมกรรมการวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยระดับปานกลางในประเด็น 1) มีการถ่ายทอดแผนการปฏิบัติงานให้สมาชิกทราบอย่างทั่วถึง 2) สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานสินค้าจากต้นทุน 3) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นต่อการทำแผนอย่างเป็นระบบ 4) มีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานอย่างเหมาะสม 5) มีการปฏิบัติตามแผนอย่างครบถ้วน 6) มีการคาดการณ์ความสำเร็จของแผน ธนัญญาณ์ โสภณพุทธพร (2565) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการวางแผนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นการวางแผนและกำหนดขั้นตอนในการดำเนินงาน และกิจกรรมที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (รองลงมา มีการวางแผนกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด มีการวางแผนในการผลิตสินค้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานและนำมาประเมินผล ตามลำดับ

**7.2.3 ด้านการบริหารตลาด** กลอยใจ เย็นรักษา (2564) พบว่า วิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานด้านการจัดการการตลาด อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าสมาชิกมีลูกค้ากลับมาซื้อสินค้าและบริการซ้ำและจงรักภักดีต่อสินค้าของกลุ่มมากที่สุด และมีการได้รับส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น น้อยที่สุด

**7.2.4 ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล** ตติยา ตาแก้ว (2563) พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร ระดับมาก 5 ประเด็น คือ การสื่อสาร/ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารแก่สมาชิก การแสวงหาความรู้ใหม่ การรวบรวม ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น การนำความรู้ใหม่มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การต่อ

ยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามลำดับ และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร ระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ การสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ข่าวสารแก่บุคคลภายนอก และการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ

**7.2.5 ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน** อนุวัฒน์ คงสว่าง (2563) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการกำหนดเงื่อนไขในการรับสมาชิกใหม่ พร้อมทั้งมีการสร้างขวัญและกำลังใจที่ดี สมาชิกกว่าครึ่งหนึ่งมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ แต่มีสมาชิกบางส่วนยังขาดการสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

**7.2.6 ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ** กลอยใจ เย็นรักษา (2564) พบว่า สมาชิกมีระบบควบคุม คุณภาพด้านการผลิตสินค้าหรือบริการที่มีประสิทธิภาพ มากที่สุด และมีผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์/ บริการ อย่างต่อเนื่องและมีบุคลากรเป็นส่วนหนึ่งของระบบควบคุมคุณภาพด้านการผลิตที่มีประสิทธิภาพ น้อยที่สุด

### 7.3 ปัจจัยความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน

กลอยใจ เย็นรักษา (2564) พบว่า ปัจจัยการดำเนินงานด้านการจัดการการตลาด ด้านภาวะผู้นำ และด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้ง 3 ปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าหากวิสาหกิจชุมชนดำเนินการด้านการจัดการการตลาดที่ดีขึ้น มีผู้นำเข้มแข็ง และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมากขึ้น จะส่งผลให้ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมากขึ้นร้อยละ 73.9

ลักขณา อินทร์ปึง และคณะ (2563) ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดการกลุ่มที่ดี 2) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก 3) ด้านการพัฒนาการผลิต 4) ด้านระบบการเงินและการบัญชี 5) ด้านการวางแผนงาน 6) ด้านความเป็นผู้ประกอบการ 7) ด้านความเป็นผู้นำ

### 7.4 ด้านความต้องการความรู้และวิธีการในการส่งเสริม

สวิชญา สมบุญโสัด (2561) พบว่า สมาชิกมีความต้องการความรู้ด้านการผลิตและการจัดการผลผลิตมากที่สุด โดยมีความต้องการประเด็นความรู้เกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพและระบบรับรองคุณภาพมากที่สุด รองลงมาสมาชิกมีความต้องการความรู้ด้านการเงิน ด้านการบริหารจัดการด้านการตลาด ตามลำดับ

ณิษิติภา ชาวนาฟาง (2563) พบว่า ระดับการได้รับความรู้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีประเด็นที่สมาชิกได้รับความรู้ในระดับมาก การผลิตมังคุดคุณภาพ การคัดแยกเกรดผลผลิต การทำบัญชีรายรับ-จ่าย และการบริหารกลุ่ม ประเด็นที่สมาชิกได้รับความรู้อยู่ในระดับปานกลาง คือ การตลาด การเขียนแผนธุรกิจ และการแปรรูปผลผลิต และพบว่า ระดับการ

ต้องการความรู้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีประเด็นที่สมาชิกต้องการความรู้มากที่สุด คือ การผลิตมังคุดคุณภาพ ส่วนประเด็นการแปรรูปผลผลิตการออกแบบบรรจุภัณฑ์ การตลาด การเขียนแผนธุรกิจ การคัดแยกเกรดผลผลิต และการบริหารจัดการกลุ่มสมาชิกมีต้องการความรู้อยู่ในระดับมาก ซึ่งช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้จากสื่อบุคคลในภาพรวม ระดับมาก คือ หน่วยงานเอกชน และหน่วยงานราชการ

สวิชญา สมบุญโสด (2561) พบว่า ในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละวิธีการพบว่า มีความต้องการระดับมาก ในวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม โดยการศึกษาดูงานมากที่สุด รองลงมาได้แก่ วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคลและแบบมวลชน ตามลำดับ

ประทีป สีหานาม (2550) ศึกษาความต้องการส่งเสริมของสมาชิกกลุ่ม ผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายในจังหวัดขอนแก่น พบว่า สมาชิกมีความต้องการในระดับมากในวิธีการตรวจเยี่ยมและให้คำแนะนำในพื้นที่ การฝึกอบรม การสาธิต การจัดประกวด และการแจกเอกสารให้คำแนะนำ

**7.5 ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน** ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์ (2556) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา วิเคราะห์ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนได้คือ ปัญหาด้านการตลาด เพราะไม่มีความรู้ในด้านการจัดการทางการตลาด เช่น ช่องทางการจัดจำหน่าย การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การทำตลาดต่างประเทศ เพราะขาดความรู้ทางด้านภาษาต่างประเทศ ปัญหาด้านบัญชีและการเงิน เพราะไม่มีระบบบัญชีที่ดีไม่สามารถคำนวณต้นทุนการผลิตที่แท้จริงได้ และปัญหาด้านการเงิน เช่น ขาดเงินทุนเพื่อการขยายกิจการ วิมลสิริ กุญชรนท และคณะ (2563) พบว่า ปัญหาในการพัฒนากลุ่ม คืออุปสรรคในการผลิตยังไม่เพียงพอและยังไม่ค่อยทันสมัย ทำให้ไม่สามารถผลิตสินค้าได้เพียงพอต่อความต้องการเมื่อลูกค้าต้องการผลิตภัณฑ์จำนวนมาก รูปแบบการทำงานของรัฐบาล ที่มีการให้การสนับสนุนที่ความล่าช้า หรือบางครั้งให้การช่วยเหลือแต่ก็ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มด้านงบประมาณที่หน่วยงานภาครัฐจัดสรรให้ไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้เพราะงบประมาณส่วนใหญ่จะลงในพื้นที่เขตเมือง ยังไม่ค่อยกระจายมาถึงเขตชุมชนนอกเมืองและการใช้งานเรื่องเทคโนโลยียังไม่สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ

#### **7.6 แนวทางการส่งเสริมดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน**

ชวนชม มงคลธวัช (2564) พบว่า แนวทางพัฒนากลุ่มควรมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ ได้รับการรับรองมาตรฐาน รวมทั้งมีความหลากหลาย ตรงตามความต้องการของลูกค้า โดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง และเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์การจำหน่ายทางออนไลน์ รวมทั้งส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้กลุ่มมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพตามตลาด

ต้องการ และการลดต้นทุนการผลิตในทุกขั้นตอน รวมทั้งการนำเทคโนโลยีการผลิตมาใช้ และมุ่งเน้นการพัฒนากลุ่มให้มีความเข้มแข็ง รวมทั้งการขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้าเพิ่มมากขึ้น และการเปิดรับสมาชิกใหม่

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นทั้ง แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดตัวแปรในการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี พร้อมทั้งนำมากำหนดกรอบแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- ตอนที่ 2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- ตอนที่ 5 ปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ซึ่งผลการวิจัยเหล่านี้ เป็นแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน มีความสำเร็จอย่างยั่งยืนต่อไป



### บทที่ 3

## วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียด ดังนี้

#### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

##### 1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ครั้งนี้เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี โดยเจาะจงกลุ่มที่มีศักยภาพในการดำเนินงานซึ่งพิจารณาจากผลการประเมินศักยภาพที่อยู่ในระดับดีและการต่อทะเบียนวิสาหกิจชุมชนปี พ.ศ. 2566 มี 21 กลุ่ม จำนวน 263 คน (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2566) เพื่อเป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

##### 1.2 กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี มีดังนี้

##### 1.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane โดยกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 (Yamane 1973: 1088 อ้างถึงในจินดา ขลิบทอง, 2557) จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 159 คน ดังนี้



$$\text{จากสูตร } n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดย  $n$  = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

$N$  = ขนาดของประชากร

$e$  = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้น

แทนค่า  $N$  = 263

$e$  = 0.05

$$n = \frac{263}{1+263(0.05)^2} = 158.67 \text{ คน}$$

ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 159 คน

### 1.2.2 การสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรแต่ละกลุ่ม

การสุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากตามสัดส่วนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพ ในการดำเนินงานแต่ละกลุ่มโดยคำนวณเทียบอัตราส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ตัวอย่างวิธีการคำนวณ จำนวนประชากร 263 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 159 คน ตัวอย่าง ถ้าจำนวนประชากรกลุ่มทอผ้ามัดหมี่ คนาคอน บ้านนามั่ง จำนวน 11 คน

$$\text{จำนวนตัวอย่างแต่ละกลุ่ม} = \frac{\text{จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม} \times \text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

$$\text{จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม} = \frac{(11 \times 159)}{263} = 6.65 \text{ คน}$$

ดังนั้น เพื่อให้ได้จำนวนเต็ม ผู้วิจัยจึงปัดขึ้นเป็นจำนวนเต็ม จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ คนาคอน บ้านนามั่ง เท่ากับ 7 คน

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

| ที่        | ชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชน                                      | จำนวนประชากร<br>(คน) | จำนวนกลุ่ม<br>ตัวอย่าง<br>(คน) |
|------------|---|----------------------|--------------------------------|
| 1.         | กลุ่มอนุรักษ์สัตว์เลี้ยงบ้านนาหงษา                          | 30                   | 18                             |
| 2.         | กลุ่มปลูกหญ้าเนเปียร์บ้านดอนเต็อ                            | 20                   | 12                             |
| 3.         | กลุ่มสานตะกร้าด้วยเส้นพลาสติกบ้านยวด หมู่ 2                 | 19                   | 12                             |
| 4.         | กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้านนามั่ง                                | 17                   | 10                             |
| 5.         | กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพบ้านนามั่ง                           | 15                   | 9                              |
| 6.         | กลุ่มข้าวอินทรีย์   | 15                   | 9                              |
| 7.         | กลุ่มศูนย์ข้าวชุมชน ต.นาสะอาด                               | 15                   | 9                              |
| 8.         | กลุ่มหนองเรือเกษตรโมเดล อ.สร้างคอม                          | 13                   | 8                              |
| 9.         | กลุ่มผักปลอดภัยไตดอนบาก                                     | 12                   | 7                              |
| 10.        | กลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้า นางรม                                   | 12                   | 7                              |
| 11.        | กลุ่มแปรรูปสินค้าและผลิตภัณฑ์อื่นๆ<br>บ้านศิลาทอง           | 12                   | 7                              |
| 12.        | กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ คนาคอน บ้านนามั่ง                         | 11                   | 7                              |
| 13.        | กลุ่มปลูกพืชตระกูลถั่วลิสงบ้านยวด หมู่ที่ 2                 | 10                   | 6                              |
| 14.        | กลุ่มขยายไร่ไช้เคิลบ้านดอนบาก                               | 9                    | 6                              |
| 15.        | กลุ่มเกษตรสีเขียว ตำบลบ้านยวด                               | 9                    | 6                              |
| 16.        | กลุ่มกล้วยหอมทองสวนน้ำโขง                                   | 8                    | 5                              |
| 17.        | กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน ม.บ้านโคกสว่าง                          | 8                    | 5                              |
| 18.        | กลุ่ม ณ นา เกษตรผสมผสานทฤษฎีใหม่<br>วิถีอินทรีย์ อ.สร้างคอม | 7                    | 4                              |
| 19.        | กลุ่มแปลงใหญ่กล้วยหอมทองสร้างคอม                            | 7                    | 4                              |
| 20.        | กลุ่มศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง<br>บ้านโนนสังวาล          | 7                    | 4                              |
| 21.        | กลุ่มแคปหมูอิมสุข   | 7                    | 4                              |
| <b>รวม</b> |   | <b>263</b>           | <b>159</b>                     |

ที่มา : ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2566)

## 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและทดสอบเครื่องมือ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

### 2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

#### ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานด้านสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1.1 ปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สถานภาพที่ได้รับในวิสาหกิจชุมชน และประเภทกิจการของวิสาหกิจชุมชน โดยคำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด เพื่อให้เลือกตอบหรือเติมข้อความในช่องว่าง มีจำนวน 6 ข้อ

1.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ อาชีพหลัก รายได้ต่อปี จากอาชีพหลัก รายได้ต่อปีจากวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน แหล่งเงินทุน และการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในเรื่องการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยคำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด เพื่อให้เลือกตอบหรือเติมข้อความในช่องว่าง มีจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ตามปัจจัยในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน 2) ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน 3) ด้านการบริหารตลาด 4) ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล 5) ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และ 6) ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ โดยคำถามมีลักษณะเป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งผู้ตอบเลือกตอบตามมาตราลิเคิร์ต (Likert type scale) มีจำนวน 28 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดการประเมิน 5 ระดับ ดังนี้

| ค่าคะแนน              | ระดับการดำเนินงาน        |
|-----------------------|--------------------------|
| กำหนดเท่านั้น 1 คะแนน | มีการดำเนินงานน้อยที่สุด |
| กำหนดเท่านั้น 2 คะแนน | มีการดำเนินงานน้อย       |
| กำหนดเท่านั้น 3 คะแนน | มีการดำเนินงานปานกลาง    |
| กำหนดเท่านั้น 4 คะแนน | มีการดำเนินงานมาก        |
| กำหนดเท่านั้น 5 คะแนน | มีการดำเนินงานมากที่สุด  |

### ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้ 2) วิสาหกิจชุมชนมีผลกำไรมั่นคงทางเศรษฐกิจ 3) พัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยคำถามมีลักษณะเป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อระดับความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งผู้ตอบเลือกตอบตามมาตราลิเคอร์ต (Likert type scale) มีจำนวน 12 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดการประเมิน 5 ระดับ ดังนี้

| ค่าคะแนน              | ระดับความสำเร็จ        |
|-----------------------|------------------------|
| กำหนดเท่านั้น 1 คะแนน | มีความสำเร็จน้อยที่สุด |
| กำหนดเท่านั้น 2 คะแนน | มีความสำเร็จน้อย       |
| กำหนดเท่านั้น 3 คะแนน | มีความสำเร็จปานกลาง    |
| กำหนดเท่านั้น 4 คะแนน | มีความสำเร็จมาก        |
| กำหนดเท่านั้น 5 คะแนน | มีความสำเร็จมากที่สุด  |

### ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

การได้รับการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยคำถามปลายปิดให้เลือกตอบว่า ได้รับการส่งเสริม หรือไม่ได้รับการส่งเสริม โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน คือ ได้รับ = 1 คะแนน และไม่ได้รับ = 0 คะแนน

ความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เป็นคำถามปลายปิดที่วัดระดับความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ด้านความรู้ ได้แก่ การจัดการองค์กร การจัดการการผลิต การจัดการการตลาด การจัดการการเงิน ด้านวิธีการส่งเสริม ได้แก่ การส่งเสริมแบบรายบุคคล แบบรายกลุ่ม และแบบมวลชน ด้านช่องทางการส่งเสริม ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมวลชน และสื่อกิจกรรม โดยให้เลือกตอบตามมาตราลิเคอร์ต (Likert type scale) มีจำนวน 18 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดน้ำหนักการประเมิน 5 ระดับ ดังนี้

| ค่าคะแนน              | ระดับความต้องการ                |
|-----------------------|---------------------------------|
| กำหนดเท่านั้น 1 คะแนน | มีความต้องการส่งเสริมน้อยที่สุด |
| กำหนดเท่านั้น 2 คะแนน | มีความต้องการส่งเสริมน้อย       |
| กำหนดเท่านั้น 3 คะแนน | มีความต้องการส่งเสริมปานกลาง    |
| กำหนดเท่านั้น 4 คะแนน | มีความต้องการส่งเสริมมาก        |
| กำหนดเท่านั้น 5 คะแนน | มีความต้องการส่งเสริมมากที่สุด  |

## ตอนที่ 5 ปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงาน แบ่งคำถามออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

**ตอนที่ 5.1 คำถามเกี่ยวกับปัญหา** ซึ่งเป็นลักษณะคำถามปลายปิด ประกอบด้วย 1) ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน 2) ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน 3) ด้านการบริหารการตลาด 4) ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล 5) ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และ 6) ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ และให้ค่าคะแนนตามมาตราลีเคอร์ต (Likert type scale) มีจำนวน 19 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดน้ำหนักการประเมิน 5 ระดับ ดังนี้

| ค่าคะแนน             | ระดับความสำคัญของปัญหา |
|----------------------|------------------------|
| กำหนดเท่ากับ 1 คะแนน | มีปัญหาน้อยที่สุด      |
| กำหนดเท่ากับ 2 คะแนน | มีปัญหาน้อย            |
| กำหนดเท่ากับ 3 คะแนน | มีปัญหาปานกลาง         |
| กำหนดเท่ากับ 4 คะแนน | มีปัญหามาก             |
| กำหนดเท่ากับ 5 คะแนน | มีปัญหามากที่สุด       |

**ตอนที่ 5.2 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงาน** ซึ่งเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด ประกอบด้วย 1) ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน 2) ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน 3) ด้านการบริหารการตลาด 4) ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล 5) ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 6) ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ และให้ค่าคะแนนตามมาตราลีเคอร์ต (Likert type scale) จำนวน 19 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดการประเมิน 5 ระดับ ดังนี้

| ค่าคะแนน             | ระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริม |
|----------------------|--------------------------------------|
| กำหนดเท่ากับ 1 คะแนน | เห็นด้วยน้อยที่สุด                   |
| กำหนดเท่ากับ 2 คะแนน | เห็นด้วยน้อย                         |
| กำหนดเท่ากับ 3 คะแนน | เห็นด้วยปานกลาง                      |
| กำหนดเท่ากับ 4 คะแนน | เห็นด้วยมาก                          |
| กำหนดเท่ากับ 5 คะแนน | เห็นด้วยมากที่สุด                    |

## 2.2 การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

**2.2.1 การใช้แบบสัมภาษณ์** สำหรับสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1) ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- (1) แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน
- (2) แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- (3) แนวคิดความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- (4) แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
- (5) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
- (6) บริบทชุมชนอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี
- (7) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) สร้างแบบสัมภาษณ์ นำผลการศึกษาค้นคว้า ตามข้อ 1) มา กำหนดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

**2.2.2 การทดสอบความตรงตามเนื้อหา (Validity)** ผู้วิจัยได้นำเสนอแบบสัมภาษณ์ที่ได้สร้างขึ้นต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความครบถ้วนและความสอดคล้องของเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ที่ตรงกับเรื่องที่จะศึกษา ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ที่พิจารณาแบบสัมภาษณ์

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาผู้วิจัยได้กระทำได้โดยการนำนิยามเชิงปฏิบัติการ และข้อคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาความสอดคล้องและกรอกผลการพิจารณา ซึ่งดัชนีที่ใช้แสดงค่าความสอดคล้องเรียกว่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินคะแนน 3 ระดับ

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามของตัวแปรที่กำหนด

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามของตัวแปรที่กำหนด

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับนิยามของตัวแปรที่กำหนด

ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

สูตรในการคำนวณ

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

|          |     |  |
|----------|-----|--|
| IOC      | คือ | ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค์ |
| R        | คือ | คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ                           |
| $\sum R$ | คือ | ผลรวมของคะแนนผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน               |
| N        | คือ | จำนวนผู้เชี่ยวชาญ                              |

ค่า IOC มีค่าระหว่าง -1 ถึง 1 ข้อคำถามที่ดีจะต้องมีค่า IOC ใกล้เคียงกับ 1 ถ้ามีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 จะต้องปรับปรุงเครื่องมือใหม่ จากนั้นพิจารณาปรับข้อความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และพัฒนารูปแบบของเครื่องมือเพื่อให้เหมาะสมในการใช้ต่อไป

จากผลการประเมินข้อความในแบบสัมภาษณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความและวัตถุประสงค์ (IOC) มีค่าคะแนนเท่ากับ 0.89 คะแนน แสดงว่าคำถามเหล่านั้นมีความสอดคล้องกับนิยามของตัวแปรกำหนดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยได้

**2.2.3 ทดสอบค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์** โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทำ การทดสอบกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย นำผลการสัมภาษณ์ไปทดสอบหาค่าความเที่ยง (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach's alpha)

โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบ (pretest) กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ราย นำผลการสัมภาษณ์ไปทดสอบหาค่าความเที่ยง (reliability consistency) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach's alpha) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปผลการทดสอบ มีดังนี้

ตอนที่ 2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีค่า Cronbach Alpha เท่ากับ 0.822

ตอนที่ 3 ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีค่า Cronbach Alpha เท่ากับ 0.711

ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีค่า Cronbach Alpha เท่ากับ 0.812

ตอนที่ 5 ปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีค่า Cronbach Alpha เท่ากับ 0.854

5.1 ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีค่า Cronbach Alpha เท่ากับ 0.708

5.2 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีค่า Cronbach Alpha เท่ากับ 0.752

สรุปภาพรวมของแบบสัมภาษณ์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่า เท่ากับ 0.951 Jump, N. (1978, อ้างถึงในมานิต ลาเกลี้ยง 2558, น.37) กล่าวว่า สำหรับค่าความเที่ยงที่เหมาะสม นั้น แนะนำโดยทั่วไปแล้วค่าความเที่ยงของเครื่องมือวัดควรจะมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ซึ่งแสดงว่าแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่อยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าค่าที่เหมาะสมจึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

#### 2.2.4 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

### 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 159 คน ในพื้นที่อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ด้วยตนเองโดยวิธีการใช้แบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนตามแนวทางของ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2560, น. 80-82) ดังนี้

**3.1 ขั้นตอนการเก็บข้อมูล** ผู้วิจัยมีการเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในเรื่องต่อไปนี้

**3.1.1 กำหนดช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล** กำหนดแผนการลงพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการ

**3.1.2 จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล** เตรียมแบบสัมภาษณ์และอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อการเก็บข้อมูลในพื้นที่ เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษช่วยจดบันทึก เป็นต้น

**3.1.3 การประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้อง** โดยการประสานผ่านทางโทรศัพท์ถึง ประธานวิสาหกิจชุมชน เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษา และความจำเป็นในการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ให้ข้อมูลตามรายชื่อที่ได้สุ่มไว้แล้ว โดยประสานก่อนล่วงหน้า 1 สัปดาห์ก่อนลงพื้นที่ จากนั้นการส่งแบบสัมภาษณ์ให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนดูก่อน เพื่อเป็นแนวทางในการตอบคำถาม และโทรนัดหมายประสานประธานวิสาหกิจชุมชนอีก 1 ครั้ง ก่อนถึงวันที่นัดหมายตามแผนเก็บข้อมูล



**3.2 ขั้นการสัมภาษณ์** ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนในการเก็บข้อมูล ดังนี้ ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดแก่เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และความสำคัญของงานวิจัย

**3.2.1 แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล** ผู้วิจัยแนะนำชื่อ นามสกุล และแจ้งว่าเป็นนักศึกษา ระดับปริญญาโท วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ทำการศึกษาวิจัย เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี และสอบถามพูดคุยกับผู้ให้สัมภาษณ์ประมาณ 20 นาที ก่อนสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

**3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์** ของการศึกษาวิจัย เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- 2) เพื่อศึกษาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- 4) เพื่อศึกษาการได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- 5) เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เห็นถึงประโยชน์ และความสำคัญในการวิจัยครั้งนี้

**3.2.3 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์** โดยผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นรายบุคคลครั้งละ 1 คน ใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ คนละ 10-15 นาที

### 3.3 ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ มีแนวทางปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

**3.3.1 เมื่อสัมภาษณ์** ครบทุกคนแล้วผู้ศึกษาวิจัยทบทวนความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลว่าครบถ้วนถูกต้อง สมบูรณ์

**3.3.2 กล่าวขอบคุณ** ผู้ศึกษาวิจัยกล่าวขอบคุณสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ให้ข้อมูล และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

**3.3.3 รวบรวม** ตรวจนับจำนวนความถูกต้องครบถ้วน และสรุปแบบสัมภาษณ์

#### 4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อทำการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ครบ จำนวน 159 ชุด ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องของชุดข้อมูลแล้วทำการลงรหัส จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการลงรหัสเรียบร้อยแล้วไปวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อทำการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดที่จะทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

**4.1 การตรวจสอบข้อมูล** เมื่อได้รับแบบสัมภาษณ์คืนมาแล้ว ได้มีการ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสัมภาษณ์

**4.2 การลงรหัส** นำแบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์ มาลงรหัสตามที่ได้ กำหนดรหัสไว้ล่วงหน้า

**4.3 การประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์** นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ลงรหัสแล้วมา บันทึกโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณค่าทางสถิติ โดยวิเคราะห์ จำนวน 5 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

##### ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

**ตอนที่ 2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน** เป็นคำถามปลายปิด โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการจัดลำดับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยแปลความหมายของคะแนนตามค่าเฉลี่ย ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ มีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น เกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมินค่าคะแนนเฉลี่ยการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน คือ

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด

### ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 3.1 ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เป็นคำถามปลายเปิด โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ สำหรับระดับความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยแปลความหมายของคะแนนตามค่าเฉลี่ย ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ มีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น เกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมินค่าคะแนนเฉลี่ยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน คือ

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความสำเร็จระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความสำเร็จระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความสำเร็จระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความสำเร็จระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความสำเร็จระดับมากที่สุด

### ตอนที่ 3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ผู้วิจัยกำหนดการวิเคราะห์เพื่อทดสอบปัจจัยการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ มีอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยตัวแปรระดับความสำคัญของปัจจัยการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กับค่าเฉลี่ยตัวแปรความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน (Multiple Correlation) เพื่อพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression)

ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เป็นคำถามวิเคราะห์ที่ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับระดับความต้องการ และการแปลความหมายระดับความต้องการตามเกณฑ์ประเมินคะแนนเฉลี่ย ใช้ค่าน้ำหนักเฉลี่ยแปลผลได้ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น เกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมินค่าคะแนนเฉลี่ยความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน คือ

- คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความต้องการในการส่งเสริมระดับน้อยที่สุด
- คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความต้องการในการส่งเสริมระดับน้อย
- คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความต้องการในการส่งเสริมระดับปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความต้องการในการส่งเสริมระดับมาก
- คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความต้องการในการส่งเสริมระดับมากที่สุด

## ตอนที่ 5 ปัญหาในการดำเนินงาน และแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

### ตอนที่ 5.1 ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เป็นคำถามปลายปิด

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ สำหรับการให้คะแนนและแปลความหมายมีการให้คะแนนและแปลความหมายผลคะแนนโดยนำค่าคะแนนน้ำหนักเฉลี่ยในแต่ละข้อมาจัดกลุ่มใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น เกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมินค่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน คือ

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีปัญหาระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีปัญหาระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีปัญหาระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีปัญหาระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีปัญหาระดับมากที่สุด

### ตอนที่ 5.2 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เป็นคำถามปลายปิด

วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น เกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมินค่าคะแนนเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริม  
การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน คือ

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 –1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 –3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 –5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด



## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง ตามลำดับ จำนวน 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 5 ปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

#### ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและด้านเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

การศึกษาข้อมูลปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

##### 1.1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของสมาชิก ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สถานภาพที่ได้รับในวิสาหกิจชุมชน และประเภทกิจการของวิสาหกิจชุมชน ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าจำนวนและร้อยละของปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n = 159

| ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม                                 | จำนวน<br>(159 คน) | ร้อยละ<br>(100.00) |
|---|-------------------|--------------------|
| <b>1. เพศ</b>   |                   |                    |
| ชาย   | 61                | 38.4               |
| หญิง  | 98                | 61.6               |
| <b>2. อายุ</b>  |                   |                    |
| น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี                             | 31                | 19.5               |
| 41-50 ปี  | 50                | 31.4               |
| 51-60 ปี  | 40                | 25.2               |
| 61-70 ปี  | 26                | 16.4               |
| มากกว่าหรือเท่ากับ 71 ปี                              | 12                | 7.5                |
| ค่าต่ำสุด = 28    ค่าสูงสุด = 78    ค่าเฉลี่ย = 50.38 |                   |                    |
| ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 11.529                         |                   |                    |
| <b>3. ระดับการศึกษา</b>                               |                   |                    |
| ไม่ได้รับการศึกษา                                     | 4                 | 2.5                |
| ประถมศึกษา  | 42                | 26.4               |
| มัธยมศึกษาตอนต้น                                      | 28                | 17.6               |
| มัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช.                               | 48                | 30.2               |
| ประกาศนียบัตร/อนุปริญญา                               | 24                | 15.1               |
| ปริญญาตรี   | 11                | 6.9                |
| สูงกว่าปริญญาตรี                                      | 2                 | 1.3                |
| <b>4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน</b>                      |                   |                    |
| 1-2 คน  | 46                | 28.9               |
| 3-4 คน  | 69                | 43.4               |
| 5-6 คน  | 37                | 23.3               |
| มากกว่าหรือเท่ากับ 7 คน                               | 7                 | 4.4                |
| ค่าต่ำสุด = 1    ค่าสูงสุด = 8                        |                   |                    |
| ค่าเฉลี่ย = 3.62    ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.589      |                   |                    |



ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 159

| ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม                     | จำนวน<br>(159 คน) | ร้อยละ<br>(100.00) |
|---|-------------------|--------------------|
| <b>5. สถานภาพที่ได้รับในวิสาหกิจชุมชน</b> |                   |                    |
| ประธาน/ รองประธาน                         | 28                | 17.6               |
| คณะกรรมการ                                | 45                | 28.3               |
| สมาชิก                                    | 86                | 54.1               |
| <b>6. ประเภทกิจการของวิสาหกิจชุมชน</b>    |                   |                    |
| กลุ่มการผลิตสินค้า                        | 145               | 91.2               |
| กลุ่มการให้บริการ                         | 14                | 8.8                |

จากตารางที่ 4.1 แสดงค่าจำนวนและร้อยละของ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สถานภาพที่ได้รับในวิสาหกิจชุมชน และประเภทกิจการของวิสาหกิจชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

**1.1.1 เพศ** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 61.6 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 38.4 เป็นเพศชาย

**1.1.2 อายุ** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 31.4 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี รองลงมา ร้อยละ 25.2 มีอายุระหว่าง 50-59 ปี ร้อยละ 19.5 มีอายุน้อยกว่า 40 ปี ร้อยละ 16.4 มีอายุระหว่าง 60-69 ปี และร้อยละ 7.5 มีอายุมากกว่า 70 ปี โดยสมาชิกกลุ่มมีอายุสูงสุด 78 ปี ต่ำสุด 28 ปี และมีอายุเฉลี่ย 50.38 ปี

**1.1.3 ระดับการศึกษา** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 30.2 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย รองลงมา ร้อยละ 26.4 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 17.6 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 15.1 มีระดับการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตร (ปวส.) ร้อยละ 6.9 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 2.5 ไม่ได้เรียน และ ร้อยละ 1.3 มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ตามลำดับ

**1.1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 43.4 มีสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด 3-4 คน รองลงมา ร้อยละ 28.9 มีสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด 1-2 คน ร้อยละ 23.3 มีสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน และร้อยละ 4.4 มีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่าหรือเท่ากับ

7 คน โดยเฉลี่ยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด 3.62 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุด 1 คน และมากที่สุด 8 คน

**1.1.5 สถานภาพที่ได้รับในวิสาหกิจชุมชน** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 54.1 มีตำแหน่งเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน รองลงมา ร้อยละ 28.3 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการ และร้อยละ 17.6 มีตำแหน่งเป็นประธานหรือรองประธานวิสาหกิจชุมชน

**1.1.6 ประเภทกิจการของวิสาหกิจชุมชน** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 91.2 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนประเภทผลิตสินค้า และร้อยละ 8.8 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนประเภทบริการ

## 1.2 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิก ประกอบด้วย อาชีพหลัก รายได้จากอาชีพหลัก รายได้จากวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาการเข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน และการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าจำนวนและร้อยละของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n = 159

| ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ                | จำนวน<br>(159 คน) | ร้อยละ<br>(100.00) |
|---|-------------------|--------------------|
| <b>1. อาชีพหลัก</b>                     |                   |                    |
| เกษตรกรรม                               | 88                | 55.3               |
| รับราชการ                               | 9                 | 5.7                |
| รับจ้างทั่วไป                           | 27                | 17.0               |
| ค้าขาย                                  | 17                | 10.7               |
| พนักงานหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ       | 18                | 11.3               |
| <b>2. รายได้จากอาชีพหลัก (บาทต่อปี)</b> |                   |                    |
| น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000              | 16                | 10.1               |
| 50,001- 100,000                         | 51                | 32.1               |
| 100,001- 150,000                        | 74                | 46.5               |
| มากกว่าหรือเท่ากับ 150,001              | 18                | 11.3               |
| ค่าต่ำสุด = 10,000 ค่าสูงสุด = 650,000  |                   |                    |
| ค่าเฉลี่ย = 108,947.16                  |                   |                    |
| ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 94,611.189       |                   |                    |

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 159

| ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ   | จำนวน<br>(159<br>คน) | ร้อยละ<br>(100.00) |
|--|----------------------|--------------------|
| <b>3. รายได้จากวิสาหกิจชุมชน (บาทต่อปี)</b>  |                      |                    |
| น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000   | 9                    | 5.7                |
| 10,001-50,000  | 41                   | 25.8               |
| 50,001-100,000   | 58                   | 36.5               |
| 100,001-150,000  | 46                   | 28.9               |
| มากกว่าหรือเท่ากับ 150,001   | 5                    | 3.1                |
| ค่าต่ำสุด = 2,500 ค่าสูงสุด = 500,000<br>ค่าเฉลี่ย = 70,444.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 61,656.410 |                      |                    |
| <b>4. ระยะเวลาการเข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน</b>   |                      |                    |
| 1-2 ปี   | 14                   | 8.8                |
| 3-4 ปี   | 46                   | 28.9               |
| 5-6 ปี   | 58                   | 36.5               |
| มากกว่าหรือเท่ากับ 7 ปี  | 41                   | 25.8               |
| ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 15<br>ค่าเฉลี่ย = 6.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.483                    |                      |                    |
| <b>5. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน</b>                                       |                      |                    |
| ระดมหุ้นกันภายในกลุ่ม  | 50                   | 31.4               |
| สถาบันการเงินของภาครัฐ/เอกชน   | 90                   | 56.6               |
| เงินกู้นอกระบบ   | 19                   | 11.9               |
| <b>6. การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่<br/>(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)</b>                                    |                      |                    |
| สำนักงานเกษตรอำเภอ   | 159                  | 100.0              |
| สถาบันการศึกษา   | 87                   | 54.7               |
| สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ  | 41                   | 25.8               |

จากตารางที่ 4.2 แสดงค่าจำนวนและร้อยละของปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิก  
วิสาหกิจชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

**1.2.1 อาชีพหลัก** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 55.3 ประกอบอาชีพหลัก  
เป็นเกษตรกร รองลงมาร้อยละ 17.0 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 11.3 ประกอบพนักงาน  
หน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 10.7 ประกอบค้าขาย และร้อยละ 5.7 ประกอบอาชีพรับ  
ราชการ

**1.2.2 รายได้อาชีพหลัก** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 46.5 มีรายได้จาก  
การประกอบอาชีพหลัก อยู่ระหว่าง 100,001- 150,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 32.1 มีรายได้  
ระหว่าง 50,001- 100,000 บาท/ปี ร้อยละ 11.3 มีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักมากกว่าหรือ  
เท่ากับ 150,001 บาท/ปี และร้อยละ 10.1 มีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักน้อยกว่าหรือเท่ากับ  
50,000 บาท/ปี โดยสมาชิกมีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักเฉลี่ย 108,947 บาท/ปี มีรายได้ใน  
การประกอบอาชีพทั้งหมดสูงสุด 650,000 บาท/ปี และต่ำสุด 10,000 บาท/ปี

**1.2.3 รายได้จากวิสาหกิจชุมชน** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 36.5 มี  
รายได้จากวิสาหกิจชุมชน อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท/ปี สมาชิกร้อยละ 28.9 มีรายได้จาก  
วิสาหกิจชุมชน อยู่ระหว่าง 100,001-150,000 บาท/ปี ร้อยละ 25.8 มีรายได้จากวิสาหกิจชุมชนอยู่  
ระหว่าง 10,001-50,000 บาท/ปี สมาชิกร้อยละ 5.7 มีรายได้จากวิสาหกิจชุมชนน้อยกว่าหรือเท่ากับ  
10,000 บาท/ปี และสมาชิกร้อยละ 3.1 มีรายได้จากวิสาหกิจชุมชนมากกว่าหรือเท่ากับ 150,001  
บาท/ปี โดยสมาชิกมีรายได้จากวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 70,444.96 บาท/ปี โดยมีรายได้จากวิสาหกิจ  
ชุมชน สูงสุด 500,000 บาท/ปี ต่ำสุด 2,500 บาท/ปี

**1.2.4 ระยะเวลาการเข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจ  
ชุมชน ร้อยละ 36.5 มีระยะเวลาเข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ระหว่าง 5-6 ปี รองลงมา ร้อย  
ละ 28.9 มีระยะเวลาเข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ระหว่าง 3-4 ปี ร้อยละ 25.8 มีระยะเวลา  
เข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าหรือเท่ากับ 7 ปี และร้อยละ 8.8 มีระยะเวลาเข้าร่วมเป็น  
สมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ระหว่าง 1-2 ปี ตามลำดับ โดยมีระยะเวลาเข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจ  
ชุมชนต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 15 ปี และมีระยะเวลาเข้าร่วมการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 6.13 ปี

**1.2.5 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน** พบว่า สมาชิก  
วิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 56.6 ใช้แหล่งทุนจากสถาบันการเงินของภาครัฐ/เอกชน รองลงมา ร้อยละ  
31.4 มีการระดมหุ้นกันภายในกลุ่ม และร้อยละ 11.9 ใช้เงินกู้นอกระบบ

1.2.6 หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่าสมาชิกได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอมากที่สุด ร้อยละ 100.0 รองลงมา คือ สถาบันการศึกษา ต่างๆ ร้อยละ 54.7 และจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ร้อยละ 25.8

## ตอนที่ 2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย การดำเนินงาน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี สามารถวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 สรุปภาพรวมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

n = 159

| ประเด็น                                     | ระดับการดำเนินงาน |              |                |       |
|---|-------------------|--------------|----------------|-------|
|   | ค่าเฉลี่ย         | S.D.         | แปลความ        | ลำดับ |
| 1) ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน | 3.44              | 0.275        | มาก            | 1     |
| 2) ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน   | 3.41              | 0.396        | มาก            | 2     |
| 3) ด้านการบริหารตลาด                        | 3.15              | 0.379        | ปานกลาง        | 6     |
| 4) ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล            | 3.36              | 0.390        | ปานกลาง        | 3     |
| 5) ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน         | 3.31              | 0.384        | ปานกลาง        | 4     |
| 6) ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ            | 3.18              | 0.316        | ปานกลาง        | 5     |
| <b>เฉลี่ยรวม</b>                            | <b>3.31</b>       | <b>0.265</b> | <b>ปานกลาง</b> |       |

จากตารางที่ 4.3 สรุปภาพรวมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า ในภาพรวม สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความเห็นต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.31) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.44) ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.41) ตามลำดับ

และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.36) ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.31) ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ (ค่าเฉลี่ย 3.18) และด้านการบริหารตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.15) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

n = 159

| การดำเนินงาน<br>ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน                                       | ระดับการดำเนินงาน |              |             | อันดับ |
|--|-------------------|--------------|-------------|--------|
|  | ค่าเฉลี่ย         | S.D.         | แปล<br>ความ |        |
| 1) ผู้นำบริหารจัดการองค์กรด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์  | 4.07              | 0.590        | มาก         | 1      |
| 2) ผู้นำได้รับการยอมรับในด้านความรู้ความสามารถ<br>จากชุมชนและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างดี | 3.32              | 0.566        | ปานกลาง     | 3      |
| 3) ผู้นำสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน<br>และการแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี                       | 3.27              | 0.558        | ปานกลาง     | 5      |
| 4) ผู้นำกำหนดทิศทาง และบันทึกเป้าหมายในการพัฒนา<br>วิสาหกิจชุมชนไว้ชัดเจน                      | 3.49              | 0.654        | มาก         | 2      |
| 5) ผู้นำบริหารจัดการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ<br>ทำให้มีผลกำไรเพิ่มมากขึ้น                   | 3.19              | 0.545        | ปานกลาง     | 6      |
| 6) ผู้นำจัดบันทึกการเงินและบัญชีทุกครั้งเป็นปัจจุบัน   | 3.32              | 0.545        | ปานกลาง     | 3      |
| <b>ค่าเฉลี่ยรวม</b>  | <b>3.44</b>       | <b>0.275</b> | <b>มาก</b>  |        |

จากตารางที่ 4.4 สามารถสรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นในประเด็นผู้นำบริหารจัดการองค์กรด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.07) และมีความคิดเห็นในประเด็นผู้นำบริหารจัดการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพทำให้มีผลกำไรเพิ่มมากขึ้นน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.19)

ตารางที่ 4.5 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

n = 159

| การดำเนินงาน<br>ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน  | ระดับการดำเนินงาน |              |             | อันดับ |
|---|-------------------|--------------|-------------|--------|
|   | ค่าเฉลี่ย         | S.D.         | แปล<br>ความ |        |
| 1) มีการจัดทำแผนการสืบทอดกิจการสู่คนรุ่นใหม่<br>เพื่อนำความรู้ เทคโนโลยีมาปรับใช้ และสานต่อกิจการ<br>ให้เกิดความยั่งยืน | 3.10              | 0.522        | ปานกลาง     | 5      |
| 2) มีการสนับสนุนให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการวางแผน<br>การกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับ                                      | 3.55              | 0.602        | มาก         | 2      |
| 3) มีการจัดทำแผน กำหนดเป้าหมาย และการแบ่งหน้าที่<br>ของสมาชิกแต่ละคนไว้อย่างชัดเจน                                      | 3.19              | 0.545        | ปานกลาง     | 4      |
| 4) มีการจัดทำแผนการดำเนินงาน (แผนบริหารองค์กร<br>และแผนประกอบกิจการ) บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร                        | 3.69              | 0.643        | มาก         | 1      |
| 5) มีการวางแผนพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ/<br>การผลิต เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน                                | 3.49              | 0.604        | มาก         | 3      |
| <b>ค่าเฉลี่ยรวม</b>   | <b>3.41</b>       | <b>0.396</b> | <b>มาก</b>  |        |

จากตารางที่ 4.5 สามารถสรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นในประเด็นมีการจัดทำแผนการดำเนินงาน (แผนบริหารองค์กรและแผนประกอบกิจการ) บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.69) และมีความคิดเห็นในประเด็นมีการจัดทำแผนการสืบทอดกิจการสู่คนรุ่นใหม่เพื่อนำความรู้ เทคโนโลยีมาปรับใช้ และสานต่อกิจการให้เกิดความยั่งยืนน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.10)

ตารางที่ 4.6 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารตลาด

n = 159

| การดำเนินงาน<br>ด้านการบริหารตลาด   | ระดับการดำเนินงาน |              |                | อันดับ |
|---|-------------------|--------------|----------------|--------|
|   | ค่าเฉลี่ย         | S.D.         | แปล<br>ความ    |        |
| 1) มีการกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่าย เพื่อใช้เป็น<br>ข้อมูลพิจารณาประกอบกร      | 3.08              | 0.588        | ปานกลาง        | 4      |
| 2) มีการสร้างความพึงพอใจในสินค้าและบริการ                                     | 3.22              | 0.662        | ปานกลาง        | 2      |
| 3) มีการวางแผนและกำหนดกิจกรรมทางการตลาด                                       | 3.16              | 0.597        | ปานกลาง        | 3      |
| 4) มีการหาช่องทางกระจายสินค้าในการเข้าถึงลูกค้า                               | 2.87              | 0.760        | ปานกลาง        | 5      |
| 5) ลูกค้ากลับมาซื้อสินค้า/บริการซ้ำ และจงรักภักดี<br>ต่อสินค้า/บริการของกลุ่ม | 3.41              | 0.677        | มาก            | 1      |
| <b>ค่าเฉลี่ยรวม</b>   | <b>3.15</b>       | <b>0.379</b> | <b>ปานกลาง</b> |        |

จากตารางที่ 4.6 สามารถสรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการบริหารตลาดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ลูกค้ากลับมาซื้อสินค้า/บริการซ้ำ และจงรักภักดีต่อสินค้า/บริการของกลุ่ม มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.41) และมีการหาช่องทางกระจายสินค้าในการเข้าถึงลูกค้ารายใหม่ น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.87)

ตารางที่ 4.7 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการความรู้และข้อมูล

n = 159

| การดำเนินงานด้านการจัดการความรู้และข้อมูล   | ระดับการดำเนินงาน |              |                | อันดับ |
|---|-------------------|--------------|----------------|--------|
|   | ค่าเฉลี่ย         | S.D.         | แปล<br>ความ    |        |
| 1) มีการนำความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาผสมผสาน<br>กับภูมิปัญญาเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน | 3.08              | 0.562        | ปานกลาง        | 3      |
| 2) มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการปรับปรุง<br>ข้อมูลให้เป็นปัจจุบันพร้อมใช้งาน  | 3.36              | 0.589        | ปานกลาง        | 2      |
| 3) มีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารของวิสาหกิจชุมชน<br>อย่างสม่ำเสมอ                         | 3.65              | 0.636        | มาก            | 1      |
| <b>ค่าเฉลี่ยรวม</b>   | <b>3.36</b>       | <b>0.390</b> | <b>ปานกลาง</b> |        |



จากตารางที่ 4.7 สามารถสรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้และข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นในประเด็นมีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารของวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.65) และมีความคิดเห็นในประเด็นมีการนำความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญาเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.08)

ตารางที่ 4.8 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n = 159

| การดำเนินงานด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน                                      | ระดับการดำเนินงาน |              |                |        |
|---|-------------------|--------------|----------------|--------|
|   | ค่าเฉลี่ย         | S.D.         | แปล<br>ความ    | อันดับ |
| 1) มีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก   | 3.25              | 0.518        | ปานกลาง        | 4      |
| 2) สนับสนุนและเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ                      | 3.33              | 0.580        | ปานกลาง        | 2      |
| 3) สมาชิกได้เข้าร่วมในการลงทุนเพื่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน                   | 3.15              | 0.522        | ปานกลาง        | 5      |
| 4) สมาชิกได้รับโอกาสในการวางแผน การตัดสินใจ ร่วมกันในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน | 3.28              | 0.586        | ปานกลาง        | 3      |
| 5) สมาชิกมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน                      | 3.53              | 0.653        | มาก            | 1      |
| <b>ค่าเฉลี่ยรวม</b>   | <b>3.31</b>       | <b>0.384</b> | <b>ปานกลาง</b> |        |

จากตารางที่ 4.8 สามารถสรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นในประเด็นมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.53) และมีความคิดเห็นในประเด็นได้เข้าร่วมในการลงทุนเพื่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.15)

ตารางที่ 4.9 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ

n = 159

| การดำเนินงานด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ  | ระดับการดำเนินงาน |              |                | อันดับ |
|--|-------------------|--------------|----------------|--------|
|  | ค่าเฉลี่ย         | S.D.         | แปล<br>ความ    |        |
| 1) มีการปฏิบัติตามขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้า/<br>บริการโดยเคร่งครัด                    | 3.18              | 0.537        | ปานกลาง        | 3      |
| 2) มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการควบคุมตรวจสอบ<br>คุณภาพในทุกขั้นตอน                            | 3.21              | 0.555        | ปานกลาง        | 2      |
| 3) มีการควบคุมและตรวจสอบวัตถุดิบ กระบวนการผลิต<br>และการบริหารสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพ | 3.29              | 0.546        | ปานกลาง        | 1      |
| 4) มีการดำเนินการให้ผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรอง<br>มาตรฐานผลิตภัณฑ์/บริการ อย่างต่อเนื่อง     | 3.04              | 0.507        | ปานกลาง        | 4      |
| <b>ค่าเฉลี่ยรวม</b>  | <b>3.18</b>       | <b>0.316</b> | <b>ปานกลาง</b> |        |

จากตารางที่ 4.9 สามารถสรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการจัดการสินค้าหรือบริการอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นในประเด็นมีการควบคุมและตรวจสอบวัตถุดิบ กระบวนการผลิตและการบริหารสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.29) และมีความคิดเห็นในประเด็นวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินการให้ผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์/บริการ อย่างต่อเนื่อง น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.04)

### ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

#### 3.1 ปัจจัยการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย การดำเนินงาน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี สามารถวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 สรุปภาพรวมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

n = 159

| ประเด็น                                     | ระดับการดำเนินงาน |              |                |       |
|---|-------------------|--------------|----------------|-------|
|   | ค่าเฉลี่ย         | S.D.         | แปลความ        | ลำดับ |
| 1) ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน | 3.44              | 0.275        | มาก            | 1     |
| 2) ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน   | 3.41              | 0.396        | มาก            | 2     |
| 3) ด้านการบริหารตลาด                        | 3.15              | 0.379        | ปานกลาง        | 6     |
| 4) ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล            | 3.36              | 0.390        | ปานกลาง        | 3     |
| 5) ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน         | 3.31              | 0.384        | ปานกลาง        | 4     |
| 6) ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ            | 3.18              | 0.316        | ปานกลาง        | 5     |
| <b>เฉลี่ยรวม</b>                            | <b>3.31</b>       | <b>0.265</b> | <b>ปานกลาง</b> |       |

จากตารางที่ 4.10 สรุปภาพรวมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความเห็นต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.31) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.44) ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.41) ตามลำดับ และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.36) ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.31) ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ (ค่าเฉลี่ย 3.18) และด้านการบริหารตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.15) ตามลำดับ

### 3.2 ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 3 ด้านได้แก่ 1) วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้ 2) วิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร มั่นคงทางเศรษฐกิจ และ 3) พัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.11 สรุปภาพรวมระดับความคิดเห็นต่อความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

n = 159

| ประเด็น  | ระดับความสำเร็จ |              |                |        |
|--|-----------------|--------------|----------------|--------|
|  | ค่าเฉลี่ย       | S.D.         | แปลความ        | อันดับ |
| 1) วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้                   | 3.41            | 0.335        | มาก            | 1      |
| 2) วิสาหกิจชุมชนมีผลกำไรมั่นคงทางเศรษฐกิจ      | 3.31            | 0.277        | ปานกลาง        | 3      |
| 3) พัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง | 3.38            | 0.405        | ปานกลาง        | 2      |
| <b>ค่าเฉลี่ยรวม</b>                            | <b>3.37</b>     | <b>0.276</b> | <b>ปานกลาง</b> |        |

1.00-1.80 = น้อยที่สุด, 1.81-2.60 = น้อย, 2.61-3.40 = ปานกลาง, 3.41-4.20 = มาก, 4.21-5.00 = มากที่สุด

จากตารางที่ 4.11 สรุปภาพรวมระดับความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความเห็นต่อความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจ ชุมชน ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.37) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความเห็นต่อระดับความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน คือ วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเอง ได้มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.41) รองลงมาพัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.38) และวิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร มั่นคงทางเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ย 3.31) ตามลำดับ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใดกับตัวแปรตาม และมีระดับความเกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด และสร้างสมการทำนาย โดยการวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระที่คัดเลือกมาทั้งหมด 6 ตัวแปร ได้แก่ ด้านผู้นำ และการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการ

สินค้าหรือบริการ ตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

### 3.3 ผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์

ผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน รายละเอียดตามตารางที่ 4.12

#### ทดสอบสมมติฐานการวิจัย

วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ที่ใช้ในการศึกษา คือ ปัจจัยด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน (X1) ปัจจัยด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (X2) ปัจจัยด้านการบริหารตลาด (X3) ปัจจัยด้านการจัดการความรู้และข้อมูล (X4) ปัจจัยด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (X5) และปัจจัยด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ (X6)

ตารางที่ 4.12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

n = 159

| ตัวแปร | X1     | X2     | X3     | X4     | X5     | X6 |
|--------|--------|--------|--------|--------|--------|----|
| X1     | 1      |        |        |        |        |    |
| X2     | .258** | 1      |        |        |        |    |
| X3     | .305** | .514** | 1      |        |        |    |
| X4     | .222** | .432** | .324** | 1      |        |    |
| X5     | .460** | .635** | .756** | .539** | 1      |    |
| X6     | .647** | .377** | .642** | .116   | .600** | 1  |

\*\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.12 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติแต่ละคู่ โดยแสดงในรูปแมทริกสัมพันธ์ (correlation matrix) ปรากฏผล ดังนี้ ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์ทุกตัวมีความสัมพันธ์กัน 4 ระดับ คือ สูงมาก สูงปานกลาง และต่ำ คือ ความสัมพันธ์ในทางบวกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.116 ถึง 0.756 ไม่มีตัวแปรคู่ใดที่มีความสัมพันธ์สูง (เกินกว่า 0.80) จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งจะเป็นการละเมิดข้อสมมติฐานที่เกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้ตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัวแปรวิเคราะห์การถดถอยต่อไป โดยใช้วิธี Enter ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

n = 159

| ตัวแปร   | ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน<br>ของวิสาหกิจชุมชน |      |         |        |        |
|--|--|------|---------|--------|--------|
|  | B  | Std. | $\beta$ | t      | Sig.   |
| ค่าคงที่   | .329   | .194 |         | 1.698  | .092   |
| X1 = ปัจจัยด้านผู้นำและการบริหาร<br>จัดการวิสาหกิจชุมชน                        | .511   | .066 | .509    | 7.722  | .000** |
| X2 = ปัจจัยด้านการวางแผนการ<br>ดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน                          | .189   | .043 | .270    | 4.407  | .000** |
| X3 = ปัจจัยด้านการบริหารตลาด   | -.196  | .059 | -.268   | -3.320 | .001** |
| X4 = ปัจจัยด้านการจัดการความรู้<br>และข้อมูล                                   | .167   | .042 | .236    | 3.963  | .000** |
| X5 = ปัจจัยด้านการบริหารสมาชิก<br>วิสาหกิจชุมชน                                | -.166  | .066 | -.231   | -2.505 | .013   |
| X6 = ปัจจัยด้านการจัดการสินค้า<br>หรือบริการ                                   | .390   | .071 | .466    | 5.497  | .000** |
| $R = 0.819$ $R^2 = 0.670$ Adjusted R Square = 0.657 F = 51.538 p-value = 0.000 |  |      |         |        |        |

จากตารางที่ 4.13 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เพื่อพยากรณ์ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยด้านการบริหารตลาด ปัจจัยด้านการจัดการความรู้ และข้อมูล และปัจจัยด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้ร้อยละ 67.0 ( $R^2 = 0.670$ ) สามารถสร้างสมการทำนายความสำเร็จในการดำเนินงานได้ ดังนี้ รูปแบบคะแนนดิบ คือ

$$Y = 0.329 + 0.511 \text{ ผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน (X1)} + 0.189 \text{ การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (X2)} - 0.196 \text{ การบริหารตลาด (X3)} + 0.167 \text{ การจัดการความรู้และข้อมูล (X4)} + 0.390 \text{ การจัดการสินค้าหรือบริการ (X6)}$$

รูปแบบคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\text{ความสำเร็จ (Z)} = 0.509 (X1) + 0.270 (X2) - 0.268 (X3) + 0.236 (X4) + 0.446 (X6)$$

จากสมการถดถอยแปลผลได้ว่า ปัจจัยด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยด้านการบริหารตลาด ปัจจัยด้านการจัดการความรู้และข้อมูล และปัจจัยด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ ทั้ง 5 ปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าหากวิสาหกิจชุมชนดำเนินการด้านผู้นำมีการบริหารจัดการ มีการวางแผนการดำเนินงานมากขึ้น ด้านการจัดการการตลาดที่ดีขึ้น ด้านความรู้ข้อมูลต่างๆ และด้านสินค้าบริการดีขึ้น จะส่งผลให้ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมากขึ้นร้อยละ 67.0

#### ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนโดยเป็นคำถามให้เลือกตอบโดยตอบตามมาตราลิเคิร์ต (Likert type scale) มี 2 ส่วน คือ คำถามเกี่ยวกับการได้รับความรู้การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านความรู้ และด้านวิธีการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

n = 159

| ประเด็น                                       | ได้รับการส่งเสริม<br>(จำนวน/ร้อยละ) | ระดับความต้องการ<br>(จำนวน/ร้อยละ) |            |              |              |               | $\bar{X}$<br>(S.D.)           | ความหมาย         | อันดับ |
|---|-------------------------------------|------------------------------------|------------|--------------|--------------|---------------|-------------------------------|------------------|--------|
|   |                                     | 1                                  | 2          | 3            | 4            | 5             |                               |                  |        |
| <b>1. ความรู้</b>                             |                                     |                                    |            |              |              |               | <b>3.84</b><br><b>(0.397)</b> | <b>มาก</b>       |        |
| 1.1 ความรู้ด้านการจัดการองค์กร                | 85<br>(53.5)                        | 0<br>(0.0)                         | 0<br>(0.0) | 71<br>(44.7) | 77<br>(48.4) | 11<br>(6.9)   | 3.61<br>(0.624)               | มาก              | 3      |
| 1.2 ความรู้ด้านการจัดการการผลิต               | 124<br>(78.0)                       | 0<br>(0.0)                         | 1<br>(0.6) | 77<br>(48.4) | 65<br>(40.9) | 16<br>(10.1)  | 3.59<br>(0.685)               | มาก              | 4      |
| 1.3 ความรู้ด้านการจัดการการตลาด               | 52<br>(32.7)                        | 0<br>(0.0)                         | 0<br>(0.0) | 5<br>(3.1)   | 84<br>(52.8) | 70<br>(44.0)  | 4.40<br>(0.553)               | มากที่สุด        | 1      |
| 1.4 ความรู้ด้านการจัดการการเงิน               | 70<br>(44.0)                        | 0<br>(0.0)                         | 0<br>(0.0) | 52<br>(32.7) | 93<br>(58.5) | 14<br>(8.8)   | 3.76<br>(0.600)               | มาก              | 2      |
| <b>2. วิธีการส่งเสริม</b>                     |                                     |                                    |            |              |              |               | <b>4.25</b><br><b>(0.348)</b> | <b>มากที่สุด</b> |        |
| 2.1 การส่งเสริมแบบรายบุคคล                    |                                     |                                    |            |              |              |               | 4.34<br>(0.431)               | มากที่สุด        |        |
| 1) เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เยี่ยมเยียน ให้ความรู้ | 97<br>(61.0)                        | 0<br>(0.0)                         | 0<br>(0.0) | 0<br>(0.0)   | 49<br>(30.8) | 110<br>(69.2) | 4.69<br>(0.463)               | มากที่สุด        | 1      |
| 2) การติดต่อที่สำนักงาน                       | 113<br>(71.1)                       | 0<br>(0.0)                         | 0<br>(0.0) | 37<br>(23.3) | 63<br>(39.6) | 59<br>(37.1)  | 4.13<br>(0.767)               | มาก              | 3      |
| 3) การติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์                | 91<br>(57.2)                        | 0<br>(0.0)                         | 0<br>(0.0) | 25<br>(15.7) | 75<br>(47.2) | 59<br>(37.1)  | 4.21<br>(0.696)               | มากที่สุด        | 2      |



ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 159

| ประเด็น  | ได้รับการส่งเสริม<br>(จำนวน/ร้อยละ) | ระดับความต้องการ<br>(จำนวน/ร้อยละ) |            |              |              |               | $\bar{X}$<br>(S.D.) | ความหมาย  | อันดับ |
|--|-------------------------------------|------------------------------------|------------|--------------|--------------|---------------|---------------------|-----------|--------|
|  |                                     | 1                                  | 2          | 3            | 4            | 5             |                     |           |        |
| 2.2 การส่งเสริมแบบ<br>รายกลุ่ม   |                                     |                                    |            |              |              |               | 4.41<br>(0.523)     | มากที่สุด |        |
| 1) การฝึกอบรม<br>และสาธิต  | 93<br>(58.5)                        | 0<br>(0.0)                         | 0<br>(0.0) | 24<br>(15.1) | 31<br>(19.5) | 104<br>(65.4) | 4.50<br>(0.745)     | มากที่สุด | 2      |
| 2) การศึกษาดูงาน   | 66<br>(41.5)                        | 0<br>(0.0)                         | 0<br>(0.0) | 0<br>(0.0)   | 28<br>(17.6) | 131<br>(82.4) | 4.82<br>(0.382)     | มากที่สุด | 1      |
| 3) การจัดทำศูนย์<br>เรียนรู้/จุดเรียนรู้   | 68<br>(42.8)                        | 0<br>(0.0)                         | 0<br>(0.0) | 31<br>(19.5) | 33<br>(20.8) | 95<br>(59.7)  | 4.40<br>(0.796)     | มากที่สุด | 3      |
| 4) การจัดเวที<br>แลกเปลี่ยนเรียนรู้  | 123<br>(77.4)                       | 0<br>(0.0)                         | 0<br>(0.0) | 40<br>(25.2) | 93<br>(58.5) | 26<br>(16.4)  | 3.91<br>(0.640)     | มาก       | 4      |
| 2.3 การส่งเสริมแบบ<br>มวลชน  |                                     |                                    |            |              |              |               | 3.93<br>(0.462)     | มาก       |        |
| 1) การรับ/ส่งข้อมูล<br>ข่าวสารผ่านช่องทาง<br>ออนไลน์ (ไลน์, เพจ<br>เฟซบุ๊ก, ยูทูป) | 76<br>(47.8)                        | 0<br>(0.0)                         | 0<br>(0.0) | 30<br>(18.9) | 97<br>(61.0) | 32<br>(20.1)  | 4.01<br>(0.626)     | มาก       | 1      |
| 2) วิทยุกระจายเสียง<br>โทรทัศน์  | 95<br>(59.7)                        | 0<br>(0.0)                         | 0<br>(0.0) | 58<br>(36.5) | 67<br>(42.1) | 34<br>(21.4)  | 3.84<br>(0.747)     | มาก       | 3      |
| 3) สื่อสิ่งพิมพ์<br>(คู่มือ, วารสาร,<br>แผ่นพับ)                                   | 88<br>(55.3)                        | 0<br>(0.0)                         | 0<br>(0.0) | 46<br>(28.9) | 74<br>(46.5) | 39<br>(24.5)  | 3.95<br>(0.732)     | มาก       | 2      |

จากตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปรผลระดับ การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ และด้านวิธีการส่งเสริม ดังนี้

#### 4.1 การได้รับการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

**4.1.1 ด้านความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงาน** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 78.0 ได้รับการส่งเสริมความรู้ด้านการจัดการการผลิต รองลงมา ร้อยละ 53.5 ได้รับการส่งเสริมความรู้ด้านการจัดการองค์กร ร้อยละ 44.0 ได้รับการส่งเสริมความรู้ด้านการจัดการการเงิน และร้อยละ 32.7 ได้รับการส่งเสริมความรู้ด้านการจัดการตลาด ตามลำดับ

**4.1.2 ด้านวิธีการส่งเสริม** แบ่งออกเป็น 3 วิธี คือ การส่งเสริมรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม และการส่งเสริมแบบมวลชน ดังนี้

1) การส่งเสริมแบบรายบุคคล พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 71.1 ได้รับการส่งเสริมโดยการติดต่อที่สำนักงาน รองลงมา ร้อยละ 61.0 ได้รับการส่งเสริมโดยเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่แนะนำ/ให้ความรู้ และร้อยละ 57.2 ได้รับการส่งเสริมโดยการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ ตามลำดับ

2) การส่งเสริมแบบรายกลุ่ม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 77.4 ได้รับการส่งเสริมโดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รองลงมา ร้อยละ 58.5 ได้รับการส่งเสริมโดยการฝึกอบรมและสาธิต ร้อยละ 42.8 ได้รับการส่งเสริมโดยการจัดทำศูนย์เรียนรู้/จุดเรียนรู้ และร้อยละ 41.5 ได้รับการส่งเสริมโดยการศึกษาดูงาน ตามลำดับ

3) การส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 59.7 ได้รับการส่งเสริมผ่านวิทยุกระจายเสียง/โทรทัศน์ รองลงมา ร้อยละ 55.3 ได้รับการส่งเสริมผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ (คู่มือ, วารสาร, แผ่นพับ) และร้อยละ 47.8 ได้รับการส่งเสริมผ่านการรับ/ส่งข้อมูล ข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ (ไลน์, เฟซบุ๊ก, ยูทูบ) ตามลำดับ

#### 4.2 ความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

**4.2.1 ด้านความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงาน** พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีความต้องการความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการความรู้ด้านการจัดการการตลาดมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.40) และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการความรู้ด้านการจัดการการผลิตน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.59)

**4.2.2 ด้านวิธีการส่งเสริม** พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.25) สามารถพิจารณาเป็นรายข้อ ดังนี้

1) การส่งเสริมแบบรายบุคคล พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีความต้องการส่งเสริมแบบรายบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่เยี่ยมเยียนแนะนำ/ให้ความรู้ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.69) และต้องการติดต่อที่สำนักงานน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.13)

2) การส่งเสริมแบบรายกลุ่ม พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีความต้องการส่งเสริมแบบรายกลุ่มระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการศึกษาดูงานมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.82) และต้องการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.91)

3) การส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีความต้องการส่งเสริมแบบมวลชนระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการรับ/ส่งข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ (ไลน์, เฟซบุ๊ก, ยูทูป) มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.01) และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้องการวิทยุกระจายเสียง/โทรทัศน์น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.84)

## ตอนที่ 5 ปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

### 5.1 ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

การศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนโดยเป็นคำถามให้เลือกตอบ โดยตอบตามมาตราลิเคิร์ต (Likert type scale) ประกอบด้วย 6 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาด้านผู้นำ และการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ปัญหาด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ปัญหาด้านการบริหารตลาด ปัญหาด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ปัญหาด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และปัญหาด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

n = 159

| ประเด็น  | ระดับความสำคัญของปัญหา<br>(จำนวน/ร้อยละ) |               |               |              |            | $\bar{X}$<br>(S.D.)     | ความ<br>หมาย        | อันดับ |
|--|--|---------------|---------------|--------------|------------|-------------------------|---------------------|--------|
|  | 1  | 2             | 3             | 4            | 5          |                         |                     |        |
|  | ปัญหาในการดำเนินงาน<br>ของวิสาหกิจชุมชน  |               |               |              |            |                         |                     |        |
| <b>1. ด้านผู้นำและ<br/>การบริหารจัดการ<br/>วิสาหกิจชุมชน</b>   |  |               |               |              |            | <b>2.35<br/>(0.324)</b> | <b>น้อย</b>         |        |
| 1.1 ผู้นำไม่มีความเข้าใจและชำนาญ<br>ในการดำเนินงานที่เหมาะสม   | 14<br>(8.8)                              | 40<br>(25.2)  | 105<br>(66.0) | 0<br>(0.0)   | 0<br>(0.0) | 2.57<br>(0.650)         | น้อย                | 1      |
| 1.2 ผู้นำไม่ได้รับการยอมรับและไม่<br>เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน  | 25<br>(15.7)                             | 22<br>(13.8)  | 112<br>(70.4) | 0<br>(0.0)   | 0<br>(0.0) | 2.54<br>(0.752)         | น้อย                | 2      |
| 1.3 ผู้นำไม่สามารถสร้างขวัญกำลังใจ<br>ในการดำเนินงานการแก้ไขปัญหา<br>และสร้างความร่วมมือของสมาชิก<br>วิสาหกิจชุมชน | 39<br>(24.5)                             | 111<br>(69.8) | 9<br>(5.7)    | 0<br>(0.0)   | 0<br>(0.0) | 1.81<br>(0.517)         | น้อย                | 4      |
| 1.4 การจัดสรรผลประโยชน์<br>ไม่เหมาะสม  | 21<br>(13.2)                             | 40<br>(25.2)  | 98<br>(61.6)  | 0<br>(0.0)   | 0<br>(0.0) | 2.48<br>(0.719)         | น้อย                | 3      |
| <b>2. ด้านการวางแผน<br/>การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน</b>  |  |               |               |              |            | <b>2.74<br/>(0.343)</b> | <b>ปาน<br/>กลาง</b> |        |
| 2.1 ไม่มีการจัดทำแผนการสืบทอด<br>กิจการสู่คนรุ่นใหม่   | 0<br>(0.0)                               | 14<br>(8.8)   | 48<br>(30.2)  | 97<br>(61.0) | 0<br>(0.0) | 3.52<br>(0.654)         | มาก                 | 1      |
| 2.2 ขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้<br>สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการวางแผน<br>กฎระเบียบหรือข้อบังคับ                       | 0<br>(0.0)                               | 38<br>(23.9)  | 121<br>(76.1) | 0<br>(0.0)   | 0<br>(0.0) | 2.76<br>(0.427)         | ปาน<br>กลาง         | 2      |
| 2.3 ขาดระบบการวางแผน<br>และการแบ่งหน้าที่ของสมาชิก   | 36<br>(22.6)                             | 96<br>(60.4)  | 27<br>(17.0)  | 0<br>(0.0)   | 0<br>(0.0) | 1.94<br>(0.628)         | น้อย                | 3      |

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

n = 159

| ประเด็น  | ระดับความสำคัญของปัญหา<br>(จำนวน/ร้อยละ) |              |               |               |              | $\bar{X}$<br>(S.D.)           | ความ<br>หมาย        | อันดับ |
|--|--|--------------|---------------|---------------|--------------|-------------------------------|---------------------|--------|
|  | 1  | 2            | 3             | 4             | 5            |                               |                     |        |
|  | <b>3. ด้านการบริหารตลาด</b>              |              |               |               |              |                               |                     |        |
| 3.1 วิสาหกิจชุมชนมีคู่แข่ง<br>ทางการตลาดเพิ่มขึ้น  | 0<br>(0.0)                               | 3<br>(1.9)   | 22<br>(23.8)  | 104<br>(65.4) | 30<br>(18.9) | 4.01<br>(0.636)               | มาก                 | 2      |
| 3.2 ลูกค้ามีความพึงพอใจในสินค้า/<br>บริการลดลง   | 0<br>(0.0)                               | 5<br>(3.1)   | 34<br>(21.4)  | 95<br>(59.7)  | 25<br>(15.7) | 3.88<br>(0.696)               | มาก                 | 3      |
| 3.3 วิสาหกิจชุมชนไม่มีความสามารถ<br>ในการหาช่องทางกระจายสินค้า<br>เข้าถึงลูกค้ารายใหม่ได้ทุกปี | 0<br>(0.0)                               | 0<br>(0.0)   | 10<br>(6.3)   | 93<br>(58.5)  | 56<br>(35.2) | 4.289<br>(0.577)              | มาก<br>ที่สุด       | 1      |
| <b>4. ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล</b>  |  |              |               |               |              | <b>3.11</b><br><b>(0.369)</b> | <b>ปาน<br/>กลาง</b> |        |
| 4.1 ไม่มีการนำความรู้ เทคโนโลยี<br>สมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญา<br>เพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน  | 0<br>(0.0)                               | 0<br>(0.0)   | 39<br>(24.5)  | 73<br>(45.9)  | 47<br>(29.6) | 4.05<br>(0.736)               | มาก                 | 1      |
| 4.2 การจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นระบบ<br>และไม่ปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน<br>พร้อมใช้งาน          | 0<br>(0.0)                               | 15<br>(9.4)  | 103<br>(64.8) | 41<br>(25.8)  | 0<br>(0.0)   | 3.16<br>(0.572)               | ปาน<br>กลาง         | 2      |
| 4.3 ขาดการสื่อสารข้อมูลภายใน<br>วิสาหกิจชุมชน  | 20<br>(12.6)                             | 98<br>(61.6) | 41<br>(25.8)  | 0<br>(0.0)    | 0<br>(0.0)   | 2.13<br>(0.607)               | น้อย                | 3      |

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

n = 159

| ประเด็น  | ระดับความสำคัญของปัญหา<br>(จำนวน/ร้อยละ)        |               |              |               |              | $\bar{X}$<br>(S.D.)           | ความ<br>หมาย | อันดับ |
|--|---|---------------|--------------|---------------|--------------|-------------------------------|--------------|--------|
|  | 1   | 2             | 3            | 4             | 5            |                               |              |        |
|  | <b>5. ด้านการบริหารสมาชิก<br/>วิสาหกิจชุมชน</b> |               |              |               |              |                               |              |        |
| 5.1 ไม่มีการกำหนดเงื่อนไข<br>การรับสมาชิก  | 0<br>(0.0)                                      | 110<br>(69.2) | 44<br>(27.7) | 5<br>(3.1)    | 0<br>(0.0)   | 2.33<br>(0.537)               | น้อย         | 2      |
| 5.2 สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการ<br>วางแผน การตัดสินใจ การเสนอ<br>ความคิดเห็น และการติดตามผลการ<br>ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน | 42<br>(26.4)                                    | 80<br>(50.3)  | 37<br>(23.3) | 0<br>(0.0)    | 0<br>(0.0)   | 1.96<br>(0.706)               | น้อย         | 3      |
| 5.3 สมาชิกไม่เข้าร่วมในการลงทุน<br>เพื่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน  | 0<br>(0.0)                                      | 0<br>(0.0)    | 42<br>(26.4) | 96<br>(60.4)  | 21<br>(13.2) | 3.86<br>(0.617)               | มาก          | 1      |
| <b>6. ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ</b>  |   |               |              |               |              | <b>3.43</b><br><b>(0.403)</b> | <b>มาก</b>   |        |
| 6.1 ต้นทุนการผลิตสินค้า/บริการ<br>ราคาสูง  | 0<br>(0.0)                                      | 0<br>(0.0)    | 15<br>(9.4)  | 107<br>(67.3) | 37<br>(23.3) | 4.13<br>(0.556)               | มาก          | 2      |
| 6.2 สินค้า/บริการ ของวิสาหกิจ<br>ชุมชน ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน   | 0<br>(0.0)                                      | 0<br>(0.0)    | 8<br>(5.0)   | 114<br>(71.7) | 37<br>(23.3) | 4.18<br>(0.501)               | มาก          | 1      |
| 6.3 วิสาหกิจชุมชนไม่มีกำลัง<br>การผลิตสินค้า/ บริการ<br>อย่างเพียงพอ   | 27<br>(17.0)                                    | 109<br>(68.6) | 23<br>(14.4) | 0<br>(0.0)    | 0<br>(0.0)   | 1.97<br>(0.561)               | น้อย         | 3      |

จากตารางที่ 4.15 ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

**5.1.1 ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน** พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนประสบปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.35) โดยมีรายละเอียดดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ผู้นำไม่มีความเข้าใจและชำนาญในการดำเนินงานที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 2.57) รองลงมา ผู้นำไม่ได้รับการยอมรับและไม่เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย = 2.54) การจัดสรรผลประโยชน์ไม่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 2.48) และผู้นำไม่สามารถสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาและสร้างความร่วมมือของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 1.81)

**5.1.2 ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน** พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนประสบปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.74) โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการจัดทำแผนการสืบทอดกิจการสู่คนรุ่นใหม่ (ค่าเฉลี่ย = 3.52) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการวางแผนกฎระเบียบหรือข้อบังคับ (ค่าเฉลี่ย = 2.76) และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ขาดระบบการวางแผนและการแบ่งหน้าที่ของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย = 1.94)

**5.1.3 ด้านการบริหารตลาด** พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนประสบปัญหาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.06) โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนไม่มีความสามารถในการหาช่องทางกระจายสินค้าเข้าถึงลูกค้ารายใหม่ได้ทุกปี (ค่าเฉลี่ย = 4.28) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนมีคู่แข่งทางการตลาดเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 4.01) และลูกค้ามีความพึงพอใจในสินค้า/ บริการลดลง (ค่าเฉลี่ย = 3.88)

**5.1.4 ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล** พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนประสบปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.11) โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการนำความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญาเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.05) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นระบบ และไม่ปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันพร้อมใช้งาน (ค่าเฉลี่ย = 3.16) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ขาดการสื่อสารข้อมูลภายในวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 2.13)

**5.1.5 ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน** พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนประสบปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.72) โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนไม่เข้าร่วมในการลงทุนเพื่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 3.86) สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก (ค่าเฉลี่ย = 2.33) และสมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการตลาด การเสนอความคิดเห็น และการติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 1.96)

**5.1.6 ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ** พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนประสบปัญหาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.43) โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ สินค้า/บริการของวิสาหกิจชุมชนไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย = 4.18) ต้นทุนการผลิตสินค้า/บริการ ราคาสูง (ค่าเฉลี่ย = 4.13) และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนไม่มีกำลังการผลิตสินค้า/ บริการ อย่างเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย = 1.97)

## 5.2 แนวทางการส่งเสริมดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนโดยเป็นคำถามให้เลือกตอบโดยตอบตามมาตราลีเคอร์ต (Likert type scale) ประกอบด้วย 6 ประเด็น ได้แก่ แนวทางการส่งเสริมด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน แนวทางการส่งเสริมด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน แนวทางการส่งเสริมด้านการบริหารตลาด แนวทางการส่งเสริมด้านการจัดการความรู้และข้อมูล แนวทางการส่งเสริมด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และแนวทางการส่งเสริมด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังตารางที่ 4.16



ตารางที่ 4.16 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

n = 159

| ประเด็น   | ระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริม<br>(จำนวน/ร้อยละ) |              |               |              |              | $\bar{X}$<br>(S.D.)           | ความ<br>หมาย        | อันดับ |
|---|--|--------------|---------------|--------------|--------------|-------------------------------|---------------------|--------|
|   | 1  | 2            | 3             | 4            | 5            |                               |                     |        |
|   | แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงาน<br>ของวิสาหกิจชุมชน      |              |               |              |              |                               |                     |        |
| <b>1. ด้านผู้นำและการบริหารจัดการ<br/>วิสาหกิจชุมชน</b>   |  |              |               |              |              | <b>3.20</b><br><b>(0.382)</b> | <b>ปาน<br/>กลาง</b> |        |
| 1.1 ผู้นำต้องมีความเข้าใจและ<br>ชำนาญในการดำเนินงานที่เหมาะสม   | 0<br>(0.0)   | 6<br>(3.8)   | 113<br>(71.1) | 25<br>(15.7) | 15<br>(9.4)  | 3.30<br>(0.693)               | ปาน<br>กลาง         | 1      |
| 1.2 ผู้นำเป็นที่ยอมรับและเป็น<br>แบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน   | 0<br>(0.0)   | 16<br>(10.1) | 94<br>(59.1)  | 47<br>(29.6) | 2<br>(1.3)   | 3.22<br>(0.632)               | ปาน<br>กลาง         | 3      |
| 1.3 ผู้นำสามารถสร้างขวัญกำลังใจใน<br>การดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา และ<br>สร้างความร่วมมือของสมาชิก<br>วิสาหกิจชุมชน | 0<br>(0.0)   | 13<br>(8.2)  | 130<br>(81.8) | 12<br>(7.5)  | 4<br>(2.5)   | 3.04<br>(0.507)               | ปาน<br>กลาง         | 4      |
| 1.4 การจัดสรรผลประโยชน์<br>มีความเหมาะสม เป็นธรรม   | 0<br>(0.0)   | 11<br>(6.9)  | 102<br>(64.2) | 41<br>(25.8) | 5<br>(3.1)   | 3.25<br>(0.626)               | ปาน<br>กลาง         | 2      |
| <b>2. ด้านการวางแผน<br/>การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน</b>   |  |              |               |              |              | <b>3.43</b><br><b>(0.527)</b> | <b>มาก</b>          |        |
| 2.1 การจัดทำแผนการสืบทอด<br>กิจการสู่คนรุ่นใหม่   | 0<br>(0.0)   | 1<br>(0.6)   | 87<br>(54.7)  | 55<br>(34.6) | 16<br>(10.1) | 3.54<br>(0.681)               | มาก                 | 1      |
| 2.2 ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วม<br>ในการวางแผนกฎระเบียบหรือ<br>ข้อบังคับ  | 0<br>(0.0)   | 0<br>(0.0)   | 101<br>(63.5) | 49<br>(30.8) | 9<br>(5.7)   | 3.42<br>(0.599)               | มาก                 | 2      |
| 2.3 ส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชน<br>มีระบบการวางแผน และการแบ่ง<br>หน้าที่ของสมาชิก                                    | 0<br>(0.0)   | 0<br>(0.0)   | 108<br>(67.9) | 47<br>(29.6) | 4<br>(2.5)   | 3.34<br>(0.527)               | ปาน<br>กลาง         | 3      |

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

n = 159

| ประเด็น  | ระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริม<br>(จำนวน/ร้อยละ) |            |              |              |              | $\bar{X}$<br>(S.D.)           | ความ<br>หมาย  | อันดับ |
|--|--|------------|--------------|--------------|--------------|-------------------------------|---------------|--------|
|  | 1  | 2          | 3            | 4            | 5            |                               |               |        |
|  | <b>3. ด้านการบริหารตลาด</b>                            |            |              |              |              |                               |               |        |
| 3.1 จำหน่ายสินค้า/ บริการ ในราคา<br>ที่เหมาะสม และสร้างอัตลักษณ์ของ<br>สินค้า/ บริการ  | 0<br>(0.0)   | 0<br>(0.0) | 16<br>(10.1) | 93<br>(58.5) | 50<br>(31.4) | 4.21<br>(0.609)               | มาก<br>ที่สุด | 3      |
| 3.2 ปรับปรุงและพัฒนาสินค้า/<br>บริการ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อ<br>ตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้<br>มีความพึงพอใจในสินค้า/ บริการ         | 0<br>(0.0)   | 0<br>(0.0) | 15<br>(9.4)  | 84<br>(52.8) | 60<br>(37.7) | 4.28<br>(0.627)               | มาก<br>ที่สุด | 2      |
| 3.3 สร้างการรับรู้ ประชาสัมพันธ์<br>สินค้า/ บริการ และเพิ่มช่องทางการ<br>จำหน่ายสินค้า/ บริการ เพื่อเข้าถึง<br>ลูกค้ารายใหม่ได้ทุกปี | 0<br>(0.0)   | 0<br>(0.0) | 4<br>(2.5)   | 93<br>(58.5) | 62<br>(39.0) | 4.36<br>(0.532)               | มาก<br>ที่สุด | 1      |
| <b>4. ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล</b>  |  |            |              |              |              | <b>3.52</b><br><b>(0.596)</b> | <b>มาก</b>    |        |
| 4.1 นำความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่มา<br>ผสมผสานกับภูมิปัญญา<br>เพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน<br>วิสาหกิจชุมชน                               | 0<br>(0.0)   | 0<br>(0.0) | 73<br>(45.9) | 76<br>(47.8) | 10<br>(6.3)  | 3.60<br>(0.606)               | มาก           | 1      |
| 4.2 การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ<br>และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน<br>พร้อมใช้งาน   | 0<br>(0.0)   | 1<br>(0.6) | 88<br>(55.3) | 58<br>(36.5) | 12<br>(7.5)  | 3.50<br>(0.645)               | มาก           | 2      |
| 4.3 การสื่อสารข้อมูลภายในวิสาหกิจ<br>ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ  | 0<br>(0.0)   | 1<br>(0.6) | 92<br>(57.9) | 56<br>(35.2) | 10<br>(6.3)  | 3.47<br>(0.624)               | มาก           | 3      |

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

n = 159

| ประเด็น  | ระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริม |            |              |               |              | $\bar{X}$<br>(S.D.)           | ความ<br>หมาย  | อันดับ |
|--|--------------------------------------|------------|--------------|---------------|--------------|-------------------------------|---------------|--------|
|  | (จำนวน/ร้อยละ)                       |            |              |               |              |                               |               |        |
|  | 1                                    | 2          | 3            | 4             | 5            |                               |               |        |
| <b>5. ด้านการบริหารสมาชิก<br/>วิสาหกิจชุมชน</b>  |                                      |            |              |               |              | <b>3.85</b><br><b>(0.610)</b> | <b>มาก</b>    |        |
| 5.1 มีเงื่อนไขในการรับสมาชิก   | 0<br>(0.0)                           | 0<br>(0.0) | 49<br>(30.8) | 89<br>(56.0)  | 21<br>(13.2) | 3.82<br>(0.641)               | มาก           | 2      |
| 5.2 เปิดโอกาสให้สมาชิกมีการ<br>วางแผน การตัดสินใจ เสนอความ<br>คิดเห็นในการบริหารจัดการวิสาหกิจ<br>ชุมชน              | 0<br>(0.0)                           | 0<br>(0.0) | 52<br>(32.7) | 86<br>(54.1)  | 21<br>(13.2) | 3.80<br>(0.650)               | มาก           | 3      |
| 5.3 กำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ<br>ให้สมาชิกร่วมลงทุนเพื่อ<br>การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน                                 | 0<br>(0.0)                           | 0<br>(0.0) | 37<br>(23.3) | 93<br>(58.5)  | 29<br>(18.2) | 3.94<br>(0.644)               | มาก           | 1      |
| <b>6. ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ</b>  |                                      |            |              |               |              | <b>4.15</b><br><b>(0.541)</b> | <b>มาก</b>    |        |
| 6.1 จัดหาปัจจัยการผลิตสินค้า/<br>บริการ ที่มีในชุมชน หรือปัจจัย<br>การผลิตสินค้า/บริการ ที่มีราคาต่ำ<br>แต่คุณภาพสูง | 0<br>(0.0)                           | 0<br>(0.0) | 15<br>(9.4)  | 107<br>(67.3) | 37<br>(23.3) | 4.13<br>(0.556)               | มาก           | 2      |
| 6.2 ควบคุมคุณภาพด้านการผลิต<br>สินค้า/บริการที่มีประสิทธิภาพ<br>โดยมีมาตรฐานสินค้า/ บริการ<br>รับรอง                 | 0<br>(0.0)                           | 0<br>(0.0) | 8<br>(5.0)   | 107<br>(67.3) | 44<br>(27.7) | 4.22<br>(0.526)               | มาก<br>ที่สุด | 1      |
| 6.3 ปรับปรุงกระบวนการผลิตสินค้า/<br>บริการ เพื่อเพิ่มกำลังการผลิตสินค้า/<br>บริการ ให้เพียงพอ                        | 0<br>(0.0)                           | 0<br>(0.0) | 27<br>(17.0) | 91<br>(57.2)  | 41<br>(25.8) | 4.08<br>(0.650)               | มาก           | 3      |

จากตารางที่ 4.16 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

**5.2.1 ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน** พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.20) โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ผู้นำต้องมีความเข้าใจและชำนาญในการดำเนินงานที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 3.30) รองลงมา มีการจัดสรรผลประโยชน์มีความเหมาะสม เป็นธรรม (ค่าเฉลี่ย = 3.25) ผู้นำเป็นที่ยอมรับและเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.22) และผู้นำสามารถสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา และสร้างความร่วมมือของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 3.04) ตามลำดับ

**5.2.2 ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน** พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.43) โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การจัดทำแผนการสืบทอดกิจการสู่คนรุ่นใหม่ (ค่าเฉลี่ย = 3.54) ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนกฎระเบียบหรือข้อบังคับ (ค่าเฉลี่ย = 3.42) และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนมีระบบการวางแผน และการแบ่งหน้าที่ของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย = 3.34) ตามลำดับ

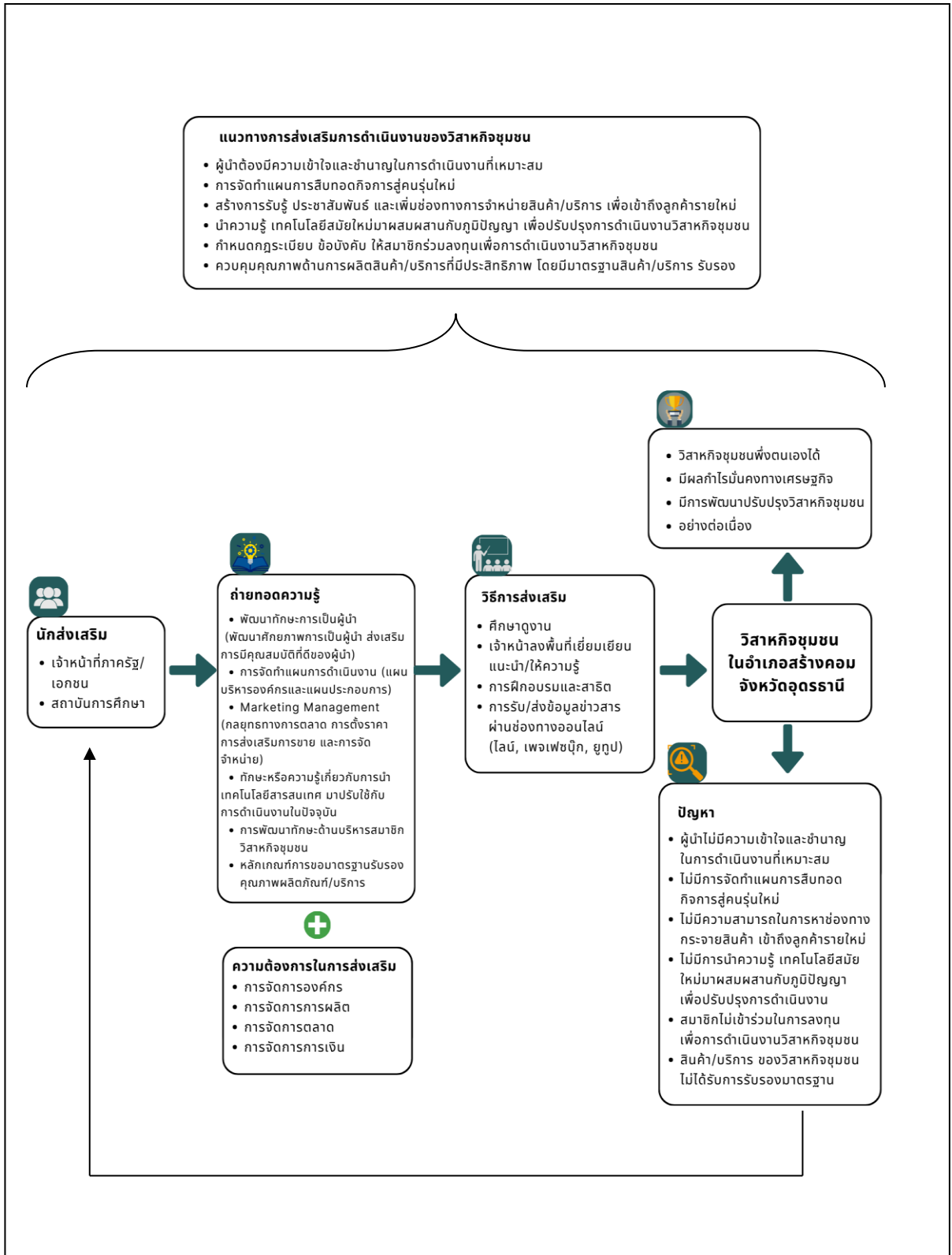
**5.2.3 ด้านการบริหารตลาด** พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.28) โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ สร้างการรับรู้ประชาสัมพันธ์สินค้า/ บริการ และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า/ บริการ เพื่อเข้าถึงลูกค้ารายใหม่ได้ทุกปี (ค่าเฉลี่ย = 4.36) ปรับปรุงและพัฒนาสินค้า/บริการ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้มีความพึงพอใจในสินค้า/ บริการ (ค่าเฉลี่ย = 4.28) และจำหน่ายสินค้า/ บริการ ในราคาที่เหมาะสม และสร้างอัตลักษณ์ของสินค้า/ บริการ (ค่าเฉลี่ย = 4.21) ตามลำดับ

**5.2.4 ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล** พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.52) โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ นำความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญา เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 3.60) การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันพร้อมใช้งาน (ค่าเฉลี่ย = 3.50) และการสื่อสารข้อมูลภายในวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย = 3.47)

**5.2.5 ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน** พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.85) โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ กำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ ให้สมาชิกร่วมลงทุนเพื่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 3.94) มีเงื่อนไขในการรับสมาชิก (ค่าเฉลี่ย = 3.82) และเปิดโอกาสให้สมาชิกมีการวางแผนการตัดสินใจ เสนอความคิดเห็นในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 3.80) ตามลำดับ

**5.2.6 ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ** พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.15) โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ควบคุมคุณภาพด้านการผลิตสินค้า/บริการที่มีประสิทธิภาพ โดยมีมาตรฐานสินค้า/บริการ รับรอง (ค่าเฉลี่ย = 4.22) และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ จัดหาปัจจัยการผลิตสินค้า/บริการ ที่มีในชุมชน หรือปัจจัยการผลิตสินค้า/บริการ ที่มีราคาต่ำแต่คุณภาพสูง (ค่าเฉลี่ย = 4.13) และปรับปรุงกระบวนการผลิตสินค้า/บริการ เพื่อเพิ่มกำลังการผลิตสินค้า/บริการ ให้เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย = 4.08) ตามลำดับ

การวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน จากผลการศึกษาปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ปัญหาในการดำเนินงาน และแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน สามารถนำมาวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ดังนี้



จากภาพที่ 5.1 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน  
ในอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย

1) ผู้ส่งสาร (Source : S) หมายถึง เจ้าหน้าที่ภาครัฐ หน่วยงานราชการ  
หน่วยงานเอกชน มหาวิทยาลัย ที่สามารถให้ความรู้การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนที่ถูกต้อง  
ทำหน้าที่นำสารถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้รับสาร

2) ข่าวสาร (Message : M) หมายถึง องค์ความรู้ที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน  
ต้องการได้รับการส่งเสริมในที่นี้ แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้ (1) องค์ความรู้/ ทักษะ ประเด็นหลักที่ต้อง  
ได้รับการส่งเสริม คือ ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงาน  
วิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิก  
วิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ (2) องค์ความรู้/ ทักษะ ประเด็นเสริม ที่ต้อง  
ส่งเสริมควบคู่ไปกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน คือ องค์ความรู้ด้านการจัดการองค์กร การจัดการ  
การผลิต และการจัดการการเงิน

3) ช่องทางการสื่อสาร (Channel : C) หมายถึง วิธีการที่สมาชิกวิสาหกิจ  
ชุมชนต้องการในการส่งเสริมในที่นี้ คือ การศึกษาดูงาน เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เยี่ยมเยียนแนะนำ/ให้  
ความรู้ การฝึกอบรม/การสาธิต และการรับ/ส่งข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ (ไลน์, เพจ  
เฟซบุ๊ก, ยูทูป)

4) ผู้รับ (Receiver : R) หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสร้างคอม  
จังหวัดอุดรธานี

ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสร้างคอม  
จังหวัดอุดรธานี คือ นักส่งเสริมทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา มีบทบาทใน  
การส่งเสริม ให้ความรู้ คำแนะนำแก่วิสาหกิจชุมชนในประเด็นต่างๆ ตามความต้องการของวิสาหกิจ  
ชุมชน โดยวิธีการในการส่งเสริมที่เหมาะสม ได้แก่ การศึกษาดูงาน เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เยี่ยมเยียน  
แนะนำ/ให้ความรู้ การฝึกอบรม/การสาธิต และการรับ/ส่งข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ (ไลน์,  
เพจเฟซบุ๊ก, ยูทูป) ให้ความรู้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจ  
ชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้  
และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ ควบคู่ไปกับ  
ความรู้ที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้องการ ได้แก่ ความรู้การจัดการองค์กร ความรู้การจัดการการผลิต  
และความรู้การจัดการการเงิน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถขับเคลื่อน การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน  
ให้วิสาหกิจชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ มีผลกำไรมั่นคงทางเศรษฐกิจ และมีการพัฒนาปรับปรุง  
วิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

## บทที่ 5

### สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญ จำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

#### 1. สรุปการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

##### 1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 2) การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 3) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 4) การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และ 5) ปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

##### 1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

##### 1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่

อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี โดยเจาะจงกลุ่มที่มีศักยภาพในการดำเนินงานซึ่งพิจารณาจากผลการประเมินศักยภาพที่อยู่ในระดับดีและการต่อทะเบียนวิสาหกิจชุมชนปี พ.ศ. 2566 มี 21 กลุ่ม จำนวน 263 คน (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2566) เพื่อเป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane โดยกำหนดระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 (Yamane 1973: 1088 อ้างถึงในจินดา ขลิบทอง, 2557) ได้จำนวนกลุ่ม



ตัวอย่าง 159 ราย และสุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนดโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยการจับสลากตามสัดส่วนจำนวนตัวอย่างของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในแต่ละวิสาหกิจชุมชน ให้ครบจำนวนตัวอย่าง

### 1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 5 ปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

### 1.2.3 ทดสอบความถูกต้องของเครื่องมือการวิจัย โดยการนำแบบสัมภาษณ์

ไปทำการทดสอบ (Pretest) กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 30 ราย นำผลการสัมภาษณ์ไปทดสอบหาค่าความเที่ยง โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปผลการทดสอบมี ดังนี้

ตอนที่ 2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีค่า Cronbach Alpha เท่ากับ 0.822

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีค่า Cronbach Alpha เท่ากับ 0.711

ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีค่า Cronbach Alpha เท่ากับ 0.812

ตอนที่ 5 ปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีค่า Cronbach Alpha เท่ากับ 0.854

5.1 ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีค่า Cronbach Alpha เท่ากับ 0.708

5.2 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีค่า Cronbach Alpha เท่ากับ 0.752

สรุปภาพรวมของแบบสัมภาษณ์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่า เท่ากับ 0.951 Jump, N. (1978, อ้างถึงในมานิต ลาเกลี้ยง 2558, น.37) กล่าวว่า สำหรับค่าความเที่ยงที่เหมาะสมนั้น แนะนำโดยทั่วไปแล้วค่าความเที่ยงของเครื่องมือวัดควรจะมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ซึ่งแสดงว่าแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่อยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าค่าที่เหมาะสม จึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

**1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล** นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 159 คน ตั้งแต่เดือนเดือนมิถุนายน 2567 ถึงเดือนสิงหาคม 2567

**1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล** ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ การแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด วิเคราะห์สหสัมพันธ์เชิงพหุ และวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ

### 1.3 ผลการวิจัย

**1.3.1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน**  
ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1) ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 61.6 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 38.4 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.38 ปี ร้อยละ 30.2 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.62 คน สถานภาพที่ได้รับในวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 54.1 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และประเภทกิจการของวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่ร้อยละ 91.2 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนประเภทผลิตสินค้า

2) ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 55.3 ประกอบอาชีพหลักเป็นเกษตรกร รองลงมา คือ รับจ้างทั่วไป พนักงานหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ค้าขาย รับราชการ รายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ย 108,947.16 บาทต่อปี และมีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย

70,444.96 บาทต่อปี ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 6.13 ปี แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ร้อยละ 56.6 ใช้แหล่งทุนจากสถาบันการเงินของภาครัฐ/เอกชน รองลงมาเป็นการระดมหุ้นกันภายในกลุ่ม และได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอและสถาบันการศึกษา

**1.3.2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินการในด้านต่างๆ คือ ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏ ดังนี้

1) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ผู้นำบริหารจัดการองค์กรด้วยความโปร่งใสซื่อสัตย์ มีการกำหนดทิศทางและบันทึกเป้าหมายในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไว้ชัดเจน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ผู้นำได้รับการยอมรับในด้านความรู้ความสามารถจากชุมชนและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างดี มีการจัดบันทึกการเงินและบัญชีทุกครั้งเป็นปัจจุบัน ผู้นำสามารถสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี และมีการบริหารจัดการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพทำให้มีผลกำไรเพิ่มมากขึ้น ตามลำดับ

2) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ มีการจัดทำแผนการดำเนินงาน (แผนบริหารองค์กรและแผนประกอบการ) บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร มีการสนับสนุนให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับ มีการวางแผนพัฒนาระบบการบริหารจัดการการผลิต เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ มีการจัดทำแผน กำหนดเป้าหมาย และการแบ่งหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนไว้อย่างชัดเจน และการจัดทำแผนการสืบทอดกิจการสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อนำความรู้ เทคโนโลยีมาปรับใช้ และสานต่อกิจการให้เกิดความยั่งยืนตามลำดับ

3) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารตลาด พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ลูกค้ากลับมาซื้อสินค้า/บริการซ้ำ จงรักภักดีต่อสินค้า/บริการของกลุ่ม และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ มีการสร้างความพึงพอใจในสินค้าและบริการ มีการวางแผนและกำหนดกิจกรรมทางการตลาด มีการกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่าย เพื่อใช้เป็นข้อมูลพิจารณาประกอบการ และการหาช่องทางกระจายสินค้าในการเข้าถึงลูกค้ารายใหม่ ตามลำดับ

4) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการความรู้และข้อมูล พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ มีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารของวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบมีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันพร้อมใช้งาน มีการนำความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญาเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานตามลำดับ

5) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ สนับสนุนและเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีการวางแผน การตัดสินใจร่วมกันในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน มีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก สมาชิกได้เข้าร่วมในการลงทุนเพื่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ตามลำดับ

6) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ มีการควบคุมและตรวจสอบวัตถุดิบ กระบวนการผลิต และการบริหารสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพ มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการ

ควบคุมตรวจสอบคุณภาพในทุกขั้นตอน มีการปฏิบัติตามขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้า/บริการ โดยเคร่งครัด และผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์/บริการอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

### 1.3.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีความสำเร็จในการดำเนินงานในด้านต่างๆ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏ ดังนี้

จากการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใดกับตัวแปรตาม และมีระดับความเกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด และสร้างสมการทำนาย โดยการวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระที่คัดเลือกมาทั้งหมด 6 ตัวแปร เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า ไม่มีตัวแปรคู่ใดที่มีความสัมพันธ์สูงเกินกว่า 0.80 จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity จึงใช้ตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัว วิเคราะห์การถดถอยเพื่อหาความสัมพันธ์ ได้ค่า  $F = 51.538$  Sig. of  $F = 0.000$  หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ได้แก่ ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ มีผลในทางสถิติโดยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

### 1.3.4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

#### 1) การได้รับการส่งเสริมในการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

(1) การได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียด ดังนี้ ได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ ความรู้ด้านการจัดการการผลิต รองลงมา ความรู้ด้านการจัดการองค์กร ความรู้ด้านการจัดการการเงิน และความรู้ด้านการจัดการการตลาด ตามลำดับ

(2) การได้รับการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้รับการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริมในระดับมากที่สุด โดยแบ่งออกเป็น 3 วิธี คือ การส่งเสริมรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม และการส่งเสริมแบบมวลชน ดังนี้

ก. การได้รับการส่งเสริมแบบรายบุคคล พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมแบบรายบุคคลมากที่สุด ได้แก่ การติดต่อที่สำนักงาน รองลงมาได้รับการส่งเสริมโดยเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่แนะนำ/ให้ความรู้ และได้รับการส่งเสริมโดยการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ ตามลำดับ

ข. การได้รับการส่งเสริมแบบกลุ่ม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมแบบกลุ่มมากที่สุด ได้แก่ ได้รับการส่งเสริมโดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รองลงมา ได้รับการส่งเสริมโดยการฝึกอบรมและสาธิต ได้รับการส่งเสริมโดยการจัดทำศูนย์เรียนรู้/จุดเรียนรู้ และได้รับการส่งเสริมโดยการศึกษาดูงาน ตามลำดับ

ค. การได้รับการส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมแบบมวลชนมากที่สุด ได้แก่ ได้รับการส่งเสริมผ่านวิทยุกระจายเสียง/โทรศัพท์ รองลงมา ได้รับการส่งเสริมผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ (คู่มือ, วารสาร, แผ่นพับ) และได้รับการรับ/ส่งข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ (ไลน์, เพจเฟซบุ๊ก, ยูทูบ) ตามลำดับ

## 2) ความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

(1) ความต้องการส่งเสริมด้านความรู้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการในการส่งเสริมด้านความรู้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียด ดังนี้ มีความต้องการส่งเสริมการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความต้องการความรู้ด้านการจัดการการตลาด รองลงมา ความรู้ด้านการจัดการการเงิน ความรู้ด้านการจัดการองค์กร และความรู้ด้านการจัดการการผลิต ตามลำดับ

(2) ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้องการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก โดยแบ่งออกเป็น 3 วิธี คือ ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมรายบุคคล ความต้องการส่งเสริมแบบกลุ่ม และความต้องการส่งเสริมแบบมวลชน ดังนี้

ก. ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ลงพื้นที่เยี่ยมเยียนแนะนำ/ให้ความรู้ การติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ และต้องการวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคลอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การติดต่อเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน

ข. ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม/สาธิต การจัดทำศูนย์เรียนรู้/จุดเรียนรู้ และต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ค. ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ การรับ/ส่งข้อมูล ข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ (ไลน์, เฟซบุ๊ก, ยูทูป) รองลงมา ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ (คู่มือ, วารสาร, แผ่นพับ) และวิทยุกระจายเสียง/โทรทัศน์ ตามลำดับ

### 1.3.5 ปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

#### 1) ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

(1) ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับน้อย โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับน้อย จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ผู้นำไม่มีความเข้าใจและชำนาญในการดำเนินงานที่เหมาะสม รองลงมา ผู้นำไม่ได้รับการยอมรับและไม่เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน การจัดสรรผลประโยชน์ไม่เหมาะสม และผู้นำไม่สามารถสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาและสร้างความร่วมมือของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ตามลำดับ

(2) ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการวางแผนในการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการวางแผนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการจัดทำแผนการสืบทอดกิจการสู่คนรุ่นใหม่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการวางแผนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น

ได้แก่ ขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการวางแผนภาวะเป็ยบหรือข้อบังคับ และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการวางแผนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ขาดระบบการวางแผนและการแบ่งหน้าที่ของสมาชิก

(3) ด้านการบริหารตลาด พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการบริหารตลาดอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการบริหารตลาดอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนไม่มีความสามารถในการหาช่องทางกระจายสินค้าเข้าถึงลูกค้ารายใหม่ได้ทุกปี สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการบริหารตลาดอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนมีคู่แข่งทางการตลาดเพิ่มขึ้น และลูกค้ามีความพึงพอใจในสินค้า/ บริการลดลง ตามลำดับ

(4) ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการจัดการความรู้และข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการจัดการความรู้และข้อมูลอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการนำความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญาเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการจัดการความรู้อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นระบบ และไม่ปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันพร้อมใช้งาน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการจัดการความรู้อยู่ในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ขาดการสื่อสารข้อมูลภายในวิสาหกิจชุมชน

(5) ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการจัดการสินค้าหรือบริการอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนไม่เข้าร่วมในการลงทุนเพื่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก และสมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการตัดสินใจ การเสนอความคิดเห็น และการติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

(6) ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการจัดการสินค้าหรือบริการอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการจัดการสินค้าหรือบริการในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ สินค้า/บริการ ของวิสาหกิจชุมชน ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ต้นทุนการผลิตสินค้า/บริการ ราคาสูง และสมาชิก



วิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ อยู่ในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนไม่มีกำลังการผลิตสินค้า/ บริการ อย่างเพียงพอ

## 2) แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

(1) ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมในระดับปานกลาง โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ผู้นำต้องมีความเข้าใจและชำนาญในการดำเนินงานที่เหมาะสม รองลงมา มีการจัดสรรผลประโยชน์มีความเหมาะสม เป็นธรรม ผู้นำเป็นที่ยอมรับและเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน และผู้นำสามารถสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา และสร้างความร่วมมือของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตามลำดับ

(2) ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมในระดับมาก โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การจัดทำแผนการสืบทอดกิจการสู่คนรุ่นใหม่ ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนกฎระเบียบหรือข้อบังคับ และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนมีระบบการวางแผน และการแบ่งหน้าที่ของ

(3) ด้านการบริหารตลาด พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ สร้างการรับรู้ ประชาสัมพันธ์สินค้า/บริการ และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า/ บริการ เพื่อเข้าถึงลูกค้ารายใหม่ได้ทุกปี รองลงมาปรับปรุงและพัฒนาสินค้า/บริการ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้มีความพึงพอใจในสินค้า/ บริการ และจำหน่ายสินค้า/ บริการ ในราคาที่เหมาะสม และสร้างอัตลักษณ์ของสินค้า/ บริการ ตามลำดับ

(4) ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมในระดับมาก โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ นำความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญา เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน รองลงมา การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันพร้อมใช้งาน และการสื่อสารข้อมูลภายในวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ

(5) ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ กำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ ให้สมาชิกร่วมลงทุนเพื่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน รองลงมา มีเงื่อนไขในการรับสมาชิก และเปิดโอกาสให้สมาชิกมีการวางแผนการตัดสินใจ เสนอความคิดเห็นในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนตามลำดับ

(6) ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ควบคุมคุณภาพด้านการผลิตสินค้า/บริการที่มีประสิทธิภาพ โดยมีมาตรฐานสินค้า/บริการ รับรอง และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ จัดหาปัจจัยการผลิตสินค้า/บริการ ที่มีในชุมชนหรือปัจจัยการผลิตสินค้า/บริการ ที่มีราคาต่ำแต่คุณภาพสูง และปรับปรุงกระบวนการผลิตสินค้า/บริการ เพื่อเพิ่มกำลังการผลิตสินค้า/บริการ ให้เพียงพอ ตามลำดับ

ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี คือ นักส่งเสริมทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา มีบทบาทในการส่งเสริม ให้ความรู้ คำแนะนำแก่วิสาหกิจชุมชน ในประเด็นต่างๆ ตามความต้องการของวิสาหกิจชุมชน โดยผ่านวิธีการในการส่งเสริมที่เหมาะสม ได้แก่ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม/การสาธิต การรับ/ส่งข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ (ไลน์, เพจเฟซบุ๊ก, ยูทูป) ให้ความรู้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ให้วิสาหกิจชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ มีผลกำไรมั่นคงทางเศรษฐกิจ และมีการพัฒนาปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

## 2. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี สามารถอภิปรายผลประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

**2.1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน** มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

### 2.1.1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

จากข้อค้นพบในการวิจัย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ร้อยละ 61.6 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 50.38 ปี ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของทรงศักดิ์ สีหานาค (2562) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตราด พบว่า สมาชิกร้อยละ 65.6 เป็นเพศหญิง และสมาชิกมีอายุเฉลี่ย 51.41 ปี เพศหญิงสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของวิสาหกิจชุมชนมากกว่าเพศชายอาจเป็นเพราะว่าเพศชายต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพหารายได้หลักให้ครอบครัว สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 30.2 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.62 คน สอดคล้องกับงานวิจัยของตติยา ตาแก้ว (2563) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.44 คน อาจเนื่องมาจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและต้องออกมาช่วยงานทางบ้าน

### 2.1.2 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

จากข้อค้นพบผลการวิจัย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.3 ประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป ค้าขาย และรับราชการ รายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ย 108,947.16 บาทต่อปี และมีรายได้จากวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 70,444.96 บาทต่อปี ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 6.13 ปี โดยสมาชิกมีระยะเวลาการเข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สูงสุดอยู่ที่ 15 ปี และต่ำสุด 1 ปี สอดคล้องกับงานวิจัยของตติยา ตาแก้ว (2563) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่า ร้อยละ 59.0 ประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร รองลงมา คือ ค้าขาย และรายได้ ครัวเรือนเฉลี่ย 179,540.00 บาทต่อปี ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 6.87 ปี โดยสมาชิกมีระยะเวลาการเข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สูงสุดอยู่ที่ 16 ปี และต่ำสุด 2 ปี อาจเนื่องมาจาก อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนสืบ

ทอดอาชีพเกษตรกรรมมาจากรุ่นปู่ย่า ส่วนระยะเวลาในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกที่ค่อนข้างนานจะทำให้เกิดการสะสมประสบการณ์ทำให้วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินงานได้เข้มแข็งและยั่งยืน สมาชิกเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการรายได้เสริมจากอาชีพหลัก โดยใช้เวลารว่างจากอาชีพหลักเพื่อรายได้เพิ่มในครอบครัวและมีพึงพอใจในกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน ส่วนแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.2 ใช้เงินทุนจากสถาบันการเงินของภาครัฐ/เอกชน รองลงมาคือ ระดมหุ้นกันภายในกลุ่ม และได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอรวมถึงสถาบันการศึกษา ในการส่งเสริมการดำเนินงานการปรับปรุงพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

## 2.2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

**2.2.1 ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน** จากข้อค้นพบผลการวิจัย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นในประเด็นผู้นำบริหารจัดการองค์กรด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ มากที่สุด และมีความคิดเห็นในประเด็นมีการบริหารจัดการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพทำให้มีผลกำไรเพิ่มมากขึ้นน้อยที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ กลอยใจ เย็นรักษา (2564) พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีผู้นำบริหารจัดการองค์กรด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ มากที่สุด รองลงมาคือ ผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน ผู้นำสามารถสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา และสร้างความร่วมมือของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผู้นำได้รับการยอมรับในด้านความรู้ความสามารถจากชุมชนและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างดี ผู้นำสามารถเข้าใจพื้นฐานและการดำเนินงานที่เป็นความแตกต่างของสมาชิกในองค์กรเป็นอย่างดี ตามลำดับ และผู้นำมีความเข้าใจและชำนาญในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะว่า หากมีผู้นำมีการบริหารจัดการในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่ดี และคณะกรรมการ สมาชิกมีส่วนในการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนสามารถทำให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ

**2.2.2 ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน** จากข้อค้นพบผลการวิจัย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นในประเด็นมีการจัดทำแผนการดำเนินงาน (แผนบริหารองค์กรและแผนประกอบการ) บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรมากที่สุด และมีความคิดเห็นในประเด็นมีการจัดทำแผนการสืบทอดกิจการสู่คนรุ่นใหม่

เพื่อนำความรู้ เทคโนโลยีมาปรับใช้ และสานต่อกิจการให้เกิดความยั่งยืนน้อยที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญาณ์ โสภณพุทธพร (2565) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการวางแผนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นการวางแผนและกำหนดขั้นตอนในการดำเนินงาน และกิจกรรมที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (รองลงมา มีการวางแผนกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด มีการวางแผนในการผลิตสินค้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานและนำมาประเมินผลตามลำดับ อาจเป็นเพราะว่า การวางแผนการดำเนินงานเป็นสิ่งที่วิสาหกิจชุมชนควรมี เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนทราบเป้าหมาย ทิศทาง วิธีการดำเนินงานเป็นการเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานช่วยให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

**2.2.3 ด้านการบริหารตลาด** จากข้อค้นพบผลการวิจัย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการบริหารตลาดอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลูกค้ากลับมาซื้อสินค้า/บริการซ้ำ และจงรักภักดีต่อสินค้า/บริการของกลุ่ม มากที่สุด และมีการหาช่องทางกระจายสินค้าในการเข้าถึงลูกค้ารายใหม่ น้อยที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของกลอยใจ เย็นรักษา (2564) พบว่า วิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานด้านการจัดการการตลาด อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สมาชิกมีลูกค้ากลับมาซื้อสินค้าและบริการซ้ำและจงรักภักดีต่อสินค้าของกลุ่มมากที่สุด และมีการได้รับส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น น้อยที่สุด อาจเนื่องมาจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนขาดความรู้เรื่องการส่งเสริมการตลาด อาจเนื่องมาจาก สมาชิกวิสาหกิจชุมชนยังขาดความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารตลาด เช่น ไม่มีความรู้หรือความสามารถในการหาช่องทางกระจายสินค้าเข้าถึงลูกค้ารายใหม่ จากข้อค้นพบ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารตลาดน้อยที่สุด และมีความต้องการการส่งเสริมด้านความรู้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารตลาดมากที่สุด

**2.2.4 ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล** จากข้อค้นพบผลการวิจัย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้และข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นในประเด็นมีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารของวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด และมีความคิดเห็นประเด็นมีการนำความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญาเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานน้อยที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของตติยา ตาแก้ว (2563) พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร ระดับมาก 5 ประเด็น คือ การสื่อสาร/ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารแก่สมาชิก การแสวงหา

ความรู้ใหม่ การรวบรวม ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น การนำความรู้ใหม่มาประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามลำดับ และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการ ดำเนินงานด้านการจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร ระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ การสื่อสาร/ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารแก่บุคคลภายนอก และการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ อาจ เนื่องจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนยังขาดทักษะหรือความรู้เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มา ปรึบใช้กับการดำเนินงานในปัจจุบัน

**2.2.5 ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน** จากข้อค้นพบผลการวิจัย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นในประเด็น มีส่วนร่วมในการติดตามผล การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด รองลงมา คือ สนับสนุนและเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดง ความคิดเห็นได้อย่างอิสระ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีการวางแผน การตัดสินใจร่วมกันในการบริหาร จัดการวิสาหกิจชุมชน มีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก สมาชิกได้เข้าร่วมในการลงทุนเพื่อการ ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุวัฒน์ คงสว่าง (2563) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการกำหนดเงื่อนไขในการรับสมาชิกใหม่ พร้อมทั้งมีการสร้างขวัญ และกำลังใจที่ดี สมาชิกกว่าครึ่งหนึ่งมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ แต่มีสมาชิกบางส่วนยังขาดการสร้าง แรงจูงใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กลอยใจ เข็นรักษา (2564) พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินการในระดับปานกลาง โดยมี 3 ประเด็นอยู่ในระดับมาก คือ สมาชิกมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน สมาชิกได้รับการจัดสรร ผลประโยชน์อย่างเหมาะสมจากการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกมีส่วนร่วมในการ ประชุมวางแผน เสนอความคิดเห็นในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน อาจเนื่องจาก สมาชิก วิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ตลอดจนมีการประเมินว่างาน หรือกิจกรรมที่ดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายหรือไม่ มีปัญหาอะไรบ้างที่ต้องนำมา ปรึบปรุ้งแก้ไข เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ ส่วนประเด็นสมาชิกได้เข้าร่วมในการลงทุน เพื่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนน้อย อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ยังไม่มั่นใจใน การลงทุน เนื่องจากกลัวว่าผลประโยชน์ไม่ได้รับผลกำไร

**2.2.6 ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ** จากข้อค้นพบผลการวิจัย พบว่า สมาชิก วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการจัดการสินค้าหรือบริการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นในประเด็นมีการควบคุมและตรวจสอบวัตถุดิบ

กระบวนการผลิตและการบริหารสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด และมีความคิดเห็นในประเด็นวิสาหกิจชุมชนมีผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์/บริการอย่างต่อเนื่องน้อยที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของกลอยใจ เย็นรักษา (2564) พบว่า สมาชิกมีระบบควบคุม คุณภาพ ด้านการผลิตสินค้าหรือบริการที่มีประสิทธิภาพ มากที่สุด และมีผลิตภัณฑ์ ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์/ บริการ อย่างต่อเนื่องและมีบุคลากรเป็นส่วนหนึ่งของระบบ ควบคุมคุณภาพด้านการผลิตที่มีประสิทธิภาพ น้อยที่สุด จากประเด็นดังกล่าว คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการจัดการสินค้าหรือบริการอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 71.7 ไม่มีตำแหน่งเป็นกรรมการ ซึ่งส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นสมาชิก ทำให้ไม่มั่นใจในการตอบคำถามหรือไม่ทราบข้อมูลที่เป็นจริง

**2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีประเด็นสำคัญที่ควร นำมาอภิปราย ดังนี้**

จากการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใดกับตัวแปรตาม และมีระดับความเกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด และสร้างสมการทำนาย โดยการวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระที่คัดเลือกมาทั้งหมด 6 ตัวแปร เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า ไม่มีตัวแปรคู่ใดที่มีความสัมพันธ์สูงเกินกว่า 0.80 จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity จึงใช้ตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัว วิเคราะห์การถดถอยเพื่อหาความสัมพันธ์ ได้ค่า  $F = 51.538$  Sig. of  $F = 0.000$  หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ได้แก่ ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ มีผลในทางสถิติโดยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน จากข้อค้นพบในการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน คือ 1) ปัจจัยด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน อาจเนื่องจากหากมีผู้นำที่ดีมีความน่าเชื่อถือ สามารถแก้ไขปัญหาในการทำงานของสมาชิก และสมาชิกให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมจะทำให้วิสาหกิจชุมชนมีความสำเร็จ 2) ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อาจเนื่องจากการพัฒนาคนหนุ่มสาวรุ่นใหม่เพื่อเข้ามา

สืบทอดการดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ สามารถทำให้วิสาหกิจชุมชนเกิดความยั่งยืน 3) ด้านการบริหารตลาด อาจเนื่องจากการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าให้มากขึ้น เช่น จำหน่ายทางออนไลน์ มีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ทางสื่อต่าง ๆ มีการเชื่อมโยงการผลิตกับการตลาด โดยเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามกระแสนิยม และความต้องการของตลาดจะทำให้วิสาหกิจชุมชนมีความสำเร็จ 4) ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล อาจเนื่องจากการจัดอบรมให้ความรู้กับคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ เพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน และ 5) ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ อาจเนื่องจากการบวนการผลิตโดยมีการเพิ่มเทคนิคในการผลิตสินค้าให้หลากหลายมากขึ้น มีการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับนิชิตา ชาวนาฟาง (2563) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมังคุดแปลงใหญ่ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งกล่าวถึงปัจจัยด้านผู้นำการบริหารจัดการกลุ่ม ปัจจัยด้านการผลิตและการตลาด ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และปัจจัยด้านการเงิน เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ โดยปัจจัยด้านการผลิตและการตลาด การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ การวางแผนการจัดการเงิน ความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มและการวางแผนในการดำเนินงาน มีผู้นำที่ดีมีความน่าเชื่อถือ สามารถแก้ไขปัญหาในการทำงานของสมาชิก และสมาชิกให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม และสอดคล้องกับกลอยใจ เย็นรักษา (2564) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอสีเกา จังหวัดตรัง พบว่า ปัจจัยการดำเนินงานด้านการจัดการการตลาด ด้านภาวะผู้นำ และด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้ง 3 ปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ ปัจจัยด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในการพัฒนาสมาชิกถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน เช่น มีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก สนับสนุนและเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ สมาชิกได้เข้าร่วมในการลงทุนเพื่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเปิดโอกาสให้สมาชิกมีการวางแผน การตัดสินใจ ร่วมกันในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนสมาชิกมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยดังกล่าวล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน



## 2.4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

### 2.4.1 การได้รับการส่งเสริมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

จากข้อค้นพบ การได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ และด้านวิธีการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเมื่อเปรียบเทียบกับระดับความต้องการการส่งเสริมมีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าการให้ความรู้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบัน ยังไม่เพียงพอหรือไม่ตรงต่อความต้องการในการส่งเสริม ดังนั้น นักส่งเสริมควรต้องมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้มีความเหมาะสมกับระดับและสอดคล้องกับประเด็นที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้องการให้มากขึ้น สอดคล้องกับอรรถวรรณ พานิก (2563) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา พบว่า การได้รับการส่งเสริมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับน้อย และระดับความต้องการการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก

### 2.4.2 ความต้องการความรู้ และวิธีการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

#### 1) ความต้องการความรู้ในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

จากข้อค้นพบในการวิจัย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการความรู้ด้านการบริหารตลาดอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก สมาชิกวิสาหกิจชุมชนประสบกับปัญหาไม่มีความสามารถในการหาช่องทางกระจายสินค้าเข้าถึงลูกค้ารายใหม่ และวิสาหกิจชุมชน มีคู่แข่งทางการตลาดเพิ่มขึ้น จึงมีความต้องการเรียนรู้ในเรื่องการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า/ บริการ เพื่อเข้าถึงลูกค้ารายใหม่ และเรียนรู้ในเรื่องการจัดการคู่แข่งทางการตลาด สอดคล้องกับกมลยใจ เย็นรักษา (2564) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานด้านความรู้ในระดับมาก โดยมีความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ ด้านการจัดการการตลาด รองลงมา ด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการเงิน และด้านการจัดการการผลิต ตามลำดับ

#### 2) วิธีการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

จากข้อค้นพบในการวิจัย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการวิธีการส่งเสริมในรูปแบบการศึกษาดูงาน ฝึกอบรม และสาธิต การรับ/ส่งข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ (ไลน์, เฟสบุ๊ก, ยูทูบ) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเริ่มหันมาใช้สื่อดิจิทัล เช่น

แอปพลิเคชัน และโซเชียลมีเดียต่างๆ เพื่อเข้าถึงข้อมูลเพิ่มความสะดวกและความรวดเร็วในการได้รับข้อมูล สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญทิศา กิจบำรุง (2563) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้องการได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการโดยวิธีการฝึกอบรมและศึกษาดูงานมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของตติยา ตาแก้ว (2563) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้องการได้รับความรู้การรับ/ส่งข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ (ไลน์, เฟสบุ๊ก, อินตาแกรม หรือช่องทางออนไลน์อื่นๆ) มากที่สุด ดังนั้น วิธีการที่เหมาะสม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ/เอกชน เข้าไปให้การอบรม/สาธิต สนับสนุนการศึกษาดูงาน และการรับ/ส่งข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ (ไลน์, เฟสบุ๊ก, ยูทูบ) ให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน

**2.5 ปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน** มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

### **2.5.1 ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน**

จากข้อค้นพบในการวิจัย พบว่า ระดับปัญหาของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาในการดำเนินงานที่สำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ด้านการบริหารตลาด เป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากขาดความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ตลาด การสร้างกลยุทธ์การตลาด หรือไม่มีความรู้ความชำนาญทางด้านการตลาดที่ดีพอ ปัญหาในการดำเนินงาน รองลงมา คือ ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับเมทิกา พวงแสง (2563) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการตลาดสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีบ้านบึง ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี พบว่า ปัญหาของการส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีบ้านบึง ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี มีการจัดการด้านการตลาดน้อย และธงพล หรพมสาขา (2556) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา พบว่า ปัญหาด้านการตลาดของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน คือ ไม่มีความรู้ขั้นสูงในด้านการจัดการทางการตลาด เช่น ช่องทางการจัดจำหน่าย การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การทำการตลาดต่างประเทศ เพราะขาดความรู้ทางด้านภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

### 2.5.2 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญกับแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารตลาดมากที่สุด อีกทั้งผลการศึกษาความต้องการในการส่งเสริมด้านความรู้ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการความรู้ด้านการบริหารตลาดอยู่ในระดับมากที่สุด และปัญหาในการดำเนินงานด้านการบริหารตลาดอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยสมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญกับแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารตลาดมากที่สุด คือ แนวทางการสร้างการรับรู้ ประชาสัมพันธ์สินค้า/ บริการ และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า/ บริการ เพื่อเข้าถึงลูกค้ารายใหม่ ปรับปรุงและพัฒนาสินค้า/บริการ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้มีความพึงพอใจในสินค้า/ บริการ จำหน่ายสินค้า/ บริการ ในราคาที่เหมาะสม และสร้างอัตลักษณ์ของสินค้า/ บริการ ให้มีความโดดเด่น จะสามารถช่วยส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนมีความน่าสนใจ อีกทั้งการส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับเครือข่าย จะสามารถเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า/ บริการ ให้สามารถแข่งขันในตลาดได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสวชญา สมบุญโสด (2561) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง เสนอแนวทางในการพัฒนา ได้แก่ 1) การจัดทำแผนความต้องการในการพัฒนาตลาด 2) สร้างเครือข่ายด้านการตลาด 3) พัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจและดึงดูดลูกค้า 4) สร้างนักการตลาดของกลุ่มหรือของเครือข่าย

### 3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็น ได้แก่ ข้อเสนอแนะข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

### 3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

#### 3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1) สมาชิกวิสาหกิจชุมชน เมื่อนับรวมจำนวนตั้งแต่จบการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปจนถึงสูงกว่าปริญญาตรี ล้วนเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ จึงทำให้สามารถส่งเสริมและพัฒนาด้านองค์ความรู้ในเรื่องต่างๆ ได้ง่ายขึ้น

2) การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน พบว่า ผู้นำบริหารจัดการองค์กรด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ และมีการกำหนดทิศทาง และบันทึกเป้าหมายในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไว้ชัดเจน มีความเหมาะสมมากที่สุด ส่วนด้านการบริหารตลาด พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีลูกค้ากลับมาซื้อสินค้า/บริการซ้ำ และจงรักภักดีต่อสินค้า/บริการของกลุ่มที่เหมาะสม แต่แนวโน้มการหาช่องทางกระจายสินค้าในการเข้าถึงลูกค้ายังมีน้อยจึงจำเป็นต้อง ส่งเสริมการหาช่องทางกระจายสินค้าให้มากขึ้น

3) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ รวมไปถึงการที่ผู้นำมีความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มและการวางแผนในการดำเนินงาน มีผู้นำที่ดีมีความน่าเชื่อถือ สามารถแก้ไขปัญหาในการทำงานของสมาชิก และสมาชิกให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม นอกจากนี้ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

4) ความต้องการส่งเสริม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้องการด้านวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม ได้แก่ การศึกษาดูงาน มากที่สุด ต้องการช่องทางการส่งเสริม ได้แก่ สื่อบุคคล

(เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ, เอกชน) มากที่สุด และต้องการด้านความรู้การส่งเสริม เรื่องการตลาดเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับช่องทางการกระจายสินค้าเข้าถึงลูกค้ารายใหม่ มากที่สุด

5) ปัญหา พบว่า วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ ด้านการบริหารตลาด ในเรื่องไม่มีความสามารถในการหาช่องทางกระจายสินค้า เข้าถึงลูกค้ารายใหม่และด้านการบริหารตลาดในเรื่องมีคู่แข่งทางการตลาดเพิ่มขึ้น ทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้อง

ส่งเสริมในเรื่องนี้อย่างยิ่ง และวิสาหกิจชุมชนควรประชาสัมพันธ์หาคนรุ่นใหม่เข้ามาร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาด้านต่างๆ เช่น ด้านเทคโนโลยี และควรสร้างช่องทางจำหน่ายให้หลากหลายช่องทาง รวมถึงการจำหน่ายสินค้าทางออนไลน์ มีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เพื่อให้ผู้บริโภครับรู้ ควรมีการแสวงหาข้อมูลทางการตลาด และข้อมูลผู้บริโภคมาใช้ในการวางแผนการผลิตสินค้า

6) แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า การทำให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จในระยะยาวได้นั้น สิ่งสำคัญเรื่องหนึ่ง คือ การที่สมาชิกมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความสามัคคี ซื่อสัตย์ นอกจากนี้การพัฒนาทักษะองค์ความรู้ในด้านต่างๆ ทั้ง ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงิน เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนาไปพร้อมกันในทุกๆ ด้าน

### 3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่

1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการจัดศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะใหม่ๆ ควรมีการศึกษาดูงาน กลุ่มที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ จากการศึกษาดูงานเพิ่มศักยภาพในการประกอบการมากยิ่งขึ้น

2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรส่งเสริมความรู้ด้านการจัดการตลาด สนับสนุนโดยการเชื่อมโยงวิสาหกิจชุมชนประเภทเดียวกัน หรือกิจกรรมคล้ายกัน เข้าเป็นเครือข่าย เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนเหล่านี้ สามารถที่จะช่วยเหลือ ดูแล ถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันได้โดยมีการจัดการแลกเปลี่ยนความความรู้ ผ่านการศึกษาดูงาน

3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรส่งเสริมการดำเนินงานด้านการตลาด โดยนำหลักการตลาด 4P หรือ Marketing Mix หรือส่วนผสมทางการตลาด มาปรับใช้ ซึ่งหลักการตลาด 4P นั้น ประกอบไปด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ Product (สินค้าหรือผลิตภัณฑ์), Price (กลยุทธ์ในการกำหนดราคาสินค้า), Place (สถานที่จัดจำหน่าย หรือวิธีการขายอย่างไร สินค้าตั้งโชว์อยู่ที่ไหน) และ Promotion (กลยุทธ์ส่งเสริมการขายหรือการสื่อสารการตลาด) เพื่อสร้างแผนการตลาดที่เหมาะสมกับสินค้า/บริการที่มีอยู่ให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย

4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรส่งเสริมควรจัดอบรมความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานและพัฒนาผลิตภัณฑ์

### 3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนในการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการให้กับวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร เช่น การตลาด การทำบัญชี การใช้เทคโนโลยีการผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์การสร้างแบรนด์ สินค้า สนับสนุนและประสานงานให้มีการเชื่อมโยงวิสาหกิจชุมชนแบบเดียวกันเข้าเป็นเครือข่าย เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนเหล่านี้สามารถที่จะช่วยเหลือดูแลถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันได้

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารของวิสาหกิจชุมชน ทิศทาง วิสาหกิจชุมชน ข้อมูลข่าวสาร การบริหารตลาด ด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ ควรเน้นและให้ความสำคัญโดยเพิ่มเติมการบริหารเชิงกลยุทธ์ หรือการปรับแผนกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่ เปลี่ยนแปลงไปให้มากขึ้น

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยการสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พัฒนาผลลัพธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยการสนับสนุนในการสร้างองค์ความรู้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้สามารถลดความผิดพลาดและการสูญเสียในระบบ การผลิตและบริการได้

## 3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตามประเภทของการดำเนินงาน เช่น ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการบริการ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงสัตว์ (ปลา ไก่ เป็ด โค กระบือ สุกร) เพื่อให้มีความเฉพาะเจาะจงในการหาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จได้ตรงความต้องการมากยิ่งขึ้น และควรทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอำเภออื่นๆในจังหวัดอุดรธานี เนื่องจากการดำเนินงานและบริบทของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภออื่นๆ มีความแตกต่างกัน ทำให้แนวทางและวิธีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีความแตกต่างกันด้วย

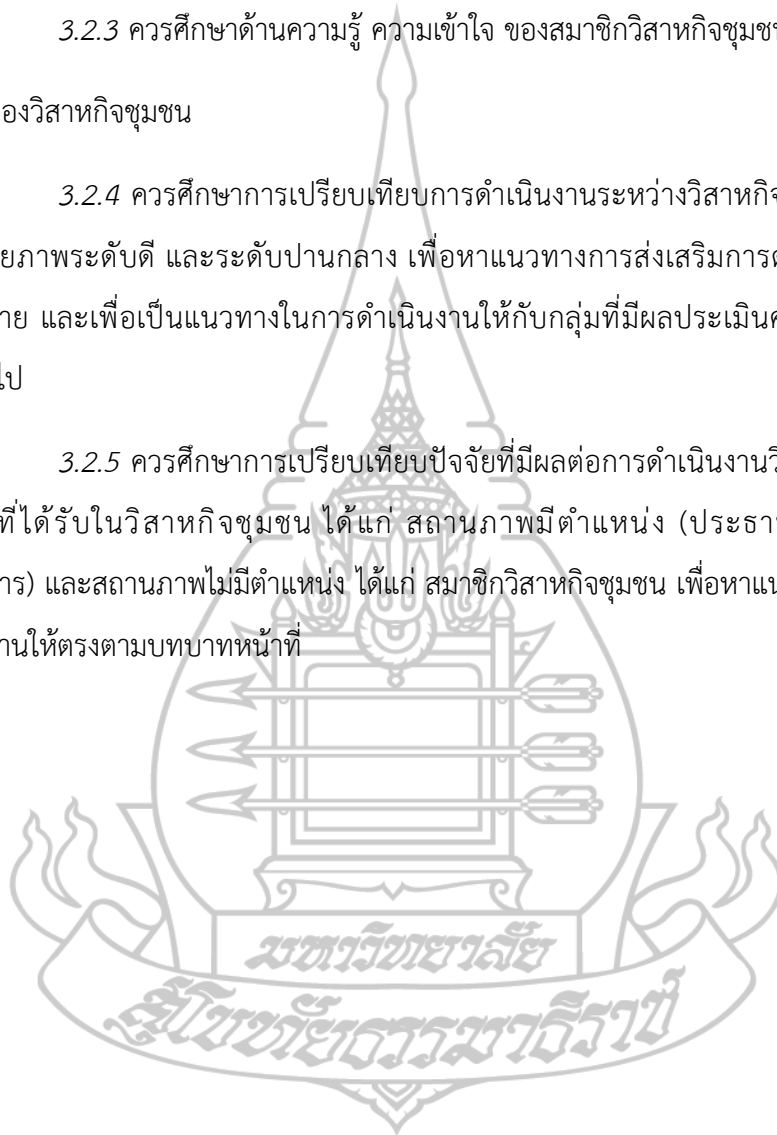
3.2.2 ควรศึกษาวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ หาแนว

ทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่สามารถเป็นต้นแบบในการดำเนินงานในด้านต่างๆ ให้กับวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ เพื่อกำหนดเป็นรูปแบบหรือแนวทางการส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้และเกิดประโยชน์มากที่สุด

3.2.3 ควรศึกษาด้านความรู้ ความเข้าใจ ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

3.2.4 ควรศึกษาการเปรียบเทียบการดำเนินงานระหว่างวิสาหกิจชุมชนที่มีผลการประเมินศักยภาพระดับดี และระดับปานกลาง เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย และเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้กับกลุ่มที่มีผลประเมินศักยภาพในระดับปรับปรุงต่อไป

3.2.5 ควรศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกับสถานภาพที่ได้รับในวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ สถานภาพมีตำแหน่ง (ประธาน/รองประธาน/คณะกรรมการ) และสถานภาพไม่มีตำแหน่ง ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานให้ตรงตามบทบาทหน้าที่





บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์



## บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ และ กนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2530). *การพึ่งตนเอง ศักยภาพในการพัฒนาของชนบท*. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). *คู่มือนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์นิวธรรมดาการพิมพ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2551). *คู่มือบริหารกิจการวิสาหกิจชุมชน*. สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, กรุงเทพมหานคร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2552). *การดำเนินงานโครงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเข้าสู่แหล่งทุน*. สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, กรุงเทพมหานคร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2555). *คู่มือการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน*. สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, กรุงเทพมหานคร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). *คู่มือปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การพัฒนาองค์กรเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย*. สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร, กรุงเทพมหานคร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2557). *เทคนิคการถอดบทเรียนวิสาหกิจชุมชนดีเด่น*. สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, กรุงเทพมหานคร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). *คู่มือดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562*. กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, กรุงเทพมหานคร.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2548). *การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล*, กรุงเทพมหานคร: เอกสารประกอบคำบรรยาย, สำนักพัฒนาธุรกิจสหกรณ์
- กลอยใจ เย็นรักษา. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเสนา จังหวัดตรัง*. [วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- ขวัญทิศา กิจบำรุง. (2563). *แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. [วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).

- จริภรณ์ มีศรี.(2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชาลี-วรรณ ชุมชนพัฒนา ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ*. เอกสารวิชาการฉบับที่ 1/2563 สำนักงานประมงจังหวัดฉะเชิงเทรา.
- เจณิภา คงอิม. (2561). *การดำเนินงานของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนนทบุรี*. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ , ปี ที่ 4 ฉบับที่ 1 (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม 2561), 156-170
- เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2561). หน่วยที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีด้านการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. หน่วยที่ 1-5 (พิมพ์ครั้งที่ 2, น.2 -1- 2 - 88) นนทบุรี: สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- ชัยชาญ วงศ์สามัญ. (2538). *เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง เทคนิคการส่งเสริมโดยประชาชนมีส่วนร่วม*. ขอนแก่น: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชวนชม มงคลธวัช. (2564). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย*. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช The 11th STOU National Research Conference. ครั้งที่ 11 : 26 พฤศจิกายน 2564,
- ณิชติภา ชาวนาฟง. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมังคุดแปลงใหญ่ จังหวัดจันทบุรี*. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช The 11th STOU National Research Conference. ครั้งที่ 11: 26 พฤศจิกายน 2564, หน้า 1475-1488
- ตติยา ตาแก้ว. (2563). *แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ*. [วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- ที่ทำการปกครองอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี. 2567. *อำเภอสร้างคอม*.  
<https://sangkhom.dopaudon thani.go.th>
- ทรงศักดิ์ สีหานาค. (2562). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตราด*. [วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังข์รัตน์, (2556). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา*. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์ . มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, สงขลา.

- ธัญญาณ์ โสภณพุทธพร. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอ บ้านค่าย จังหวัดระยอง. [วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- นุชสรุ คำมัน, ธานินทร์ คงศิลา, พัฒนา สุขประเสริฐ. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี. วารสารการวิจัยกาสะลองคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ฉบับที่ 9 เล่มที่ 2, 131-146.
- บุญเดือน กอกุลจันทร์. (2555). การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอำเภอตอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี. [วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- พีระพัฒน์ อนุรักษ. (2557). สภาพปัจจุบันในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม. [วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- ปิติพัฒน์ นิตยกุลพันธ์. (2562). การวิเคราะห์การถดถอยและข้อมูลอนุกรมเวลาทางเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น (Introduction to Econometrics). <http://blog.bru.ac.th>
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2557). เอกสารการสอนชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา. นนทบุรี สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พงศกร ฉันทะกุล. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (2019), 199-214
- พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554). ระบบค้นหาคำศัพท์ วิสาหกิจชุมชน. <https://dictionary.orst.go.th>
- เมธิกา พวงแสง, หญิง มัทนัง. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. วารสารปัญญาภิวัฒน์, ปีที่ 12 ฉบับที่ 2, 55-66.
- รจนา เตียวพานิชย์กิจ. (2559). การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื้อผ้าในจังหวัดยโสธร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. วารสารแก่นเกษตร, ปีที่ 44 ฉบับพิเศษ 1, 4-6
- ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร (2567). วิสาหกิจชุมชน. <http://smce.doae.go.th>

- เรือนขวัญ อินทนนท์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ประเภทการผลิต  
ปัจจัยการผลิตในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืน.  
คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ลักขณา อินทร์บึง, อารดา ชัยเสนา และ รัชดา ภักดียง. (2563). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่ม  
วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น. Journal of  
Roi Kaensarn Academi, Vol. 5 No. 2 July - December 2020, 1-13
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2550. ทฤษฎีสังคมวิทยา เนื้อหาและแนวทางการใช้ประโยชน์เบื้องต้น.  
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี พงศ์พิศ. (2552). คู่มือทำวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: พลังปัญญา
- เสาวลักษณ์ ผลเจริญ. (2561). การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา. (วิทยานิพนธ์  
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2548). คู่มือการจดทะเบียนวิสาหกิจ  
ชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- สวิงญา สมบุญโสด. (2561). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร  
อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง. [วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต,  
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- อนุวัฒน์ คงสว่าง. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนา  
ผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี. [วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต,  
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- เอนก ศรีชาติ. (2564). การส่งเสริมการค้าในงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองนราธิวาส  
จังหวัดนราธิวาส. [วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต,  
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- อรรวรรณ พานิก. (2563). การมีส่วนร่วมในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา.  
[วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. ฐานข้อมูล  
งานวิจัย (ThaiLis).
- อรรวรรณ กมล, พยอม ตอบประโคน, มานพ ทองไทย และ สาพาพร ลอยวัฒนกุล. (2559). ปัจจัยแห่ง  
ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดยะลา. การประชุมวิชาการระดับชาติและ  
นานาชาติ, ครั้งที่ 5 : 24-26 เมษายน 2559, 743-750



ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช



ภาคผนวก ก  
แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏ  
สกลนคร

เลขที่.....

## แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

ชื่อเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

\*\*\*\*\*

## คำชี้แจง :

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้
  - 1.1 เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
  - 1.2 เพื่อศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
  - 1.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
  - 1.4 เพื่อศึกษาการได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
  - 1.5 เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
2. คำตอบในแบบสัมภาษณ์นี้จะใช้ในการวิจัยเท่านั้น ดังนั้นจึงขอความร่วมมือจากท่านตอบคำถามทุกข้อตรงตามความจริงที่ปฏิบัติและตรงตามความคิดเห็นของท่าน
3. เลขที่แบบสัมภาษณ์มีไว้เพื่อติดตามแบบสัมภาษณ์เท่านั้น
4. แบบสัมภาษณ์นี้มีทั้งหมด 5 ตอน จำนวน 9 หน้า ดังนี้
  - ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
  - ตอนที่ 2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
  - ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
  - ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
  - ตอนที่ 5 ปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
5. คำตอบที่ได้รับจากแบบสัมภาษณ์ชุดนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดอุดรธานี จึงขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความร่วมมือ

นางสาวเยาวดี สุนทร

ผู้วิจัย

**ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน**

**คำชี้แจง :** ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ( )

หน้าข้อความที่ผู้ตอบต้องการ และเติมข้อความในช่องว่างที่กำหนด

**ตอนที่ 1.1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม**

1. เพศ ( ) 1. ชาย ( ) 2. หญิง
2. อายุ..... ปี (เกิน 6 เดือน ให้ปัดเป็น 1 ปี)
3. ระดับการศึกษา
  - ( ) 1.ไม่ได้รับการศึกษา ( ) 2.ประถมศึกษา ( ) 3.มัธยมศึกษาตอนต้น
  - ( ) 4.มัธยมศึกษาตอนปลาย ( ) 5.ประกาศนียบัตร/อนุปริญญา ( ) 6.ปริญญาตรี
  - ( ) 7.สูงกว่าปริญญาตรี ( ) 8.อื่น (ระบุ).....
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน (รวมผู้ให้สัมภาษณ์)
5. สถานภาพที่ได้รับในวิสาหกิจชุมชน
  - ( ) 1.ประธาน/ รองประธาน ( ) 2.คณะกรรมการ ( ) 3.สมาชิก
6. ประเภทกิจการของวิสาหกิจชุมชน ( ) กลุ่มการผลิตสินค้า ( ) กลุ่มการให้บริการ

**ตอนที่ 1.2 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ**

1. อาชีพหลัก (ตอบได้เพียง 1 ข้อ เท่านั้น)
  - ( ) 1.การเกษตร ( ) 2.รับราชการ ( ) 3.รับจ้างทั่วไป
  - ( ) 4. ค้าขาย ( ) 5.พนักงานเอกชน ( ) 6.อื่นๆ ระบุ.....
2. รายได้ที่ท่านได้รับจากอาชีพหลัก.....บาทต่อปี
3. รายได้ที่ท่านได้รับจากวิสาหกิจชุมชน.....บาทต่อปี
4. ระยะเวลาการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน.....ปี
5. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน
  - ( ) 1.ระดมหุ้นกันภายในกลุ่ม ( ) สถาบันการเงินของภาครัฐ/เอกชนที่สนับสนุน
  - ( ) เงินกู้ยืมในระบบ ( ) แหล่งอื่นๆ.....
6. การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในเรื่องการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - ( ) ไม่มีการสนับสนุน ( ) สำนักงานเกษตรอำเภอ
  - ( ) กรมพัฒนาชุมชน ( ) สถาบันการศึกษา
  - ( ) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต., เทศบาล) ( ) หน่วยงานเอกชน



## ตอนที่ 2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

**คำชี้แจง :** ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย  ลงในช่อง  ระดับการปฏิบัติของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยกำหนดเกณฑ์ คือ 5 = ปฏิบัติมากที่สุด, 4 = ปฏิบัติมาก, 3 = ปฏิบัติปานกลาง, 2 = ปฏิบัติน้อย, 1 = ปฏิบัติน้อยที่สุด

| ประเด็น   | ระดับการปฏิบัติ |   |   |   |   |
|---|-----------------|---|---|---|---|
|   | 1               | 2 | 3 | 4 | 5 |
| <b>1. ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน</b>  |                 |   |   |   |   |
| 1.1 ผู้นำบริหารจัดการองค์กรด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์  |                 |   |   |   |   |
| 1.2 ผู้นำได้รับการยอมรับในด้านความรู้ความสามารถจากชุมชนและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างดี                     |                 |   |   |   |   |
| 1.3 ผู้นำสามารถสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน และการแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี                                    |                 |   |   |   |   |
| 1.4 ผู้นำมีการกำหนดทิศทาง และบันทึกเป้าหมายในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน  |                 |   |   |   |   |
| 1.5 มีการบริหารจัดการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพทำให้มีผลกำไรเพิ่มมากขึ้น                                       |                 |   |   |   |   |
| 1.6 มีการจัดบันทึกการเงินและบัญชีทุกครั้ง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน  |                 |   |   |   |   |
| <b>2. ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน</b>  |                 |   |   |   |   |
| 2.1 มีการจัดทำแผนการสืบทอดกิจการสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อนำความรู้เทคโนโลยีมาปรับใช้และสานต่อกิจการให้เกิดความยั่งยืน |                 |   |   |   |   |
| 2.2 มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดกฎระเบียบ หรือข้อบังคับ                   |                 |   |   |   |   |
| 2.3 มีการจัดทำแผน กำหนดเป้าหมาย และการแบ่งหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนไว้อย่างชัดเจน                                 |                 |   |   |   |   |
| 2.4 มีการจัดทำแผนการดำเนินงาน (แผนบริหารองค์กร และแผนประกอบการ) บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน          |                 |   |   |   |   |
| 2.5 มีการวางแผนเพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ/ การผลิต เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้อย่างเหมาะสม      |                 |   |   |   |   |

| ประเด็นการปฏิบัติ  | ระดับการปฏิบัติ |   |   |   |   |
|--|-----------------|---|---|---|---|
|  | 1               | 2 | 3 | 4 | 5 |
| <b>3. ด้านการบริหารการตลาด</b>   |                 |   |   |   |   |
| 3.1 มีการกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่าย เพื่อใช้เป็นข้อมูลพิจารณาประกอบการประกอบกร           |                 |   |   |   |   |
| 3.2 มีการสร้างความพึงพอใจในสินค้า/ บริการ  |                 |   |   |   |   |
| 3.3 มีการวางแผนและกำหนดกิจกรรมทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง                                   |                 |   |   |   |   |
| 3.4 มีการหาช่องทางกระจายสินค้าในการเข้าถึงลูกค้ารายใหม่ได้ และเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด  |                 |   |   |   |   |
| 3.5 ลูกค้ากลับมาซื้อสินค้า/บริการซ้ำ และจงรักภักดีต่อสินค้า/บริการ                       |                 |   |   |   |   |
| <b>4. ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล</b>  |                 |   |   |   |   |
| 4.1 มีการนำความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญา เพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน      |                 |   |   |   |   |
| 4.2 มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันพร้อมใช้งาน        |                 |   |   |   |   |
| 4.3 มีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารของวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอ                               |                 |   |   |   |   |
| <b>5. ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน</b>   |                 |   |   |   |   |
| 5.1 มีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก   |                 |   |   |   |   |
| 5.2 สนับสนุนและเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ                            |                 |   |   |   |   |
| 5.3 สมาชิกได้เข้าร่วมในการลงทุนเพื่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน                         |                 |   |   |   |   |
| 5.4 เปิดโอกาสให้สมาชิกมีการวางแผน การตัดสินใจ ร่วมกันในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน      |                 |   |   |   |   |
| 5.5 สมาชิกมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน                            |                 |   |   |   |   |
| <b>6. ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ</b>  |                 |   |   |   |   |
| 6.1 มีการปฏิบัติตามขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้า/บริการ โดยเคร่งครัด                    |                 |   |   |   |   |
| 6.2 มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการควบคุมตรวจสอบคุณภาพในทุกขั้นตอน                             |                 |   |   |   |   |
| 6.3 มีการควบคุมและตรวจสอบวัตถุดิบ กระบวนการผลิต และการบริหารสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพ |                 |   |   |   |   |

### ตอนที่ 3 ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง  ระดับ

ความสำเร็จ ของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยกำหนดเกณฑ์ คือ

5 = สำเร็จมากที่สุด, 4 = สำเร็จมาก, 3 = สำเร็จปานกลาง, 2 = สำเร็จน้อย, 1 = สำเร็จน้อยที่สุด

| ประเด็น   | ระดับความสำเร็จ |   |   |   |   |
|---|-----------------|---|---|---|---|
|   | 1               | 2 | 3 | 4 | 5 |
| <b>1. วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้</b>                                     |                 |   |   |   |   |
| 1.1 วิสาหกิจชุมชนมีความพอเพียงทางรายได้                                 |                 |   |   |   |   |
| 1.2 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน                     |                 |   |   |   |   |
| 1.3 มีการใช้ทรัพยากรในชุมชน ท้องถิ่น อย่างสมดุลและเกิดประโยชน์สูงสุด    |                 |   |   |   |   |
| 1.4 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีจิตสำนึกดีทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเองได้        |                 |   |   |   |   |
| <b>2. วิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ</b>                     |                 |   |   |   |   |
| 2.1 กลุ่มมีเงินทุนดำเนินกิจกรรม   |                 |   |   |   |   |
| 2.2 กิจกรรมมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง และมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกปี     |                 |   |   |   |   |
| 2.3 สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น                      |                 |   |   |   |   |
| 2.4 เกิดการสร้างงานในชุมชน  |                 |   |   |   |   |
| <b>3. พัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง</b>                   |                 |   |   |   |   |
| 3.1 มีผลิตภัณฑ์/ บริการ ใหม่ๆ เกิดขึ้น                                  |                 |   |   |   |   |
| 3.2 สินค้า/ บริการ ได้รับการยอมรับจากผู้ประกอบการและผู้บริโภค           |                 |   |   |   |   |
| 3.3 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำงานเพิ่มขึ้น |                 |   |   |   |   |
| 3.4 คนในชุมชนเกิดการพัฒนาดตนเองเพิ่มมากขึ้น                             |                 |   |   |   |   |

**ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน**

**คำชี้แจง :** โปรดทำเครื่องหมาย  ลงในช่อง  ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

ท่านได้รับการส่งเสริมในประเด็นต่อไปนี้หรือไม่ หากท่านไม่ได้รับการส่งเสริม ท่านมีความต้องการได้รับการส่งเสริมในระดับใด โดยกำหนดเกณฑ์ คือ 5 = ต้องการมากที่สุด, 4 = ต้องการมาก, 3 = ต้องการปานกลาง, 2 = ต้องการน้อย, 1 = ต้องการน้อยที่สุด

| ประเด็น  | การได้รับการส่งเสริม |           |                  |   |   |   |   |
|--|----------------------|-----------|------------------|---|---|---|---|
|  | ได้รับ               | ไม่ได้รับ | ระดับความต้องการ |   |   |   |   |
|  |                      |           | 1                | 2 | 3 | 4 | 5 |
| <b>1. ด้านความรู้</b>  |                      |           |                  |   |   |   |   |
| 1.1 ความรู้ด้านการจัดการองค์กร   |                      |           |                  |   |   |   |   |
| 1.2 ความรู้ด้านการจัดการการผลิต  |                      |           |                  |   |   |   |   |
| 1.3 ความรู้ด้านการจัดการการตลาด  |                      |           |                  |   |   |   |   |
| 1.4 ความรู้ด้านการจัดการการเงิน  |                      |           |                  |   |   |   |   |
| <b>1. ด้านวิธีการส่งเสริม</b>  |                      |           |                  |   |   |   |   |
| <b>2.1 การส่งเสริมแบบรายบุคคล</b>  |                      |           |                  |   |   |   |   |
| 2.1.1 เจ้าหน้าที่การลงพื้นที่เยี่ยมเยียน<br>แนะนำ/ให้ความรู้                   |                      |           |                  |   |   |   |   |
| 2.1.2 การติดต่อที่สำนักงาน   |                      |           |                  |   |   |   |   |
| 2.1.3 การติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์  |                      |           |                  |   |   |   |   |
| <b>2.2 การส่งเสริมแบบรายกลุ่ม</b>  |                      |           |                  |   |   |   |   |
| 2.2.1 การฝึกอบรมและสาธิต   |                      |           |                  |   |   |   |   |
| 2.2.2 การศึกษาดูงาน  |                      |           |                  |   |   |   |   |
| 2.2.3 การจัดทำศูนย์เรียนรู้/จุดเรียนรู้  |                      |           |                  |   |   |   |   |
| 2.2.4 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้   |                      |           |                  |   |   |   |   |
| <b>2.3 การส่งเสริมแบบมวลชน</b>   |                      |           |                  |   |   |   |   |
| 2.3.1 การรับ/ส่งข้อมูล ข่าวสารผ่านช่องทาง<br>ออนไลน์ (ไลน์, เพจเฟซบุ๊ก, ยูทูป) |                      |           |                  |   |   |   |   |
| 2.3.2 วิทยุกระจายเสียง/โทรทัศน์  |                      |           |                  |   |   |   |   |
| 2.3.3 สื่อสิ่งพิมพ์<br>(คู่มือ, วารสาร, แผ่นพับ)                               |                      |           |                  |   |   |   |   |

ตอนที่ 5 ปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

5.1 ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง : ก) หากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนไม่มีปัญหาในประเด็นปัญหา โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องไม่มีปัญหา ข) หากเห็นว่าประเด็นใดเป็นปัญหา ให้ประเมินระดับความสำคัญของปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในประเด็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยกำหนดเกณฑ์ คือ 5 = ปัญหามากที่สุด, 4 = ปัญหามาก, 3 = ปัญหาปานกลาง, 2 = ปัญหาหน่อย, 1 = ปัญหาหน่อยที่สุด

| ประเด็น  | ระดับความสำคัญของปัญหา |   |   |   |   |
|--|------------------------|---|---|---|---|
|  | 1                      | 2 | 3 | 4 | 5 |
| <b>1. ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน</b>   |                        |   |   |   |   |
| 1.1 ผู้นำไม่มีความเข้าใจและชำนาญในการดำเนินงานที่เหมาะสม   |                        |   |   |   |   |
| 1.2 ผู้นำไม่ได้รับการยอมรับและไม่เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน  |                        |   |   |   |   |
| 1.3 ผู้นำไม่สามารถสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา และสร้างความร่วมมือของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน |                        |   |   |   |   |
| 1.4 การจัดสรรผลประโยชน์ไม่เหมาะสม  |                        |   |   |   |   |
| <b>2. ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน</b>   |                        |   |   |   |   |
| 2.1 ไม่มีการจัดทำแผนการสืบทอดกิจการสู่คนรุ่นใหม่   |                        |   |   |   |   |
| 2.2 ขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการวางแผนกฎระเบียบหรือข้อบังคับ                     |                        |   |   |   |   |
| 2.3 ขาดระบบการวางแผน และการแบ่งหน้าที่ของสมาชิก  |                        |   |   |   |   |

| ประเด็น  | ระดับความสำคัญของปัญหา |   |   |   |   |
|--|------------------------|---|---|---|---|
|  | 1                      | 2 | 3 | 4 | 5 |
| <b>3. ด้านการบริหารตลาด</b>  |                        |   |   |   |   |
| 3.1 วิชาหกิจชุมชนมีคู่แข่งทางการตลาดเพิ่มขึ้น  |                        |   |   |   |   |
| 3.2 ลูกค้ามีความพึงพอใจในสินค้า/ บริการลดลง  |                        |   |   |   |   |
| 3.3 วิชาหกิจชุมชนไม่มีความสามารถในการหาช่องทางกระจายสินค้า<br>เข้าถึงลูกค้ารายใหม่ได้ทุกปี                                       |                        |   |   |   |   |
| <b>4. ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล</b>  |                        |   |   |   |   |
| 4.1 ไม่มีการนำความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาผสมผสาน<br>กับภูมิปัญญา เพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน                                       |                        |   |   |   |   |
| 4.2 การจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นระบบ และไม่ปรับปรุงข้อมูล<br>ให้เป็นปัจจุบันพร้อมใช้งาน   |                        |   |   |   |   |
| 4.3 ขาดการสื่อสารข้อมูลภายในวิชาหกิจชุมชน  |                        |   |   |   |   |
| <b>5. ด้านการบริหารสมาชิกวิชาหกิจชุมชน</b>   |                        |   |   |   |   |
| 5.1 ไม่มีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก  |                        |   |   |   |   |
| 5.2 สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ<br>และการเสนอความคิดเห็นและติดตามผลการดำเนินงาน<br>ในการบริหารจัดการวิชาหกิจชุมชน |                        |   |   |   |   |
| 5.3 สมาชิกไม่เข้าร่วมในการลงทุนเพื่อการดำเนินงานวิชาหกิจชุมชน  |                        |   |   |   |   |
| <b>6. ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ</b>  |                        |   |   |   |   |
| 6.1 ต้นทุนการผลิตสินค้า/บริการ ราคาสูง   |                        |   |   |   |   |
| 6.2 วิชาหกิจชุมชนไม่มีระบบควบคุมคุณภาพด้านการผลิตสินค้า/บริการ<br>ที่มีประสิทธิภาพ   |                        |   |   |   |   |
| 6.3 วิชาหกิจชุมชนไม่มีกำลังการผลิตสินค้า/ บริการ อย่างเพียงพอ  |                        |   |   |   |   |

## 5.2 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

**คำชี้แจง :** ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง  ท่านเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในประเด็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้อยู่ในระดับใด โดยกำหนดเกณฑ์ คือ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด, 4 = เห็นด้วยมาก, 3 = เห็นด้วยปานกลาง, 2 = เห็นด้วยน้อย, 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

| ประเด็น  | ระดับความคิดเห็น<br>ต่อแนวทางการส่งเสริม |   |   |   |   |
|--|--|---|---|---|---|
|  | 1  | 2 | 3 | 4 | 5 |
| <b>1. ด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน</b>   |  |   |   |   |   |
| 1.1 ผู้นำต้องมีความเข้าใจและชำนาญในการดำเนินงานที่เหมาะสม  |  |   |   |   |   |
| 1.2 ผู้นำเป็นที่ยอมรับและเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน  |  |   |   |   |   |
| 1.3 ผู้นำสามารถสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา และสร้างความร่วมมือของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน                    |  |   |   |   |   |
| 1.4 มีการจัดสรรผลประโยชน์มีความเหมาะสม เป็นธรรม  |  |   |   |   |   |
| <b>2. ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน</b>   |  |   |   |   |   |
| 2.1 การจัดทำแผนการสืบทอดกิจการสู่คนรุ่นใหม่  |  |   |   |   |   |
| 2.2 ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนกฎระเบียบหรือข้อบังคับ   |  |   |   |   |   |
| 2.3 ส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนมีระบบการวางแผน และการแบ่งหน้าที่ของสมาชิก   |  |   |   |   |   |
| <b>3. ด้านการบริหารตลาด</b>  |  |   |   |   |   |
| 3.1 จำหน่ายสินค้า/ บริการ ในราคาที่เหมาะสม และสร้างอัตลักษณ์ของสินค้า/ บริการ  |  |   |   |   |   |
| 3.2 ปรับปรุงและพัฒนาสินค้า/บริการ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้มีความพึงพอใจในสินค้า/ บริการ         |  |   |   |   |   |
| 3.3 สร้างการรับรู้ ประชาสัมพันธ์สินค้า/ บริการ และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า/ บริการ เพื่อเข้าถึงลูกค้ารายใหม่ได้ทุกปี |  |   |   |   |   |

| ประเด็น  | ระดับความคิดเห็น<br>ต่อแนวทางการส่งเสริม |   |   |   |   |
|--|--|---|---|---|---|
|  | 1  | 2 | 3 | 4 | 5 |
| <b>4. ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล</b>  |  |   |   |   |   |
| 4.1 นำความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญา เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน                |  |   |   |   |   |
| 4.2 การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน พร้อมใช้งาน                             |  |   |   |   |   |
| 4.3 การสื่อสารข้อมูลภายในวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอ  |  |   |   |   |   |
| <b>5. ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน</b>   |  |   |   |   |   |
| 5.1 มีเงื่อนไขในการรับสมาชิก   |  |   |   |   |   |
| 5.2 เปิดโอกาสให้สมาชิกมีการวางแผน การตัดสินใจ เสนอความคิดเห็น ในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน               |  |   |   |   |   |
| 5.3 กำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ ให้สมาชิกร่วมลงทุนเพื่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน                              |  |   |   |   |   |
| <b>6. ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ</b>  |  |   |   |   |   |
| 6.1 จัดหาปัจจัยการผลิตสินค้า/ บริการ ที่มีในชุมชน หรือปัจจัย การผลิตสินค้า/บริการ ที่มีราคาต่ำแต่คุณภาพสูง |  |   |   |   |   |
| 6.2 ควบคุมคุณภาพด้านการผลิตสินค้า/บริการที่มีประสิทธิภาพ โดยมีมาตรฐานสินค้า/ บริการ รับรอง                 |  |   |   |   |   |
| 6.3 ปรับปรุงกระบวนการผลิตสินค้า/ บริการ เพื่อเพิ่มกำลังการผลิต สินค้า/บริการ ให้เพียงพอ                    |  |   |   |   |   |

\*\*\*\*\*

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

Click or tap here to enter text.



## ประวัติผู้วิจัย

|                   |   |
|-------------------|---|
| ชื่อ              | นางสาวเยาวดี สุนทร  |
| วัน เดือน ปี เกิด | 24 กรกฎาคม 2537   |
| สถานที่เกิด       | อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง  |
| ประวัติการศึกษา   | วิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์                                 |
| สถานที่ทำงาน      | สำนักงานเกษตรอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี<br>กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ |
| ตำแหน่ง           | นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ  |

